

Naturskyddsföreningen
Lund

Miljövårdens historia i Lunds kommun

Krönika skriven av Per Blomberg 2025-04-21

1. Inledning

I samband med att Lunds naturskyddsförening fyllde 50 år 2024 tog jag initiativ till en jubileumskrönika. Min ambition var att visa på de många aktiviteter som föreningen gjort för att inspirera dagens engagerade medlemmar. Men när jag började fördjupa mig i föreningens historia blev det uppenbart att denna behövde sättas in i ett större sammanhang. Lunds naturskyddsförening är del av en större natur- och miljövårdsrörelse som i sin tur påverkat de politiska ställningstagandena i kommunen och lett till ökade resurser för att hantera miljö- och naturvårdens utmaningar. Naturskyddsföreningen är dessutom en nationell förening med regionala sammanslutningar och lokala föreningar i nästan alla svenska kommuner. På samma sätt har Lunds kommun påverkats av den regionala och nationella miljö- och naturvårdspolitiken. De senaste 50 åren har också den internationella arenan blivit mer betydelsefull med medlemskap i EU och en rad viktiga konventioner inom FN. Natur- och miljövården i Lunds kommun befinner sig i ett globalt sammanhang som har stor betydelse för det lokala agerandet.

Jag har själv engagerat mig i flera av de föreningar som tillhör natur- och miljörörelsen i Lunds kommun och har dessutom arbetat professionellt mer än tio år i kommunen med dessa frågor. Det gör att jag är partisk men också har bra överblick över vilka aktörer som har eller har haft stor betydelse i arbetet och vilka nyckelpersoner som kan ge bidrag till den historiska förståelsen. Min ambition är ändå att försöka ge en så objektiv beskrivning som möjligt samtidigt som det blir en personlig prioritering av vilka aspekter jag lyfter fram. Det har också slagit mig att det inte finns speciellt mycket skrivet om natur- och miljövårdens historia i Lund och det är min förhoppning att denna sammanställning kan vara ett bidrag.

Miljövård

Begreppet miljövård blev etablerat på 1960-talet för att beskriva den negativa påverkan som människan har på den omgivande miljö där även naturen kan ingå. Begreppet står nära andra miljöbegrepp som stadsmiljö med mer estetiska referenser. År 1999 samlades merparten av natur- och miljövårdens lagstiftning i Miljöbalken som därmed blev ett paraply för de miljörelaterade miljöfrågorna med Naturvårdsverket som ansvarig nationell myndighet.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Miljövårdsarbetet har samtidigt blivit allt mer globalt med klimatfrågan som den dominerande utmaningen. En lång rad internationella konventioner och avtal har upprättats för att hantera dessa utmaningar. Trenderna är dock mycket alarmerande vilket bland annat visas i de analyser av de nio planetära gränser som Rockström m fl tagit fram.

Metodik

Själv blev jag intresserad av natur- och miljövård år 1981 då jag gick på högstadiet, och har bevakat frågan sedan dess med många böcker, tidskrifter och rapporter i mina bokhyllor. För att fylla luckorna och titta längre tillbaka har Lundasamlingen vid Lunds stadsbibliotek varit värdefull. Här finns även en del tidningsurklipp och medlemstidningar som komplement till de böcker och rapporter som är huvudinnehållet. För att få tillgång till föreningarnas och den kommunala organisationens äldre historia har jag tillbringat en del tid på Arkivcenter Syd i Lund och gjort djupdykningar i protokoll och föreningsmaterial. Det som gett mest kunskap är intervjuer med närmare 40 personer som varit betydelsefulla för natur- och miljövården i Lunds kommun. Det finns fler personer som jag gärna skulle vilja ha pratat med men som jag inte fått tag på eller som tiden inte räckit till för att träffa. Fokus har varit på naturvård med utblickar i miljövårdsarbetet i en vidare bemärkelse.

Universitetet betyder mycket för kunskapen om natur- och miljövårdsfrågor, men här har jag främst intresserat mig för universitetet som mötesplats för miljö- och naturvårdssengagerade personer och hur mötesplatsen påverkat politiken i kommunen. Arbetet har resulterat i sex olika krönikor om Lunds Naturskyddsförening, Lunds studentfältbiologiska sällskap, Lunds fältbiologer, Lunds Fot och cykelfolk, Lunds kommuns naturvårdsarbete och Lunds kommuns miljövårdsarbete där denna sista har fokus på det miljöstrategiska arbetet decennierna kring millennieskiftet.

Fem tidsperioder

Jag har valt att dela in tiden i fem perioder som skiljer sig från varandra på olika sätt. Den första är den tidigindustriella epoken fram till 1909 när Sverige fick sin första naturskyddslag och naturskyddsrörelsen etablerades i Sverige. Den andra perioden är mellan år 1909 och år 1964 då natur- och miljövården började byggas upp. Den tredje perioden är från 1964 till 1980 då den moderna natur- och miljövårdslagstiftningen infördes och miljörörelsen växte fram som en viktig kraft i svensk politik. Den fjärde perioden är mellan 1980 och strax innan millennieskiftet år 1998 då natur- och miljövården blev integrerad i kommunala, regionala och nationella förvaltningar samtidigt som näringslivet börjar ta till sig dessa frågor. Den globala aspekten blev också allt mer uppenbar genom Riokonferensen och andra internationella överenskommelser. Den femte perioden är från millennieskiftet fram till idag och präglas av medlemskapet i EU och ett allt större fokus på klimatfrågan. Utifrån framför allt denna period finns det anledning att också reflektera över trender och vilka hot och möjligheter som dessa innebär för natur- och miljövårdens förutsättningar framöver, vilket beskrivs i ett avslutande kapitel.

Disponeringen inom varje tidsperiod är att först ge en bakgrundsbild till samhällsutvecklingen under perioden för att sedan beskriva hur kommunen arbetat med miljöfrågorna.

2. Före det formella naturskyddet (fram till 1909)

Jordbruksreformer, urbanisering och industrialisering

Under 1800-talet utvecklas staden Lund från en lantlig småstad med ett förhållandevis litet universitet till en betydelsefull handels- och industristad med ett växande universitet. Universitetet har alltid varit viktigt för natur- och miljövårdsarbetet som en kunskapsbas för vetenskap och mötesplats för natur- och miljöintresserade. Under 1800-talet växte biologin fram som ett självständigt ämne. Många engagerade personer inom ämnena bidrog till kunskapsinsamlingen även inom områden som de inte hade uppdrag att bevaka. Redan på denna tid var ideellt engagemang viktigt för datainsamling och förståelse för samband och förekomster.

År 1900 var dock fortfarande två tredjedelar av alla industriarbetare boende på landsbygden där tegelbruk, mejerier, garverier, stärkelsefabriker och brännerier stöd för huvuddelen av sysselsättningen. I Lund var det främst textil- och tillverkningsindustri som etablerades. Byggandet av järnvägen som inleddes år 1858 med stambanan blev en viktig brytpunkt för stadens utveckling som handels- och industristad, och fler järnvägslinjer knöt samman de olika byarna i Lundatrakten med varandra. På denna tid fanns inte dagens kommunsammansättning utan varje kommun var liten och hade begränsade uppgifter.

Dålig hälsosituation

Hälsosituationen i den täta staden Lund var inte bra med öppna avlopp på gatorna samt ved- och kokseldning som bidrog till dålig luftkvalitet. Dricksvatten togs från lokala brunnar som lätt blev förorenade. Kolera och andra sjukdomar drabbade många. De många industrierna runt om i landskapet släppte ut föroreningar orenat till luft och vattendrag. Den kraftigt växande befolkningen satte hälso- och miljösituationen på prov. Kopplingen mellan hälsa och vattenkvalitet blev så småningom allt mer uppenbar genom forskningen, och särskilda vattenledningar började installeras. Industrialiserad tillverkning av rör och ångmaskiner som möjliggjorde pumpning underlättade arbetet. På 1880-talet började dessutom avloppsledningar installeras under mark. Problemet flyttades dock bara till närmaste vattendrag från den direkta bostad- eller industrimiljön och gjorde det svårare att återvinna näringen i latrinerna. Tidigare hade avfall återvunnits i stor utsträckning genom bland annat lumphandlare eller komposterats om det var biologiskt nedbrytbart. Med växande befolkning och ökad levnadsstandard blev avfallsfrågan påtaglig och ett kommunalt ansvar. Lösningen var att lägga avfallet på hög eller i vissa fall att bränna den.

Kemikaliehanteringen

Kemikaliehanteringen var oreglerad ända fram till 1900-talet och stora mängder hanterades på apotek och inom industrin. Kvicksilver användes t ex som medicinsk behandling! På 1890-talet började arbetsmiljöproblem diskuteras och bland annat arsenik uppmärksammades som en fara. De första åren av 1900-talet var debatten intensiv om behovet av åtgärder mot föroreningarna. 1907 gav regeringen den så kallade Dikningslagskommitten i uppdrag att föreslå åtgärder till förebyggande av olägenheter genom förorenande av vatten. Uppdraget breddades till att även omfatta föroreningar av luft. Massaindustrin fick mest kritik, men några direkta åtgärder företogs inte varken inom industrin eller kommunerna. Den allmänna åsikten i media och politik var att föroreningarna var ett pris som samhället fick betala för utvecklingen.

Lunds kommuns åtgärder

De många utmaningar som uppkom genom urbaniseringen och den tekniska utvecklingen gav den dåvarande kommunala organisationen viktiga uppgifter. Redan år 1848 inrättades en hälsovårdsnämnd i staden. År 1862 var den största utmaningen för stadsfullmäktige att få fram rent vatten till staden. De viktigaste källorna på den tiden var

lokala brunnar och Höje å. 1873 byggdes dammar i Rögle med vattenledningar till staden, som under 30 år stod för vattenförsörjningen. Vattentornet vid Sölvegatan byggdes 1909 och ett nytt vattenverk uppfördes vid Källby i början av 1900-talet.

Höjdskillnaden i Lunds dåvarande tätort är hela 80 meter mellan söder och norr. Ytvattnet rann därför naturligt ner mot Höje å men gjorde gatorna leriga vid regn. 1865-66 byggdes det första avloppsnätet för att torrlägga gator, torg och tomter. Ett nytt förslag togs fram 1887 av den danske ingenjören C M Ambt som genomfördes på 1890-talet innanför vallarna som ett blandat system med både dagvatten och avloppsvatten. Delar av detta system finns kvar än i dag.

3. Miljövården växer fram (1909-1964)

Inledning

1900-talets första hälft var en dynamisk period då det moderna Sverige byggdes upp. Industrialiseringen och urbaniseringen fortsatte med minskad intensitet under de båda världskrigen. Efter andra världskriget tog den ekonomiska utvecklingen ordentlig fart med påtagliga konsekvenser som föroreningar av vatten och luft samt omvandling av jord- och skogsbruket. År 1953 byggdes Sveriges första motorväg mellan Malmö och Lund och gav förändringar om vilken utveckling som väntade i nästa period. Vattenavrinning och vattenkvalitet var viktiga frågor och 1953 bildades samarbetskommittén för Kävlingeåns sanering. Den 7 juli 1955 bildades Kävlingeåns vattenvårdsförbund med länsstyrelsen som part för att mer aktivt kunna arbeta med vattenkvaliteten. På 1960-talet blev dock de negativa effekterna av industrialisering och landskapsförändringar allt mer påtagliga och en folklig opinion krävde åtgärder.

Miljövard

2007 gav Naturvårdverket ut boken "Bruk och missbruk av naturens resurser – en svensk miljöhistoria" (Monitor 21) som är en bra sammanfattning av miljövården i Sverige under 200 år. Boken tar bland annat upp ett framsynt förslag som lämnades till regeringen år 1915 om att förorenarna skulle åläggas att söka koncession för att få bedriva verksamhet. Dessutom föreslogs avgifter för att ge företagen en anledning att minska utsläppen. Industrin motarbetade förslaget, som avslogs år 1921 eftersom regeringen litade på att nedbrytning och utspädning skulle lösa problemen. Föroreningar betraktades som industrialiseringens barnsjukdomar och skulle försvinna genom teknisk utveckling. Enskilda anläggningar kunde dock få förelägganden för att öka höjden på sina skorstenar eller längden på sina avloppsledningar. Fattigdomen motverkade en bred förankring för miljövården vid denna tid. 1909 hade bara 6 % av befolkningen rösträtt till riksdagens andra kammare. Företag hade rösträtt och kunde ha så mycket som 5000 röster. De rika hade tillgång till nymodigheter som vattenledningar och vattenklosetter, medan de fattiga ofta drabbades föroreningarnas följder.

Kemikalier

Användningen av kemikalier som kvicksilver ökade kraftigt i slutet på 1940-talet och användes bland annat som betat utsäde. På 1950-talet behandlades ¾ av vårsäden och nästan all höstsädd med alkylkviksilver. Viss hänsyn skedde i arbetsmiljön men inte alls i naturen. Det fanns dock tidigt indikationer på giftigheten då Docent Karl Borg vid Sveriges Veterinärmedicinska Anstalt redan 1950 undersökte en död råka från Skåne som förgiftats av kvicksilver. 1956 undersöktes ett antal ringduvor och året därpå en stenfalk. Karl Borg matade 1957 fasaner med betat utsäde och äggen förstördes. Statens veterinärmedicinska anstalt började göra fler analyser och det blev allt mer uppenbart att kvicksilver var ett problem. Lantbrukare slutade använda aldrinet men fortsatte med alkylkviksilver. Det hade dröjt ett decennium med anrikning i vävnaden hos främst rovfåglar innan detta blev tydligt.

1963 blev problemet allt mer uppenbart även om statens växtskyddsanstalt stretade emot. Boken Tyst vår, skriven av den amerikanska biologen och författaren Rachel Carson, utkom 1963 på svenska. Hon visade på att en lång rad djur drabbades och även människor. Detta blev uppvaknandet utanför forskarkretsar. 1964 fick kvicksilver i hönsägg och insjöfisk stor medial uppmärksamhet och det blev en intensiv diskussion. I Minamata i Japan hade hundratals människor insjuknat på 1950-talet efter att ha ätit fisk med höga halter av metylkvicksilver och 40% hade avlidit. Även detta fick stor uppmärksamhet i Sverige på 1960-talet.

Kunskapen om tungmetallers farlighet ökade och gjorde att intresset även riktades mot långlivade organiska ämnen. Många bestod av klorerade kolväten t ex DDT. Müller som upptäckte ämnet fick nobelpriset år 1948 i medicin. 15 000 döda starar påträffades i Skåne en sommarmorgon 1958 där man dagarna innan sprutat med höga doser DDT. Det gick inte längre att blunda för dess giftighet.

Den ideella miljörörelsen

Under denna period hade den allmänna miljöopinionen ännu inte vaknat och det var framför allt enskilda personer och de etablerade naturskyddsorganisationerna som uppmärksammade miljöproblem. Förorening av vatten påverkade både människors hälsa och naturens olika organismer. Vid industrier kunde luftföroreningar vara påtagliga men det var oftast lokala problem. Samma gällde för avfallsproblematiken då allt mer långlivade produkter som plaster kom ut på marknaden under 1950-talet. Naturskyddsrörelsen var till stor del engagerad i landskapspåverkan som vattenkraftens omvandling av älvarna, stora fabriksanläggningar, grustäkter och allmän estetisk påverkan på landskapsbilden genom reklamskyltar och nedskräpning.

Kommunens arbete med natur- och miljövard

Med den tekniska och ekonomiska utvecklingen växte också kommunens åtaganden. Under denna period var dagens kommun uppdelad i ett flertal mindre kommuner som Lund stad, Stångby-Vallkärra, Södra Sandby, Dalby, Genarp, Veberöd och Vomb. Redan före år 1909 hade Lunds stad uppfört ett vattenverk vid Källby och ett nytt vattenverk uppfördes på 1920-talet i Habo Ljung vid Lommabukten där Lunds stad ägde mark (grundvatten från Alnarpsströmmen användes som vattenförsörjning).

Avlopp

Redan i slutet av 1800-talet föreslog stadsingenjör Ambt rening av avloppsvattnet i staden Lund. Det första reningsverket beslutades 1929 och uppfördes vid Källby åren 1933-39. En fjärdedel av avloppsvattnet renades biologiskt och resten gick rakt ut i vattendraget. Under 1950-talet var det stora problem med vattenkvaliteten i vattendrag och sjöar. En ny utredning resulterade i ett beslut år 1958 och drift från 1961 av ett reningsverk för 52 000 personekvivalenter och 96 % reduktion av organiskt material. Ganska snart blev rötdammarna överbelastade och verket nådde sin övre kapacitet. Sydvästra Skånes Kommunalförbund föreslog på 1960-talet att leda avloppsvattnet till Kävlingeån eftersom Höje å var ett för litet vattendrag för att ta emot avloppen från staden Lund. Sedan 1950-talet hade dagvatten och avloppsledningarna separerats. Resultatet hade blivit att 20 % av vattentillförseln till Höje å skedde via avloppsnätet. Under torrperioder kunde det vara så mycket som upp till 70 %. Någon överledning till Kävlingeån skedde aldrig.

Energi

Fram till 1950-talet dominerade koks som energikälla i gasverken men under andra världskriget hade även torv och ved används i brist på koks. Dessa bidrog till en dålig luftkvalitet inom staden. Under 1950-talet tog eldningsoljan över koksets roll och elen ersatte gasen, vilket gav en betydligt bättre luftkvalitet i staden. Fram till 1940-talet täckte

vattenkraften landets elbehov men behovet växte snabbt under 1950-talet och från och med 1962 påbörjades planering av kraftvärmeverk som kan leverera både värme och el. Det första fjärrvärmenätet installerades i Klostergården 1962, och under den närmaste 25-årsperioden kom nätet att omfatta 80 % av hushållen i staden. 1961 upphörde produktionen av gas i Lund.

Avfall

I början av 1900-talet gjordes försök med källsortering men det blev svårare fram mot 1920-talet då avfallsmängderna växte. År 1960 hade avfallsmängden växt till 230 kg per person och år (idag är den det dubbla). Soporna deponerades under åren 1948-1967 där idag Sankt Hans backar ligger. På 1950-talet byggdes villor endast 60 meter från den öppna tippen.

4. Natur – och miljövården etableras (1964-1980)

Inledning

Andra halvan av 1960-talet och början av 1970-talet var en mycket omvälvande tid. Ekonomin gick på högvarv och framtidsplanerna innebar en kraftig utbyggnad av bebyggelse, trafikinfrastruktur, industri och rekreationsanläggningar. Den omfattande industrialiseringen, material- och kemikalieanvändningen samt exploateringen av naturresurser och landskap ledde till stora ingrepp i naturmiljön och omfattande miljöskador. 1973 inträffade vad som brukar kallas för oljekrisen med kraftigt höjda energipriser och den höga tillväxten mattades av. Denna period avgränsas av å ena sidan beslutet om en ny naturvårdslag 1964, å andra sidan folkomröstningen om kärnkraft år 1980 då en hel del av kraften i miljörörelsen mattades av.

En kraftig opinion för ökad hänsyn till natur- och miljövård under början av 1960-talet ledde fram till ny lagstiftning som fick stor betydelse för att etablera natur- och miljövårdsfrågorna i den allmänna politiken och det praktiska genomförandet. 1964 antog riksdagen den nya naturvårdslagen och 1970 en ny miljöskyddslag. Ansvaret för natur- och miljövårdsfrågor tilldelades det nyinrättade Naturvårdsverket 1967. Samma år inrättades Planverket för att hantera plan- och bygglovsfrågor. På regional nivå fick länsstyrelsen ansvar för natur- och miljövårdsfrågor med utökad personal. Ett flertal naturreservat bildades under perioden i Lunds kommun med stöd av den nya naturvårdslagstiftningen. 1972 anordnades den första internationella miljökonferensen i Stockholm. Miljöfrågorna hade blivit mer internationella och Sverige var en föregångare i det globala miljöarbetet.

Under perioden växte det fram tre viktiga ansvarsområden för natur- och miljövården inom den kommunala organisationen. Planfrågorna var viktiga för mark- och vattenanvändningen i kommunen och kommunens generalplaner fick allt större inflytande på utvecklingen. Hälsovårdsnämnden fick genom den nya miljövårdslagen ett större ansvar för att se till att lagstiftningen följdes av företag och privatpersoner. Som ett resultat av naturvårdslagen inrättades en naturvårdsnämnd i Lunds kommun redan år 1970 som kom att bevaka naturvårdens intressen. Dock fanns det inte någon anställd i kommunen som hade enbart dessa frågor på sitt bord förrän 1981.

I början av 1970-talet genomfördes de senaste kommunsammanslagningen i Sverige. En utredning slog fast att ingen kommun bör ha mindre än 8000 invånare för att klara investeringar och service. Lunds nya kommungräns kom att omfatta de tidigare kommunerna Lund, Dalby, Södra Sandby, Genarp och Veberöd. Den nya kommunen fick ökat ansvar för miljö- och naturvårdsfrågor. Universitetet växte kraftigt under perioden. Lund Tekniska Högskola etablerades 1961 och blev en del av universitetet år 1969. Antalet anställda och studenter ökade mycket kraftigt.

En ny miljörelse

En del av kritiken mot miljöförstörelsen kom från Naturskyddsföreningen men framför allt från dess ungdomsorganisation Fältbiologerna som blivit politiskt aktiva och syntes och hördes. En rad nya miljöföreningar bildades under perioden. En miljörelse föddes som byggde på civilisationskritik, kritik mot ekonomisk tillväxt och materialism. Media hakade på och ställde makthavare och industri till svars. Detta var en viktig orsak till att miljöfrågorna slog igenom. Även den ökade levnadsstandarden gjorde att fler kunde engagera sig för miljön. Medborgarna ansåg sig ha råd att bry sig om vad som hände i deras omgivning. Priset från miljöföreningar hade blivit för högt. Kritiken riktade sig framför allt mot företag och beslutsfattare som bidragit till miljöproblem och utarmad natur. En allmän samhällskritik mot etablerade maktstrukturer ledde till en vänstervåg som även medförde att socialdemokratien i regeringsställning fick kritik. En del av tillväxten lades på miljöåtgärder. Det fanns nu också tekniska möjligheter att åtgärda problemen.

1965 bildades Lunds Fältbiologiska Studentsällskap och 1974 Lundabygdens naturvårdsförening som 1978 båda blev lokalföreningar inom den nationala föreningen Sveriges Naturskyddsförening. Även Skånes Naturskyddsförening blev en regional del av Naturskyddsföreningen och bytte namn till Skånes naturvårdsförbund. I Lund etablerades en lång rad miljöföreningar som gick samman i Lunds miljöföreningar. Ungdomsorganisationen Fältbiologerna växte kraftigt och blev en central aktör i den mer radikala miljörelsen.

Rädda rekreationssområden *Arb.*
innan allt gått förlorat *9/367*

— Malmö-Lundaregionens enorma expansion medför fortlöpande expansion, som kräver större markområden. Motorvägar, flygfält och industrier innebär att man måste arbeta med en ny skala. För detta fordras en löpande planering som kan länka in de nya elementen i den nya miljön. Avsaknaden av en överordnad regionplan är synnerligen beklagligt i sammanhanget. Som det nu är lokaliseras nya projekt av förslagsställarna själva, vilket kan få nog så ödesdigra följder för landskapsbilden, sade prof Per Friberg vid Lantbrukshögskolan när han redogjorde för stadslandskapet Malmö—Lund hos Samhällskommittén inom Lunds juniorhandelskammare på onsdagskvällen.

— Det görs nya ingrepp i den landskapsbild vi vant oss vid. Stadsbygden vi ser växa fram för våra ögon blir en produkt av många människors strävan. Vi behöver i vårt stadslandskap såväl tätbebyggelse och kommunikationsleder som rekreationssområden. Allt detta bör planeras samtidigt. Om inte det går bör man i stället för som nu är börja med att rädda undan det som är värdefullt för rekreationen innan allt förstörs. Att bebygga de fulaste delarna av landskapet går alltid.

Mot vår egen tids slumpartat vildvuxna landskap — subtopia — ställde prof Friberg det medvetet och meningsfullt planlagda stadslandskapet.

Han gav även större perspektiv på problemen och illustrerade med landskapsbilder från olika delar av världen.

I en analys av hur landskapen konstituerats av sina olika element rörde han sig längs hela skalan av skilda landskapstyper. Från ännu orörda men sällsynta naturlandskap över till kulturlandskap som vuxit fram organiskt ur olika odlingsformer genom årtusenden.

Artikel i Arbetet den 9 mars 1967 om Pelle Fribergs föredrag för Lunds juniorhandelskammare.

En ny miljöpolitik

1964 tillsatte regeringen en naturresursutredning som bland annat skulle se på föroreningar och skadeverkningar. 1966 hittade man det tidigare okända ämnet PCB i en havsörn. PCB, som användes i många produkter, är stabilt i naturen och sprider sig till djur och anrikas högre upp i näringskedjan. Särskilt drabbade var rovfåglar och sälar. Sverige var tidigt ute med ett förbud år 1972, vilket var bland de första länderna i världen.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Uppmärksamheten kring kvicksilver och DDT gjorde att även andra miljöfrågor diskuterades som algblooming, oljeutsläpp, igenväxning av sjöar, döda bottnar, buller och avgaser, granplantering och älvutbyggnad. Dessa kallades miljöproblem. Ekologisk forskning hade bidragit till förståelsen för att allt hänger ihop i naturen, och att föroreningar kunde ge skador långt efter att de släppts ut.

Miljöproblemen hängde alltså ihop. År 1969 presenterades ett förslag till en ny miljöskyddslag som krävde att miljöstörningar skulle förebyggas. Koncessionsnämnden för miljöskydd fick ansvar för de allra största anläggningarna medan länsstyrelsen fick ansvar för de övriga större och kommunerna för de mindre. Brott mot miljöskyddslagen kunde ge böter men påföljderna blev sällan påtagliga. Miljövården byggde på samarbete och samförstånd mellan myndigheter och företag, och bästa tillgängliga teknik styrde. Staten bidrog även med subventioner för att förnya industrin och införa ny teknik. År 1970 antogs så den nya miljöskyddslagen.

Åtgärderna gav resultat för de direkta utsläppen från industrin och tätorterna och förbättrade miljöstatusen i både luft och vatten som tidigare varit kraftigt förorenade. Svårare var det att åtgärda de mer diffusa utsläppen. Dioxin blev en ny miljöfråga tillsammans med bly i bensin. Fenoxysyror i skogsbruket debatterades flitigt.

Den gröna vändningen

David Larsson Heidenblad är historiker verksam i Lund som forskat på perioden 1967-1972 då det stora genombrottet för miljövård skedde i Sverige. Resultatet finns presenterat i den mycket intressanta boken "Den gröna vändningen" från 2021. Där skriver Larsson Heidenblad att det framför allt var ett antal naturvetenskapliga forskare med Hans Palmstierna i spetsen som genom artiklar och böcker förde in miljöfrågan i samhällsdebatten. Det socialdemokratiska partiet var mottaglig för de konstruktiva förslag till åtgärder som presenterades och genomförde lagstiftning och organisatoriska förändringar. 1970 var miljöfrågan väl etablerad i samhällsdebatten med hjälp av bland annat Barbro Soller som den första miljöjournalisten och Birgitta Odén, historikern som blev den första kvinnliga professorn i Lund 1963. Därefter politiserades debatten och konflikterna blev tydligare. Etablerade naturföreningar som Fältbiologerna blev miljöengagerade och fick en viktig roll tillsammans med media för att föra fram den livsstilskritik som blir vanlig under perioden. När Stockholmskonferensen genomfördes 1972 var miljöfrågan väl etablerad, och Sverige låg långt framme internationellt när det gäller lagstiftning och nationell förvaltning.

Burkmaten i studentstad ger problem med sopor

SDS 26/669

— Söpmängden har under de senaste åren ökat anmärkningsvärt i Lund, som därför nu ställs inför ett delikat problem om var avfallet ska ta vägen om några år, säger renhållningschefen Ernst Foisack. Enligt siffror som redovisats av Södra Skånes Kommunalförbund, utgör den totala söpmängden i Lund per person 860 kg. För södra Skåne istort är den 530 kg. Skillnaden i mängden har uppkommit under de senaste åren. Lund har hamnat i en särsituation. Söptippen vid Rögle kommer enligt beräkningar att vara fylld 1972. Avfallsbehandlingsanläggningen vid det nya renhållningsverket blir emellertid inte färdig att tas i bruk förrän vid mitten av 1970-talet. Man har utan resultat sökt efter en ny söptipp. Den i Rögle måste därför fås att räcka ytterligare några år, och det kan den göra med hjälp av en komprimeringsstraktor.

Vid renhållningsstyrelsens sammanträde på onsdagen behandlades frågan om inköp av en komprimeringsstraktor. En sådan föreslogs hyras redan från den 1 oktober i år, enligt köp-hyrprincipen. Köpesumman uppgår till nära en halv miljon.

Av en komprimeringsstraktor packas materialet 20–50 procent bättre än av en bandstraktor. En hård och jämn yta uppnås vid packningen, och man stoppar till viss del upp rättornas rumstering på avstjälningsplattorna. Från Västerås och Hålsingborg där det redan finns komprimeringsstraktorer, har renhållningsverket i Lund fått enbart positiva uttalanden om maskinen. Så har de vanliga bränderna på Västerås söptipp uteblivit. Fiskmäsor och kräkor har minskat i antal.

Till fördelarna hör också, att det behandlade materialet förmultnar mycket fortare, eftersom avfallet mals sönder i maskinen. Luften kommer till och angreppsytan ökar betydligt.

För Lunds deponeringsplats betyder en komprimeringsstraktor att Rögles användningstid kan utsträckas med tre år, då det nya avfallsbehandlingsanläggningen är klar. Med den nya metodiken krävs följande mindre material för daglig täckning.

20 PROC MER PÅ ETT ÅR

En viktig fråga på dagordningen var vidare behovet av transportfordon.

— Tidigare år har jag alltid specificerat önskemålen om fordon. Det går inte längre, sa renhållningschefen Foisack. Det är bäst om anslaget kunde utgå i klump och att de fordonstyper, som visar sig vara de mest lämpliga, anskaffas efterhand.

Bryderiet med vilka transportmedel, som är de mest lämpade, har också orsakats av den stora ökningen av soporna i Lund. Under 1968 steg söpmängden i staden med 20,6 procent, en utveckling som väntas fortsätta i brant skala. Ökningen har inneburit att gamla fordon måste behållas fast de är oekonomiska. Behovet att få dessa utbytta mot nya är stort.

Trots en betydande ökning av utgifterna under 1970 — staten beräknas löpa på 4,2 miljoner mot 3,3 miljoner i år — föreslog renhållningschefen ett nuvarande hämtnings- och tömningstaxor behålls. För en ordinarie soptunna på 150 kg ligger betalningen på 100 kronor om året vid tömning varje vecka.

Som förklaring till att just Lund ligger så högt i fråga om söpmängden per person, pekar renhållningschefen på att pappersindustrierna är stora avnämare. Procentuellt svarar dock hushållen för mer. Siffran för dem är den mest anmärkningsvärda.

— Jag tror att det användes mer färdiglagad mat i Lund än på andra platser i södra Skåne. Detta på grund av de många förvärvsarbetsande kvinnorna och de många studenterna. Söpmängden i Lund var i fjor 53 200 ton.

BULLRET BORT

Renhållningsstyrelsen beslöt vid sammanträdet inte bara att den behövliga straktorn skulle inköpas redan i höst, utan även att inköpa plastkärl, som ska ersätta plåtkärlen. Genom användandet av plastkärl nerbringas bullret vid hämtningen av soporna högst betydligt.

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 26 juni 1969.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

En ny energipolitik

Under den snabba samhällsutvecklingen på 1960-talet blev behovet av energi stort och prognoserna pekade mot kraftigt ökad förbrukning framöver. Vattenkraften var utbyggd och kol och olja hade nackdelar: dels bidrog de till förurning, dels behövde de importeras. Kärnkraften blev det energislag som Sverige satsade på och energikrisen år 1973 stärkte beslutsfattarna i deras val. År 1975 invigdes Barsebäcks två reaktorer.

Miljörörelsen var i allmänhet mycket kritisk till kärnkraften och hade stöd av bland annat Centerpartiet. 1978 lämnade Centern den borgerliga regeringen på grund av kärnkraftsfrågan. Olyckan i Harrisburg bidrog också till en växande opinion mot kärnkraften. Centern motionerade om folkomröstning och den blev av 1980. Barsebäck fick bli symbol för motrörelsen i Skåne och miljörörelsen tog avstånd. Linje 3 stod för avveckling inom 10 år och stöttades av Centern, KDS och Vänsterpartiet, linje 2 stod för avveckling på sikt och stöddes av Socialdemokraterna, LO och Folkpartiet (dagens Liberalerna), och linje 1 innebar fortsatt satsning och utbyggnad av kärnkraften och stöddes av Moderaterna och näringslivet. Nationellt fick linje 3=18,7%, linje 2=39,9% och linje 1=38,6%. I Lund var motståndet större med linje 3=27,6%, linje 2=35,6% och linje 1=33,2%. Troligen berodde detta på närheten till Barsebäcksverken samt ett stort engagemang mot kärnkraft från studenter i Lund.

En ny fysisk riksplanering

Det fanns ingen tradition i Sverige för en planering som hanterade storskaliga landskapsförändringar eller produktionsanläggningar. Rekordåren på 1960-talet skapade allt mer konflikter kring etableringar och det blev uppenbart att bättre avvägningar mellan olika intressen behövdes. Det var Olof Palme som 1966 startade det förebyggande planeringsarbetet som kommunikationsminister. Två större statliga offentliga utredningar publicerades 1971:75 och 1979:55, "Hushållning med Mark och vatten 1 och 2". Staten pekade ut allmänna nationella intressen som sedan bekräftades genom länsstyrelsernas och kommunernas planering. Detta fick stor betydelse för planeringen av landskapet utanför tätorterna som tidigare inte berörts av stadsplanerna i större utsträckning. Lunds kommuns kommunöversikt presenterades 1976.

Universitetet utvecklas

Med den snabba tekniska- och ekonomiska utvecklingen på 1950- och 1960-talen växte universitetet snabbt och det blev aktuellt att lokalisera en teknisk högskola till södra Sverige. Lund valdes genom fördelar av samordning med universitetet och 1961 (mer högtidligt 1965) invigdes LTH och ekonomifakulteten. 1963 fick Lund sin första kvinnliga professor i Birgitta Odén. 1950 fanns 2 922 studenter inskrivna i Lund (837 kvinnor) och 20 år senare år 1970 var det 21 139 (7 615 kvinnor).

Universitet och högskola skapar miljövårdsprogram

Arb.
6/260

I höstas startade i Lund en kurs i miljövärd, som har rönt mycket stort intresse. Den har huvudsakligen varit inriktad på naturvetenskapliga frågor, men vände sig till studenter från samtliga fakulteter. Som lärare har anlitats experter från olika delar av landet. Kursen har delats upp i föreläsningar och praktikfall. Vid de senare, som bl a behandlat frågor om bullerproblem och vatten och avlopp, har studenter med olika inriktning och från olika fakulteter samarbetat. Erfarenheterna från denna kurs är mycket goda och rektorsämbetena vid Lunds universitet och Lunds tekniska högskola strävar nu efter att skapa ett gemensamt miljövårdsprogram för att tillgodose behovet av såväl forskning som undervisning på området.

De planer för miljövårdsprogrammet som rektorämbetena nu skisserar innebär dels en förbättring av den allmänna grundutbildningen dels att ökat utrymme ges åt miljövärdforskning inom annan utbildning.

Behovet av specialistutbildning är också mycket stort. För att förse forskare med uppgifter ämnar man samla en projektkatalog med lämpliga ämnen för forskning och seminarieuppgifter. Utarbetande av projektkatalogen kommer att ske i samråd med Statens naturvårdsverk, och denna skall finnas tillgänglig även för forskare från andra universitet i landet.

Miljövårdsprogrammet leder troligen till en större integrering mellan de olika ämnena vid universitetet, genom exempelvis gemensam seminarieverksamhet. Tvärvetenskapliga kurser i miljövärd skall om möjligt äga rum varje termin inom universitetets ram och dessa bör kunna stödja sig på den kunskap som finns tillgänglig i Lund genom den forskningsverksamhet som pågår.

För att uppnå denna målsättning, framlägger rektorämbetena förslag till en organisationsplan för miljövårdsprogrammet. Programledare skall utses bland de aktiva forskarna inom miljövärden, och riktlinjerna för programmet skall dras upp och revideras kontinuerligt av en styrelse med företrädare för de olika fakulteterna. Verksamheten skall enligt

planerna komma i gång till höstterminen 1969.

Som initiativtagare till den i höstas startade kursen stod ama-

nuens Emmelin vid Zoologiska institutionen och assistent Thomas B Johansson från Tekniska högskolan.

Arbetet skriver 1969 om det nya miljövårdsprogram som startas på universitetet i samarbete mellan Lars Emmelin på Zoologiska institutionen och Thomas B Johansson på Tekniska högskolan.

Studentprotester

Kafé Aten var en viktig mötesplats för studenter och akademiker i Lund – enligt somliga norra Europas största kafé. Under studentrevoltens inledning år 1967 avskaffades kårkravet för att besöka kafé Aten, vilket ledde till problem med bland annat återkommande narkotikaförsäljning varpå kaféet fick läggas ned år 1973.

Revolutionsåret 1968 var dessutom universitetets jubileumsår 300 år. Under jubileet fanns 300 poliser med hundar, hästar och helikoptrar samt stort antal demonstranter i centrala Lund. Studentupproret spred sig till stadens övriga ungdomar som bland annat ockuperade hus vid Västra Mårtensgatan. Sedan ockuperades även ett hus vid

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

Kiliansgatan som ägdes av kyrkan. Kravet var bland annat ett allaktivitetshus i saluhallen.

Näringslivet utvecklas

De fem stora företagen i Lund växte under denna tid. Å&R, Åkerlund & Rausing, invigde nya lokaler redan 1939. Företaget hade vuxit till 800 anställda år 1950 och fortsatte växa under perioden. 1952 knoppades Tetra Pak på Rausing's initiativ av från Å&R och blev ett eget företag. 1961 togs initiativ till bildandet av Gambro. Alfa Laval tillverkade värmeväxlare sedan 1930-talet i Lund. 1968 flyttades mejeridivisionen från Stockholm till Lund. Läkemedelsbolaget Draco hade år 1965 108 medarbetare i Lund.

Bolmentunneln

En statlig utredning som 1960 tillsatts av länsstyrelserna i Skåne och Halland presenterade 1965 en plan för Skånes och Hallands vattenförsörjning. År 1966 bildades ett bolag, Sydvatten, med inspiration av motsvarande bolag för energiförsörjning, Sydkraft. 1968 föreslog bolaget att ta vatten från Bolmen till Skåne. Smälänningarna protesterade med 30 000 namnunderskrifter mot att Skåne skulle ta deras vatten. Nationalekonomen Sven Rydenfelt hävdade att projektet var onödigt och Lennart Lindén, centerpartist och ordförande för tekniska verken i Lund, var också motståndare. År 1970 gav Kungl Maj:t Sydvatten rätt att leda bort sex kubikmeter vatten per sekund från Bolmen. Vattendomstolen i Växjö gav 1972 tillstånd och planeringen av tunnelarbetet kunde påbörjas. Beslutet överklagades men fastställdes 1973 i Vattendomstolen och Högsta domstolen. År 1975 påbörjades tunnelbygget och år 1987 togs anläggningen i bruk.

Miljonprogrammet

I början av 1960-talet var bostadsbristen påtaglig och den socialdemokratiska regeringen beslutade om ett samlat program för samhällets bostads- och markpolitik. Under åren 1965-1974 beslöt riksdagen att bevilja lån till cirka 100 000 bostäder varje år. Eftersom det totala antalet bostäder som planerades var 1 miljon går satsningen ofta under namnet miljonprogrammet. Mest omtalade är de stora flerbostadshusområdena men det byggdes även ett stort antal radhus och småhus. Totalt var cirka en tredjedel av bostäderna småhus. I Dalby, Södra Sandby, Genarp, Veberöd och Stångby kom denna bebyggelse att dominera tätorternas karaktär.

De största byggprojekten i Lund var Klostergården som byggdes mellan åren 1962-65 och Norra fäladen som påbörjades år 1966 för 10 000 invånare i staden som då hade 45 000 invånare. Lasarettets huvudbyggnad Blocket invigdes år 1968 efter fyra års byggande, och stadsdelen Linero stod färdig 1972. Då minskade bostadsbristen och det blev många outhyrda lägenheter för Lunds kommunala fastighetsbolag (LKF). Studenterna blev inte heller fler vid denna tid och det blev överskott på studentrum. I generalplanen 1969 var prognosen att Lund skulle ha 120 000 invånare år 2000 (det blev 85 000).

Miljövården är ett problem som måste lösas internationellt

LUND: Miljövården som svenskt och internationellt problem togs på måndagskvällen upp till debatt vid en konferens i Lunds Folkets hus. Som talare och inledare hade Skånes socialdemokratiska partidistrikt lyckats engagera riksdagsledamoten och medlemmen i partiets miljövårdsgrupp Inga Thorsson, som underströk att Sverige ensamt inte kan lösa ett enda av de här problemen utan att det kommer in ett moment av internationellt samarbete.

Fru Inga Thorsson skisserade först utgångspunkterna. Det är tre stora och betydelsefulla uppgifter som man vill klargöra och få synpunkter på från olika delar av landet: utkastet till partiets nya miljövårdsprogram, kommunernas roll i miljövårdsfrågan och vad vårt land ska föra fram på FN:s miljövårds-konferens i sommar.

— Programutkastet kom väldigt

snart på partiets första miljöprogram (som togs av partikongressen 1968). Det är ett uttryck för att allt går mycket snabbt inom det här området, men också för vad partiet i regeringsställning hunnit prestera i fråga om politiska åtgärder. Vi har också — och det är lika viktigt — lärt oss en hel del nytt under de här åren och fått en förståelse för nya problem. Perspektivet har vidgats och därför finns det många nyheter i det program som kommer att bira årtal 1972, sade fru Thorsson.

Det är i tre avseenden som det här programmet representerar en ny syn:

För det första vill partiet föra ut en så aktiv kommunal miljöpolitik som möjligt. Detta som en följd av en ny lagstiftning under de senaste åren. Man kan bara tänka på den miljöskyddslagen, renhållningslagen och livsmedelslagen.

För det andra ligger en stor del

av tyngdpunkten i miljöutkastet på kravet om hushållning. Det gäller hushållning med våra naturtillgångar, återvinning och återanvändning i så stor utsträckning som möjligt, vilket innebär att man säger farväl till köp-slit och slängmentaliteten.

Slutligen har vi deltagit mycket aktivt i förberedelserna för FN:s miljövårdskonferens och då har vi fått allt det här klart för oss att vi inte kan lösa ett enda av våra mil-

jöproblem utan att det kommer in ett moment av internationellt samarbete, sade fru Thorsson.

UPPTRÄPPNING

Symbolen för det internationella samarbetet, är också mottot för FN-konferensen: "En enda värld". Kanske är vårt största problem i dag att vi miljömässigt lever i en enda värld men politiskt lever vi mycket långt från detta. Upptrappningen av kriget i Vietnam är en

tragisk vittnesbörd om detta.

Därför kan vi aldrig räkna med att slutgiltigt lösa våra egna miljöproblem om vi inte som ett resultat av FN-konferensen får ett varaktigt och alltmör uthyggt samarbete genom FN, yttrade fru Thorsson.

I konferensen och den livliga debatten där deltog inbjudna representanter för organisationerna i Lund: Kävlings, Lomma, Torna-Bara, Höör, Hörby och Eslövs partikretsar.

Inga Thorsson presenterade den svenska inställningen till miljövården vid ett tal i Lund. Här diskuterar hon med fru bokbindarordföranden Claes Andersson och arbetarkommunens ordförande Birger Rehn.

Artikel i Arbetet den 18 april 1972 inför Stockholmskonferensen och den Socialdemokratiska miljö- och naturvårdspolitik.

Mellan 1964 och 1974 fördubblades antalet personbilar i Lunds stad från 9 800 till närmare 20 000. Från 1950 var det en sexdubbling av antalet personbilar. Regionplan 1972 räknade med att antalet skulle ökas ytterligare, från drygt 300 bilar per 1000 invånare till över 500 bilar per 1 000 invånare år 2000. Idag vet vi dock att antalet bilar per 1000 invånare ligger kvar på drygt 300. Den regionala tågtrafiken avvecklades då bilen kom att ta över en allt större andel av resandet. En tågresa till Stockholm tog vid denna tid 8 timmar.

Kommunsammanslagningen

Kommunreformen från 1952 visade sig snart inte vara tillräckligt genomgripande. En utredning slog fast att ingen kommun bör ha mindre än 8000 invånare för att klara investeringar och service. 1971 infördes en enhetlig kommuntyp och regeringen föreslog att nuvarande Lunds kommun samt stora delar av Staffanstorps och Bjärreds kommuner skulle bli en kommun, samt att Malmö med omland i Svedala, Trelleborg och Staffanstorp skulle bli en kommun. Flera olika förslag diskuterades och bland annat framförde Nils Lewan att arbetspendlingen till Lund från Flackarp och Knästorp borde beaktas. Förslaget ifrågasatte dock av främst Staffanstorp, Lomma och Dalby. I Staffanstorp var det Knut Wachtmeister på Trolleberg som ledde kampen och i Lomma var det kommunalrådet (vars namn jag inte kan hitta). Staten, länsstyrelsen och kommunblocken (de äldre kommuner som kom att ingå i den nya sammanslagningen) var på förslagsställarens linje och krävde en generalplan för Staffanstorp som kunde motsvara framtida behov. Ingeborg Hammarskjöld Riez tog fram planen. 1972 gick Länsstyrelsen på Staffanstorps och Lommas linje. Den 1 januari 1974 bildades Lunds kommun av Lund, Dalby, Genarp, Södra Sandby och Veberöds kommuner. En tidigare klart konservativ dominans bröts i staden Lund.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

SSK

År 1965 bildas Sydvästra Skånes Kommunalförbund (SSK) med 25 kommuner för att samordna utvecklingen i sydvästra Skåne. År 1967 började regionplanearbetet som presenterades 1972 med stark tillväxttro. Bland annat planerades för en storflygplats på Saltholm, motorväg mellan Malmö och Köpenhamn med sex filer med anslutning mot Lund, två kärnkraftverk i Barsebäck och kanske ett centralt i Malmö. Avlopp från Lund och Staffanstorp föreslogs ledas till Kävlingeån då Höje å inte ansågs kunna ta emot så mycket utsläpp.

Den ideella natur- och miljörörelsen

Under andra halvan av 1960-talet och början av 1970-talet förändrades naturvårdsrörelsen och blev mer förankrad i alla samhällsklasser. Medlemsantalet i de etablerade föreningarna ökade kraftigt, och i samband med kommunsammanslagningarna började frågan om lokalkretsar inom Skånes naturskyddsförening diskuteras. Tidigare hade kommunblocken haft kontaktpersoner som bevakat de lokala naturvårdsfrågorna. Samtidigt förändrades och breddades flera föreningar som tidigare enbart sysslat med naturstudier till att arbeta mycket aktivt med miljöfrågor. Flera nya föreningar startade för att arbeta med miljöfrågorna, och miljörörelsen tog form.

I Lunds hade Lunds botaniska förening, Entomologiska sällskapet i Lund och Skånes Naturskyddsförening sin bas även om deras intresseområden var geografiskt större. 1965 bildades den första lokala naturskyddsföreningen för studenter i form av Lunds fältbiologiska studentsällskap (LuFS) och år 1974 ytterligare en för icke studenter i form av Lundabygdens naturvårdsförening. Fältbiologerna växte kraftigt under perioden och Lund blev en av de viktigaste lokalföreningarna i landet.

Lunds miljögrupper

Förutom de beskrivna större natur- och miljövårdsföreningarna fanns ett flertal mindre föreningar som var med i sammanslutningen Lunds miljögrupper på 1970-talet.

Aktion Skånemiljö med Barbro Melander som ledande gestalt var en mycket aktiv förening på 1970-talet i framför allt sydvästra Skåne. Under åren 1971 till 2011 var det en förening som verkade för att bevara det skånska jordbrukslandskapet för hållbar livsmedelsproduktion och förhindra onödig exploatering. Därefter ombildades föreningen till en stiftelse som belönar enskilda personer, grupper och organisationer som verkar i samma anda som föreningen tidigare verkat.

Exploatering av Öresundskust i centrum för skoldebatt i Lund

Exploateringen av Öresundskusten stod i centrum vid den debatt som avslutade miljövärdvekan vid Strömbergsskolan i Lund på fredagen. En expertpanel bestående av civilingenjör Thomas B Johansson, Lunds universitet, stadsplanarkitekt Bertil Hjort, Lund, kanslichef Arne Källsbo, Syd-

västra Sveriges kommunalförbund, Malmö, och direktör Folke Ors, Tekniska verken, Lund, ansattes hårt av gymnasie- och fackskoleelevernas frågor och förmådde inte alltid helt tillfredsställa deras vetgirighet.

På frågan om det existerar någon långsiktig planering av Öresundskustens utnyttjande fick eleverna veta att någon sådan inte finns. Arne Källsbo underströk i det sammanhanget behovet av en riksplanering för kärnkraftverken.

Eleverna undrade vidare när Lunds stads reningsverk får kemisk rening, det s k tredje steget.

Arne Källsbo: — Det finns ett beslut på en utbyggnad av reningsverket. Att den inte skett tidigare är delvis en kostnadsfråga. Men det tredje steget kan redan förutsägas

vara otillräckligt i och med att befolkningsantalet i Lund ökar. Det kommer att bli nödvändigt att föra ut Lunds avloppsvatten i Öresund.

En annan fråga gällde vilka åtgärder som vidtagits för att undvika kollision mellan fåglar och flygplan på Sturups-fältet.

— Mig veterligt har ingenting gjorts åt saken, förklarade Thomas Johansson. — Det återstår bara att se hur många kollisioner som inträffar. Sedan...

Skövlingen av Kungsmarken, luftföreningarna i Lund och nerlägg-

ningen av järnvägen till Falsterbo var andra frågor som fick mer eller mindre uttömmande svar.

Initiativet till miljövärdvekan har tagits av skolöverstyrelsen som även gett förslag till utformning av den.

Samordnare för de skilda miljövärdprogrammen vid Lunds skolor har varit lektor Åke Hansson vid Strömbergsskolan.

Sina egna elever lät han undersöka luft- och vattenföroreningar, bullerproblem och biocider under torsdagens praktiska arbete med miljövärdfrågor.

Ett par elever fick demonstrera för kamraterna koloxidhalten i luften med hjälp av en s k Draegermätare. Bland annat uppmättes koloxidhalten på Fiskaregatan en vindstilla dag. Den uppgick till 0,02 procent. Ett tal som inte direkt ligger i riskzonen men som kan kallas tämligen hög, enligt Åke Hansson.

Svaveldioxidhalten i närheten av värmecentralen vid Lunds lasarett visade sig vara inte föraktlig eller uppgick till 0,002 procent. Där sam-

lades även i stora mängder stoftnedfall.

Bark från lindar i skilda delar av staden lät eleverna ligga och dra i vatten vars surhetsgrad sedan undersöktes. På det sättet fick de fram att av de tre områdena Södra Esplanaden, Bantorget och Tegnérplatsen det sistnämnda har den högsta och det förstnämnda den lägsta graden av luftföroreningar.

Stadsparkens luft hade vid detta försök de avgjort bästa värdena men i barken från parkens lindar kunde dock en viss surhetsgrad konstateras. Fosfathalt och surhetsgrad mättes och planktonprov togs från Höje å som påvisades vara starkt förorenad.

I samband med miljövärdvekan informerades eleverna även om aktuell litteratur i ämnet och inbjöds delta i teckningstävling.

Någon uppföljning av veckan planeras inte. Från arrangörernas sida hoppas man att den stimulerat eleverna att ytterligare sätta sig in i och engagera sig i miljövärdproblemen.

H B

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 5 september 1970.

Lunds fot- och cykelfolk

Jag får möjlighet att göra en intervju med Jacqueline Lyttkens om Lunds Fot- och cykelfolk den 8 maj 2024. Jacqueline gick med i föreningen 1978 och blev suppleant och senare kassör 1980. Föreningen bildades troligen 1971 eftersom det firades 10-årsjubileum 1981 och 25 årsjubileum 1996. Stadgarna är dock från 1975 och de äldsta handlingarna i arkivet är från detta år. Jacqueline visar mig en artikel från SDS som Jan Mårtensson skrivit om protesterna mot parkeringshuset Färgaren. Lunds Fot- och cykelfolk var med i Trafiksäkerhetsrådet sedan 1980 och även i Lunds miljögrupper LMG med 10 föreningar under 1970-talet. Under 1980-talet ordnades söndagsutflykter som omnämndes i Idag-spalten i både Arbetet och SDS.

På förmiddagen samma dag som intervjun har jag suttit i Arkivcenter Syd och gått igenom föreningens årsmötesprotokoll och verksamhetsberättelser. I verksamhetsberättelsen från 1975 står att föreningen ökat från 500 till 700 medlemmar. Föreningen lämnade remisser på 8 stadsplaner och genomförde en mörkerkampanj på Stortorget där reflexer delades ut. Det var utflykter varje söndag under sommarhalvåret och träffar på onsdagar 18:30. År 1977 protesterade man mot EPA-varuhuset som planerades i centrum och 14 000 namnunderskrifter samlades in.

Fred och miljö

1972 bildade en grupp universitetsforskare vid ämnet företagsekonomi, stiftelsen Fred och miljö. Bland grundarna fanns Peter Broberg, Ingemar Andersson, Göran Hammar, Anders Nordgren, Johan Schlasberg med flera. Syftet var att verka för både freds- och miljöfrågor, som grundarna ansåg sammanbundna. 5 % av försvarsbudgeten borde gå till en freds- och miljöfond, ansåg gruppen. Bland det första som stiftelsen gjorde var att skicka ut 800 000 vykort till personer som skulle uppmana riksdagens medlemmar

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

att bilda denna freds- och miljöfond. Stiftelsen finns med i några pressklipp för första halvan av 1970-talet men det är osäkert hur länge den verkade.

SKB
13/5-72

Vill ta försvarspengar till freds- och miljöfond

En grupp yngre forskare i företagsekonomi i Lund har bildat en stiftelse — fred och miljö. Den vill för det första att Sveriges riksdag beslutar använda 5 procent av landets försvarsbudget till en freds- och miljöfond samt för det andra — att Sverige föreslår FN:s världsmiljökonferens i Stockholm i juni att anta en resolution som uppmanar samtliga länder att följa vårt lands exempel.

Den nybildade stiftelsen skickar ut 800 000 kort som man vill ha påtecknade helst med två namn. Kortet är adresserat till Sveriges riksdagsmän, riksdagen, Stockholm. Ett vidhängande kort med stiftelsens adress är tryckt för rekvisition av fler kort och informationsskrifter — allt mot viss avgift. Vidare för att skicka penningstöd till aktionen eller betala medlemsavgiften som är hundra kronor.

INGÅR
I stiftelsen ingår Ingemar Andersson, Peter Broberg, Göran Hammar, Anders Nordgren, Johan Schlasberg (ordf.), Tommy Bergkvist, Peter Enström, Anders Neuman, Dag Romell och Per-Axel Svander. Man har skickat ut information och kort till bland annat miljögrupper, elevråd, fältbiologer, naturvårdsföreningar, politiska och religiösa grupper, politiker hälsovårdsnämnder, länsstyrelser, försvars-

Medlemmar i stiftelsen Fred och Miljö.

organisationer, fackföreningar och en lång rad enskilda personer.	eller 6 500 miljoner till sedvanliga militära uppgifter.	sitt försvar men varje land kan självständigt ta ett litet och nödvändigt steg anser gruppen.
Enligt förslaget återstår 95 procent	— Inget land kan ensamt lägga ner	

Artikel i Skånska dagbladet den 13 maj 1972.

Lunds kommuns arbete

Stadens politik

Lunds kommun styrdes av en borgerlig majoritet åren 1954-1973. Innan år 1954 hade det varit 32 år av socialdemokratiskt styre. År 1964 fick Lund sina första två kommunalråd som var drätselkammarens ordförande och vice ordförande. År 1970 bildades en särskild fritidsnämnd och en naturvårdsnämnd. En snabb utveckling av bebyggelse och stora kommunala investeringar gjorde att kommunalskatten fick höjas från 10:80 kr år 1969 till 15 kr år 1979. Landstingsskatten höjdes från 8:75 kr år 1974 till 13 kr år 1985.

Det tidigare beslutet om fjärrvärmenät för Klostergården med värmecentraler år 1962 hade ökat verkningsgraden för energianvändningen från 25-40 % till 85-90 %. Denna framgång medförde att 85 % av stadens byggnader var anslutna till fjärrvärmenätet 25 år senare. Fram till 1967 var Sankt Hans deponi för stadens avfall men ersattes sedan av Rögletippen intill stadens gamla vattentäkt, ett beslut som i efterhand ter sig märkligt. Robert Montan var stadsträdgårdsmästare åren 1957-1985 och skapade bland annat rekreatiomsområdet Sankt Hans backar på den gamla deponin. År 1975 bildades Sydvästra Skånes Avfallsbolag (SYSAV) och en större andel av soporna gick till Spillepeng i Malmö. Föreningslivet ökade kraftigt under perioden, från 93 föreningar år 1964 till 171 år 1977. De kommunala bidragen och en stark folkrörelsetradition spelade stor roll för denna utveckling.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Genombrottet

Det s k Genombrottet blev en viktig politisk strid i Lund och kulmen på bilismens snabba expansion. Byggnadsnämnden hade gett företaget VBB i uppdrag att utreda en ny trafikled genom centrum. Tre alternativ utreddes – ett rakt igenom centrum via Lilla Tvärgatan, ett söderut via Stora Tvärgatan och ett längst söderut via Södra Esplanaden. Alternativ B förespråkades av utredningen med motiveringen att det var viktigt för personer med små barn, varutransporter och personer med dåliga kollektivförbindelser att kunna nå centrum bekvämt, särskilt vid dåligt väder. Flera parkeringshus med upp till 3820 parkeringsplatser skulle byggas. Det blev kraftiga folkliga protester och under 1968 blev det politisk majoritet mot genombrottet. En parlamentarisk trafik- och miljökommitté tillsattes med stadsfullmäktiges ordförande socialdemokraten Torsten Andréen som ordförande och professor Per Friberg som särskild utredningsman. Resultatet blev en total omsvängning. 1971 beslutade kommunfullmäktige att stänga trafiken vid Stortorget för all genomfartstrafik. Man gick därigenom från 21 000 fordon per dygn till endast buss- och taxitrafik. Det var den borgliga majoriteten som drev frågan om genombrott. En socialdemokratisk motion 1967 ifrågasatte planerna och en socialistisk stadsplanegrupp bildades med bland annat arkitekter som Olle Svedberg, Ann och Thomas Schlyter och Gunnar Sandin. Men utan majoritet kunde Socialdemokraterna och det nyligen etablerade VPK inte fälla förslaget, utan det blev Folkpartiet som blev vågmästare. Det var lekmanapolitiker som stoppade projektet som initierats av professionella planerare.

Hälsoskyddsnämnden i Lund

1970 fick Sverige en ny miljövårdslag och från och med mandatperioden 1971 trädde den nya hälsoskyddsnämnden i kraft. Nämnden följde miljöskyddsfrågor och främjade en god hälsa och god miljö genom tillsyn och kontroll av miljöskyddslagen, livsmedelslagen, strålskyddslagen och en rad andra lagar som berörde miljö och hälsa. För att kunna genomföra sin tillsyn och uppföljning tillsattes flera nya tjänster.

SKS 4/9-79

– Det går att stoppa Bolmenledningen!

Det går att stoppa Bolmenledningen. Och lappa ihop de skador den vållat. Det sa Geirid Fiskesjö (c) vid den "grillning" av politiker som Lunds miljögrupper arrangerat i stadshallen på måndagskvällen.

Nils Malmer (fp) såg ledningen som en onödig investering. Stig Nilsson (vpk) konstaterade att Bolmenvattnet inte behövs. Börje Lökvist (s) förklarade att hans personliga uppfattning avveck från hans partis.

– Jag är mot en tunnel.

Lennart Ryde för
Den ende för en tunnel var

Lennart Ryde (m).

– Ledningen bör byggas i enlighet med vattendomstolens dom.

Det ger mindre vattenuttag i Vomb- och Ringsjön i framtiden.

Öresundsbron

Börje Lökvist var inte heller trogen sin partilinje när det gällde frågan om en Öresundsbro eller ej. Han var klart emot. Stig Nilsson ville bevara sjöfolkets jobb. Han var mot att gynna privatbilismen på kollektivtrafikens bekostnad. Nej till brobygget, alltså.

– Det går inte att reglera bort bronns negativa miljöeffekter, menade Nils Malmer. Med miljöeffekterna som starkaste skäl var också Geirid Fiskesjö klart

mot en Öresundsbro.

– Dessutom skulle ett brobygge föröda M-länets grustillgångar.

Lennart Ryde ville att riksomfattande synpunkter skulle vara vägledande för ett bygge eller ej.

Kommunekolog

Han ville att frågan om en kommunekolog i vanlig ordning skulle bli föremål för prövning i budgetarbetet. De andra fyra partiernas representanter var helt för en kommunalt anställd ekolog.

– En makt att agera, förklarade Nils Malmer.

Vid den långa debatten kom även frågan om onödiga rivningar i centrala Lund upp.

– De sönderrivna kvarteren – i dag parkeringar eller vanprydda av plank – måste bli beboeliga igen, tyckte Nils Malmer.

Samtliga partier var mer eller mindre emot en fortsatt kontorsering av centrala Lund.

Fuktområden

Några delade meningarna ifall Skånes kvarvarande fuktmarker skulle bevaras uppstod inte. Politiska tvister gällde främst om kommunen, länsstyrelsen eller staten skulle stå för mesta kostnaden.

– Vi måste värna om de djurarter som nu hotas så att de inte försvinner som storken en gång, sa Stig Nilsson.

Nej till skytte

Lennart Ryde ville i första hand bevara ett fuktområde före att en skjutbana byggs på ett visst parti utmed Kävlingeån.

Börje Lökvist förklarade att socialdemokraterna ville införa s.k. naturvårdscentraler runt om i Lund.

– Bl.a. på Skryllögården och i Genarp.

Ringlinje

Geirid Fiskesjö menade att en ringlinje i Lund skulle locka bilisterna att ställa bilen och ta bussen istället.

Stig Nilsson konstaterade att så länge det var lönsamt att förgifta växter, djur och människor var risken för att Rachel Carsons Tyst vår skulle besannas överhängande.

Debatten lockade ett 150-tal deltagare. Flera andra miljöfrågor var också uppe till debatt.

HANS-GÖRAN BOKLUND

Artikel i Skånska Dagbladet den 4 september 1979 om en utfrågning om Bolmentunneln som Lunds miljögrupper organiserat.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Miljögrupperna ställer politikerna mot väggen

Skd 28/8-79

– Nu ställer vi Lunds kommunalpolitiker mot väggen!

– De ska få binda sig vid ståndpunkter som de inte kan bryta efter valet!

Det är Lunds Miljögrupper som nu kräver klara besked.

På måndag kl. 19 i Stadshallen ordnar de en stor utfrågning av Lunds kommunalpolitiker. Frågorna kommer att handla om miljövärdspolitiken i Lund.

Miljöföreningar

Lunds Miljögrupper är en paraplyorganisation för olika föreningar i Lund, bl.a. Lunds fältbiologers studentförening, Lundabygdens naturvårdsförening, Lunds fältbiologer, Lunds fot- och cykelfolk och Antirivningsgruppen i Lund.

Lunds Miljögrupper har inbju-

dit en representant för varje parti och alla fem har meddelat att man skickar en representant.

Miljögrupperna skickade dessutom ut ett brev med frågorna de skulle ställa så att politikerna skulle kunna förbereda sig.

När politikerna har besvarat frågorna kommer allmänheten att få sin chans.

Måste ta ställning

Den här utfrågningen kommer att följas upp i höst med en utställning på Stadsbiblioteket där man ställer samman politikernas svar.

– Vi tycker att Lunds kommun är skyldig att ta ställning i en mängd viktiga frågor, säger Henrik Smith som representerar Lunds fältbiologers studentförening (Lufs).

– Det är ju dessutom bra att det sker nu före valet. Då måste de ge ganska fördelaktiga svar som de kanske inte har mage att bryta efter valet.

Affärscentrum

Lunds Miljögrupper tänker ställa en rad viktiga frågor till våra politiker. Bl.a. vill man veta hur partierna ställer sig till förändringen i stadskärnan.

– Det har varit en medveten plan från kommunens sida att göra centrum till ett typiskt affärscentrum med kontor och affärer, säger Henrik Smith. Men om partierna menar allvar med talet om bovänlig miljö måste de

också se till att stoppa kontoriseringen.

Miljögrupperna vill också att politikerna ska ta ställning till Öresundsbron som har fått ny aktualitet.

Prestigebygge

Vattenledningen från sjön Bolmen i Småland är ytterligare en viktig fråga. Det bygget påbörjades i en prognos när vi behövde vattnet.

– Men konsumtionen ökade inte som man väntade. Nu gräver man ner 600 miljoner kronor i ett onödigt prestigebyggande, menar Henrik Smith.

Hetvatten från Barsebäck

På utfrågningen kommer man att ta upp frågan om en hetvattenledning från Barsebäck. Det

är en enorm investering som inte betalar sig på en reaktorgeneration (ca. 25–30 år). Lunds politiker måste visa vad de tycker.

Låt cyklister vara!

Biltrafiken i stan vill Miljögrupperna också veta en del om. Som det är nu koncentrerar sig polisen alltför mycket på cyklister, anser Miljögrupperna.

– Man måste prioritera det som är viktigt, säger de. Det är inte en cyklist som cyklar på en gångstig som dödar människor i trafiken!

Dessa och många fler brännheta miljöfrågor kommer alltså Lunds politiker att få besvara.

– Vi vill ha ärliga svar så att lundaborna vet vad de har att rätta sig efter, avslutar Henrik Smith.

TOVE ROLFSDOTTER

Artikel i Skånska Dagbladet den 28 augusti 1979 där Lunds miljögrupper ställer politikerna till svars i miljöfrågor inför valet 1979.

5. Natur – och miljövärdens professionaliseras (1980-1998)

Inledning

1980- och 1990-talen innebar en politisk förändring från en samhällskritisk miljö- och vänsterrörelse till en mer nyliberal politik i hela västvärlden. Margaret Thatcher blev premiärminister 1979–1990 i Storbritannien och Ronald Reagan president i USA 1981–1989. Dessa strömningar påverkade även den svenska politiken med avregleringar och nedläggning av äldre industri. I Sverige förlorade Socialdemokraterna regeringsmakten 1976 för första gången på 40 år. De återkom 1982–1991 och 1994–2006 men trenden var tydlig under perioden mot ett större borgerligt inflytande och mindre statligt styrande.

För natur- och miljövärdspolitiken fanns det en relativ stor samstämmighet mellan de olika partierna, och många reformer genomfördes. Det internationella arbetet hade också stor betydelse med Bruntlandrapporten 1987, Riokonferensen 1992 och Sveriges medlemskap i EU 1995. Perioden avslutas 1998 då landet fick en ny samlad miljöbalk för både natur- och miljövärdspolitiken.

Näringslivet som varit långsamt med att ta till sig miljöfrågorna under tidigare decennier ökade nu sitt intresse och anställde specialister inom miljöområdet för att förbättra sin verksamhet och möta de ökade nationella och internationella kraven. Det öppnades också en marknad för konsulter inom natur- och miljövärd, och flera av dagens stora konsultbolag inom branschen startade vid denna tid.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

Även kommunerna stärkte sin kompetens med fler specialister inom natur- och miljövården. Lunds kommun fick som första kommun i landet en heltidsanställd kommunekolog 1981, och under 1990-talet byggdes det upp en stark miljöstrategisk avdelning nära kommunledningen. Länsstyrelsen utökade också antalet anställda vilket gjorde det möjligt att genomföra utökade uppdrag och öka takten på skyddet av värdefull natur.

Miljörörelsens roll förändrades en del med den ökande professionaliseringen, som gjorde det svårare att vara en aktiv part i arbetet. Svenska Naturskyddsförening (SNF) (numera endast Naturskyddsföreningen) inleder sitt arbete med "Handla miljövänligt" för att påverka konsumenternas val och därigenom sätta press på näringslivet. Dessutom startar de ett omfattande samarbete med Sida för stöd till natur- och miljöorganisationer i tredje världen. Den nationella föreningen ökar också antalet anställda betydligt under perioden. Det är tre viktiga trender för perioden, kommersialisering (näringslivet och konsumenter ska ta ansvar), professionalisering och globalisering.

Jag har här främst valt att fokusera på den kommunala uppbyggnaden av miljöstrategiskt arbete som viktigt för perioden. Miljörörelsens förändrade roll är också intressant att ta upp för perioden.

Bruntlandrapporten

1987 presenterade Världskommissionen för miljö och utveckling på uppdrag av Förenta nationerna (FN) rapporten "Vår gemensamma framtid". Kommissionen leddes av Norges dåvarande statsminister Gro Harlem Brundtland och rapporten kallas ofta för Bruntlandrapporten. Det nya i rapporten var dels begreppet hållbar utveckling som etablerats av Lester Brown, dels det samband man såg mellan ekonomisk utveckling och miljöförstöring. Rapporten definierade hållbar utveckling som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov." Hållbarhetsbegreppet gavs tre dimensioner: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Kommissionen hade tillsatts redan 1983 och gav underlag inför Riokonferensen 1992.

Riokonferensen och Agenda 21

År 1992 anordnades Förenta nationernas konferens om miljö- och utveckling i Rio de Janeiro i Brasilien. Detta var en uppföljning av konferensen om miljö i Stockholm 1972 och fick stor betydelse för natur- och miljövårdsarbetet i världen. FN:s miljöprogram (UNEP) skapades med säte i Nairobi i Kenya och med uppgift att samordna internationella miljöinsatser. Tre viktiga dokument antogs på konferensen: handlingsprogrammet Agenda 21, klimatkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. På konferensen deltog 181 stater med regeringschefer från 120 länder. Parallellt ordnades ett globalt forum för miljörörelsen och andra aktörer med tiotusentals deltagare.

Klimatkonventionen innehåller allmänna förpliktelser att begränsa utsläppen av växthusgaser samt drar upp riktlinjerna för arbetet och de finansiella mekanismerna. Konventionen undertecknades av 153 stater direkt och blev starten för de årliga klimattoppmöten som hållits sedan dess inom Conference of the Parties (COP). Konventionen om biologisk mångfald innebar att begreppet biologisk mångfald blev allmänt accepterat samt att genetiska resurser ska utgöra staternas nationella tillgångar vars användning kräver avtal med ersättning. Även denna undertecknades direkt av 153 stater. Den antagna principdeklarationen eller Rio-deklarationen innebar att ett antal principer fastställdes som försiktighetsprincipen, internationalisering av

miljökostnader, förorenaren ansvarar och förhindrande av överföring till andra länder av skadliga verksamheter eller ämnen.

Själva handlingsprogrammet Agenda 21 var mycket omfattande med 40 kapitel som var indelade i flera programområden. Det som var nytt var kopplingen mellan miljö och de sociala dimensionerna samt ohållbara konsumtions- och produktionsmönster. I handlingsprogrammet står att de globala utmaningarna framför allt kan genomföras lokalt, vilket fick stort genomslag lokalt i de svenska kommunerna.

EU-medlemskap

Efter en folkomröstning, där 52,3 % röstade för, gick Sverige 1995 tillsammans med Finland och Österrike med i EU som då gick från 12 till 15 medlemsländer. Redan 1990 hade Sveriges regering meddelat sina ambitioner att gå med i EU efter Berlinmurens fall. Som medlem i EU fick Sverige anpassa sig till unionens lagstiftning och direktiv.

Länsstyrelsens natur- och miljövårdsarbete

Länsstyrelsen fick utökade uppdrag och fler specialister anställdes under perioden. Diskussionerna påbörjades om en sammanslagning av Malmöhus- och Kristianstads län vilket genomfördes den 31 december 1996. Länsstyrelsen har haft stor betydelse för miljövårdsarbetet i Lunds kommun genom tillståndsprövar, samråd, bevakning av riksintressen, bildande av naturreservat med mera.

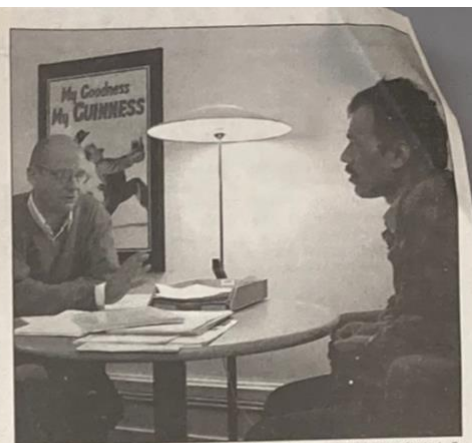
Det naturliga steget

År 1989 grundade läkaren Karl-Henrik Robért föreningen Det Naturliga Steget med ambitionen att ge rådgivning inom miljöfrågor och ett hållbart samhälle. Det som var nytt var inriktningen på näringslivet och samverkan med forskningen för att presentera fyra pedagogiska systemvillkor för hållbar utveckling: Förhindra koncentrationsökning av ämnen från berggrunden i naturen, förhindra koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion i naturen, inte utsätta naturen för undanträngning med fysiska metoder, inte skapa något som systematiskt förhindrar människor att tillgodose sina behov. Jag minns själv en inspirerande föreläsning av Karl-Henrik Robért på LTH 1990 och han fick stort genomslag i media vid denna tid.

IIIEE

Jag får möjlighet att intervjua Peter Arnfalk som berättar om en spännande epok som började 1989 när Karl Lidgren blev utnämnd till universitetets första professor i miljöekonomi. Flera studenter som varit engagerade i Miljöföreningen Miljöföreningen (se nedan), däribland Peter, gick den första kursen i industriell miljöekonomi läsåret 1989-90 som ordnades under maskinsektionen på LTH. 1994 lyckades Lidgren få finansiering till ett internationellt institut för industriell miljöekonomi som fick förkortningen IIIEE. En imponerande summa på 250 miljoner blev startplåten och kom framför allt från resterna av löntagarfonderna. 1995 startade ett internationellt masterprogram där Peter m.fl. undervisade. Den tvärvetenskapliga utbildningen var banbrytande och har fått många internationella efterföljare senare. Institutet var också mycket tidigt ute med digital distansutbildning som idag har blivit standard vid världens universitet. Det var dock svårt att placera utbildningen i universitetets byråkrati då den var tvärvetenskaplig och digital.

Mikael Backman, miljörevisor och forskare på Miljöinstitutet, är Venky Narayanaswamy's handledare i examensarbetet om beräkningsmodeller för miljöinvesteringar.

Att pampiga stiftssalen blivit föreläsningssal passar institutets ambitioner. Återanvändning (gärna med ny inriktning) står på programmet och ska avspeglas i omgivningen.

Här utbildas missionärer i miljö

SSS 15/9-96
LUND. Skånska Brand visste man vad det var och Kyrkans hus med. Nu står det "Internationellt miljöinstitut" på det imponerande sekelskiftes-huset vid Tegnérplatsen. Men vad är det som pågår därinne egentligen?

– Vi är mer kända i OECD i Paris än i Lund, säger institutets chef Karl Lidgren med ett lätt skratt.

Förebyggande miljöarbete är vad hans trettio anställda, merparten forskare, och de cirka sjuttio (mest utländska) studenterna på institutet ägnar sig åt. Det handlar om industriell miljöekonomi på ett tvärvetenskapligt plan med ämnen som kemi, ekologi, elektronik, mekanik, ekonomi, juridik och socialvetenskap involverade.

– Vad det gäller är att utnyttja råvarorna så effektivt att det inte blir några utsläpp, säger Karl Lidgren.

Återbruk är en av hans kärphästar (innan han drog igång Miljöinstitutet var han professor i återvinningsekonomi vid Lunds tekniska högsko-

Miljöinstitutet tar emot studenter från hela världen

la). Före detta Kyrkans hus, nu omsorgsfullt och hyperlegant renoverat, har han gjort till symbol för återvinningstanken.

– Vårda och bevara hus och möbler är en viktig miljöinsats och anknyter till vår grundidé. Oftast blir det också mycket billigare. Att bygga nytt i stans utkant hade varit dubbelt så dyrt som att köpa och renovera det här fina gamla huset mitt i stan.

Stilig ljuskrona

Han har uträkningar på det. Fattas bara annat. Det är sådant de gör på Miljöinstitutet. Trasmattan och auktioner är andra handfasta symboler för institutets inriktning och Karl Lidgren lever som han lär. Han har själv ropat in besöksrummets stila ljuskrona (2 000 kronor, kan du inte få på

– Att förebygga miljöproblem är oftast mycket billigare än att åtgärda skadorna, säger professor Karl Lidgren, chef för Internationella Miljöinstitutet.

Ikea ens) och lampetterna (800 kronor tillsammans). Och så är det konsten.

Skissernas museum har lånat ut ett fyrtiotal konstverk (svenska modernister mest), Universitetets konstsamling är representerat med femton verk. Annat är donerat, något köpt.

Från hela världen

– Konst är viktig i sig. Personer som inte ser konstvär-

den har också svårt att se miljövärden. Det är en stor mening bakom konsten här.

Studenterna, som kommer från i princip hela världen, impregneras från början med miljötankande. De har alla redan en akademisk examen, har dokumenterat miljöintresse och talar engelska. Institutets egentliga namn är för övrigt "The International Institute for Industrial Environmental Economics at Lund University". Majoriteten av studenterna kommer från utvecklingsländerna och cirka hälften är kvinnor. Så vill man ha det. Studenterna behöver inte betala för sig och får i om hjälp med stipendier för uppehållet.

Miljoner växer

Miljöinstitutet är nära lierat med universitetet, men ekonomiskt självständigt. Rik skulle man kunna säga. De 200 miljoner som regeringen anslag 1994 inför stiftelsen Miljöinstitutets bildande har vuxit ordentligt, avslöjar Karl Lidgren.

– Vi lever gott på räntorna. Uppdragsforskning tar vi bara för att få impulser utifrån.

1995 köpte stiftelsen Kyrkans hus, samma år togs de

första studenterna emot och efter tre terminers studier är det nu dags för första mastersexamen. Den 20 september får tjugonio studenter sina diplom vid en pampig ceremoni i universitetets aula.

Examensarbete

Vinky Narayanaswamy, kemiingenjör från Indien, är en av dem. Liksom kurskamraterna har han ägnat sista terminen åt examensarbete på ett företag. I hans fall blev det Sydkraft och en jämförande studie om "beslutsstödsmodeller för ekonomisk beräkning av miljöinvesteringar".

– Jag visade bli att vindkraft är lönsam om man räknar med miljöaspekterna, säger han.

Efter avslutningen ska han hem till Madras och omsätta sin nya kunskaper. Det är meningen. Miljöinstitutet ser alla sina elever som blivande missionärer på miljöns område.

Kurs nummer två är redan i gång, trettionio nya masters-studenter som vaskats fram bland 300 ansökningar från 71 länder.

Text: INGRID MORITZ
Foto: TORBJÖRN CARLSON

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 15 september 1996.

Den ideella natur- och miljövårdsrörelsen

Förutsättningarna för den etablerade miljörörelsen förändrades under 1980-talet allt eftersom kommuner, länsstyrelse och näringsliv tog större ansvar för frågorna. Konkurrens från nya rörelser som Greenpeace gjorde att mindre aktioner inte fick samma genomslag. Många mindre miljögrupper somnade in eller minskade i antal, medan de traditionella naturorganisationerna ibland valde att återgå till naturstudier när det blev svårare att nå fram med opinionsbildning. Fältbiologerna och Lunds studentfältbiologiska sällskap minskade i antal medan Naturskyddsföreningen ökade. Samarbeten med kommuner, länsstyrelse, region och näringsliv blev viktigare. Lundabygdens Naturvårdsförening engagerade sig i den nationella föreningens satsning på Handla miljövänligt med det årliga arrangemanget Miljövänliga veckan.

Efter nedgången i miljöengagemang på 1980-talet kom valåret 1988 då den omfattande seldöden fick stor uppmärksamhet i media. Resultatet blev att miljöpartiet

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

kom in som första nya parti i riksdagen på 70 år. Det väcktes också ett nytt engagemang på Tekniska högskolan där studenterna bildade Miljöföreningen Miljöföreningen som sedan inspirerade fler utbildningar att bilda miljöföreningar och så småningom ett övergripande nätverk i Hållbart universitet.

Riokonferensen 1992 gav inspiration till nya arbetssätt och engagemang, bland annat ungdomsnätverket Q2000 som startade en aktiv lokalgrupp i Lund med konferenser och opinionsbildning. Många inom natur- och miljövårdsrörelsen fångades upp av kommuner, länsstyrelser, näringsliv och konsultbolag. Med denna trend spred sig ett starkt engagemang hos samhällets olika aktörer och även en kraftigt ökad kunskapsnivå. Behovet av natur- och miljövårdsutbildning vid universitetet ökade kraftigt och flera nya utbildningar och kurser skapades.

Miljöföreningen Miljöföreningen

För att lära mig mer om Miljöföreningen vid LTH bokar jag en lunch med min gymnasiekamrat Peter Arnfalk. Han berättar att föreningen bildades 1986 på senvåren eller tidig höst. Linjenämnden på K-sektionen var på planeringsinternat på Studentgården i Skanör och en grupp studenter fick vara med på mötet. Utbildningsdepartementet hade nyligen föreslagit att alla teknologer skulle ha tre poäng miljökunskap. En genomlysning av ingenjörsvetenskapliga akademien 1985 hade visat på avsaknad av miljöinslag i teknologernas utbildning. Studenterna tyckte det var ett mycket bra förslag medan Kemisektionens företrädare inte ville prioritera bort någon av de befintliga kurserna och befarade att utbildningen skulle försämrats. På kvällen diskuterade studenterna lärarkårens motstånd och det var Johan Gerklev som kom med idén att starta en miljöförening för att själva utbilda intresserade studenter och skapa opinion för att få in miljöfrågorna i utbildningen. Alla studenter var för idén och Miljöföreningen Miljöföreningen startade med det för LTH typiska dubbelnamnet.

Det var en hel del arbete med att få den formella biten på plats med stadgar, styrelse och revisorer. Johan valdes till den förste ordföranden för föreningen men på grund av utlandsvistelse lämnades uppdraget över 1986 till Niklas Larsson som var kursare till Peter Arnfalk. Föreningen startade med stor entusiasm och det ordnades många sociala aktiviteter som fester, lunchföreläsningar, studiebesök med mera. Inbjudna föreläsare var både kända namn och doktorander på LTH. Kemisektionen dominerade i början men allt fler teknologer från andra sektioner anslöt sig. En viktig orsak var att inbetalningen skedde samtidigt som till kåren och det kostade bara 10 kr extra att kryssa i medlemskap i MM. Medlemsantalet låg på 500-750 betalande redan efter några år men ökade sedan till 1500 av totalt 3500 teknologer. Intresset från universitetet för miljökurser och hela utbildningar, växte och föreningen hade bra samarbete med flera rektorer som Håkan Westling och Boel Flodgren. Ett miljøråd inrättades vid universitetet där MM var representerade och där föreningen kunde söka ekonomiskt stöd. År 1987 valdes Peter Arnfalk till ordförande och följdes sedan av Håkan Rodhe åren 1988-89. Föreningens arbete bar resultat och under 1990-talet växte antalet miljöutbildningar från ett fåtal till flera 10-tal och även hela utbildningar med miljöprofil togs fram.

Miljöarbete i teori och praktik

Miljöseminarie i Lund vill påverka kommunerna

Skd 8/3-93

• LUND:– Det här är ett misstroendevotum från dagens unga! Det finns inte längre någon tilltro till samhället eller utvecklingen!

Det säger Martin Persson, en av initiativtagarna till gårdagens och dagens miljöseminarie i Lund.

Söndagens tankar och ord förvandlas i dag till aktiv handling, då bl a kommunens miljöansvariga lär få besök.

Arrangemanget ingår i den stora rikstäckande ungdomskampanjen Q2000, vars huvudmål är att de svenska kommunerna ska ha inrättat en långsiktig miljöplanering och hållbar utveckling till år 2000.

"De texter som skrevs på förra årets Rio-konferens om miljö och utveckling ska förverkligas", heter det bl a i ett uttalande.

Q2000 betyder Kommunutveckling 2000.

I går hade drygt 100 deltagare samlats i Polhemsskolans aula. Hela dagen var fylld med sex föredrag av speciellt inbjudna gäster. Ett brett och variationsrikt program, från de stora miljöfrågorna till det lokala miljöarbetet.

– Det har varit ett bra intresse inför dessa dagar. I november när vi körde i gång var vi två stycken, nu deltar här cirka 120.

Seminarier är öppet för alla och bland de som sökt sig till Polhemsskolan i går fanns både unga och gamla, studenter och icke-studenter.

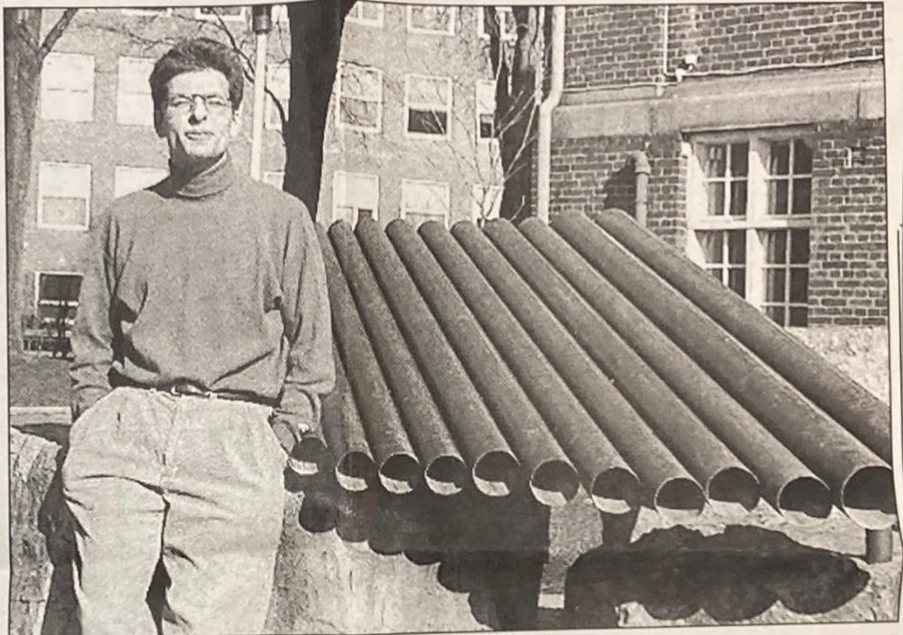
De unga tror inte på samhället

Vad är då målsättningen med dessa två dagar?

Vår målsättning är långsiktig, där vi vill att vårt arbete ska leda fram till att Lunds kommun arbetar fram mot Agenda 21, svarar Martin Persson, och fortsätter:

– Men vi vill också bygga upp en optimism och framtidstro hos dagens ungdom. Det är viktigt att inte bara säga Nej, utan att även ta fram konkreta förslag. De unga tror inte längre på samhället!

Därför är också seminarier uppdelat i två dagar, en teore-

– Lund har gjort mycket bra, men måste vara ledande inom miljöarbetet, säger Martin Persson, en av arrangörerna i dagens och gårdagens stora miljöseminarie i Lund.

tisk och en praktisk.

Den kunskap och de frågeställningar som gårdagen medförde, förvandlas idag till handling. I mindre, temainriktade, grupper fortsätter man så miljöarbetet.

Skrifter, utredningar och dokument studeras och analyseras, samtidigt som man tar kontakt med de miljöansvariga på kommun och företag i Lund.

– De olika grupperna ska granska miljöpolitiken i Lund; vad som är bra, vad som är dåligt och vad som bör tillföras.

Två punkter som Q2000-arrangörerna i Lund anser är centrala i det kommunala miljöarbetet är dels markanvändningen, dels trafiken.

Inga visionärer

– Hitills ligger Lunds kommun rätt så bra till inom miljöarbetet. Det finns en miljöplan och man håller på att av punkterna, men det är hela tiden på

det gamla sättet. Dvs man kommer sist och städar upp skiten, men man inser inte att ekonomi och miljövård hör ihop.

Och:

– Det finns en del bra visioner, men man är inga visionärer! I Lund finns ju all kompetens som behövs, så kommunen borde gå före de andra. Vara ledande!

Många av en kommuns miljöinsatser hänger på individen. En bra, skicklig och aktiv tjänsteman kan förändra och påverka och få sin kommun till att prioritera miljöfrågorna.

– Ja, men i dag har många i ledande ställning ett konservativt tänkande. Det är svårt att få de äldre att ändra sina mål. Och det är svårt för dem att acceptera att man handlat fel!

Samarbete

Miljöseminariet i Lund är ett startskott till ett engagemang som arrangörerna hoppas kom-

mer att fortsätta under 90-talet.

Ett nyckelord i arbetet är samarbete. Samarbete och kommunikation över hela landet, för att på lång sikt arbeta för en bättre miljö, både på riksnivå och det lokala planet.

Måndagen slutar med en paneldebatt om Lunds miljö. Klockan 17 i Polhemsskolans aula.

SUNE JOHANNESSEN

Bilarna och trafikproblemen är centrala i kommunernas framtida miljöarbete. Hur ska man bäst lösa de frågor som bilisterna ställer?

Artikel i Skånska Dagbladet den 8 mars 1993 om Q2000 i Lund.

1993-94 var David Lindegren ordförande och följdes av Lina Nygren 1994-1995. Jag minns att jag var med på 10-årsjubileet som måste ha varit 1995 på LTH. Då var det fortfarande en livskraftig förening med många medlemmar. 1995-96 blev Linda Hartman ordförande. På denna tid hade föreningen bytt namn till Miljöföreningen vid LTH. Det fanns förutom Miljöföreningen flera ämnesmiljöföreningar bland studenterna, bland annat Morgan (ekonomerna), SkonSam (samhällsvetarna) och Humanistkårens miljöutskott som alla samlades under paraplyet Hållbart universitet. Miljöföreningen vid LTH somnade in i början på det nya millenniet och den siste kassören Johan Grahn lämnade ifrån sig dokumentationen kring år 2010 till systerföreningen Lund Sustainable Engineers. Johan minns många trevliga aktiviteter i föreningen som årligt studiebesök på Barsebäcksverket, skifteshelg i Hålehallstugan, många lunchföreläsningar, mysiga fester och debattserien Energiparadoxen samt Tysklandsresan.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

Ungt nätverk fingranskar på hemmaplan: JS 20/1-93

Miljön är allas ansvar

LUND
Kommun, företag och handlare i Lund får räkna med att bli jagade med blåslampa framöver för att de ska förbättra miljön.

Ett riksomfattande nätverk av ungdomar som arbetar för att målsättningarna från FN:s konferens om miljö och utveckling ska förverkligas har fått en lokal avdelning här.

Inför konferensen i Rio i juni bildade ett antal svenska politiska ungdomsförbund och ungdomsorganisationer ett nätverk för att tillsammans utgöra en påtryckningsgrupp vid förberedelsemötena.

För att det färdiga handlingsprogrammet, Agenda 21, inte bara ska förbli vackra ord på papper utan omsättas i praktisk handling har de sedan beslutat att följa upp konferensen genom aktiviteter och opinionsbildning på lokal och nationell nivå.

Sammandragning

I höstas startades därför en kampanj kallad Kommunutveckling 2000 eller kortare q2000. Ett 130-tal representanter samlades i Stockholm för att dra upp riktlinjerna för det fortsatta arbetet.

I 17 kommuner har lokalavdelningar nu bildats, däribland i Lund och fem andra skånska kommuner. De är alla knutna till Studiefrämjandet genom att verksamheten organiseras som studiecirklar.

Konferens i vår

– Vi är nio personer i Lund just nu, varav tre från Fältbiologerna, säger Martin Persson, som var med vid kampanjstarten i höstas. Vi förbereder en lokal konferens 7-8 mars genom att ta kontakt med ungdomsorganisationer, gymnasieskolor och studenter och hitta problemområden som olika grupper kan jobba med.

Unga engageras

Det är först och främst ungdomar som ska engageras.

FOTO: INGEMAR D. KRISTIANSEN
– Alla kan göra något! Det menar Ulf Ottoson, Pernilla Pålsson och Martin Persson som är med i den lokala avdelningen av kampanjen Kommunutveckling 2000 – q2000.

kommen att vara med. Det är inte nödvändigt med tidigare erfarenhet av miljöarbete.

– Alla kan göra något oavsett om man är kunnig i miljöfrågor eller inte, säger Pernilla Pålsson. Man kan ju alltid lära sig. Många känner sig maktlösa i dag, men det är inte så svårt.

Hon tillhör själv inte någon särskild organisation men började intressera sig för miljöfrågor då hon gick på Rättvisa- och miljölinjen på Jämshögs folkhögskola i Olofström för ett år sedan.

Stora möjligheter

– I Lund finns ju en enorm kapacitet att göra något eftersom det är en universitetsstad, säger hon. Det är konstigt att

samhet och att information ska spridas i exempelvis skolor.

Syndarna pekas ut

– Man kan exempelvis ta reda på vilka företag som finns i kommunen och vad de producerar, säger Martin Persson.

Om tillverkningsprocessen eller produkten är miljöfarlig så påpekar man det för företaget.

För att det inte ska stanna vid ett påpekande ska också förändringar föreslås.

– Det är bra att göra jämförelser mellan exempelvis företag,

kommuner och affärer, säger Ulf Ottoson, som studerar biologi vid universitetet. Det finns alltid någon som ligger före och då kan man visa att det finns praktiska exempel på vad som går att göra.

MARIA WERNER

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 20 januari 1993.

Q2000

Strax efter Riokonferensen 1992 bildades ungdomsnätverket Q2000 som står för Kommunutveckling år 2000 och syftar till att alla kommuner ska ta fram en lokal Agenda 2000 till år 2000. Jag var själv tidigt engagerad i nätverket och deltog hösten 1992 på den första nationella konferensen i Stockholm som Q2000 ordnade. Därefter startade jag tillsammans med Martin Persson, Maria Larsson, Per Hansson, Ulf Ottoson och några till en lokal Q2000 förening i Lund. Höjdpunkten blev den stora konferensen i Lund den 7-8 mars 1993 då vi lockade 120 unga deltagare till två dagars teori och praktik. Bland annat kom inspirationen från liknande arrangemang som ordnats av miljöriksdagen för skolor och Fältbiologernas olika arrangemang.

Lunds kommun

Det skedde förändringar inom den kommunala organisationen och framför allt en kraftig uppbyggnad av kompetens och både ekonomiska och personella resurser för natur- och miljövard. Miljöförvaltningen och Stadsbyggnadskontoret växte men behöll

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

samma organisationsform. Med Plan- och bygglagen år 1987 förändrades förutsättningarna för fysisk planering med översiktsplan och detaljplan. Hälso- och hälsoskyddsnämnden bytte namn till miljönämnden. Naturvårdsnämnden slogs samman med parknämnden 1980 och så småningom med Gatukontoret till Teknisk nämnd och förvaltning 1997. Kommunledningskontoret byggde upp en fjärde bas i natur- och miljövårdsarbetet genom miljöutskottet som utvecklades till miljöstrategiska avdelningen.

Miljöprogrammet

Redan 1982 motionerade Socialdemokraterna om en miljövårdsplan för Lunds kommun enligt SDS den 24 april samma år. 1984 påbörjades arbetet med det första miljöprogrammet för Lunds kommun med miljö- och hälsoskyddsförvaltningen som ansvarig samordnare. I Skånska Dagbladet den 20 oktober 1986 meddelade generalplanearkitekt Bengt Jonsson, hälsoskyddschef Bengt Hansson och kommunekolog Nils Englesson att miljöprogrammet snart skulle vara klart för remiss till de politiska nämnderna. Den 4 mars 1987 skrev Skånska Dagbladet om Vpk:s kritik av nya miljöprogrammet. Bland annat önskade partiet, representerat av Karin Svensson Smith, att programmet skulle vara mer detaljerat och gå ut till allmänheten på remiss innan det framlades för de offentliga instanserna.

Den 21 juni 1989 presenteras förslaget till miljöprogram i Skånska Dagbladet. Där slås fast att biltrafiken är den största luftförorenaren i Lunds kommun. För att minska biltrafiken föreslår miljöprogrammet färre P-platser, områdesavgifter, begränsat tillträde och subventionerad kollektivtrafik. Dessutom föreslås spårbunden trafik till de östra kommundelarna. Dagen efter tar samma tidning upp åtgärder för naturvärden med bland annat skydd för Højeådalens och Nöbbelövs mosse. Vidare behövs fler badsjöar, styrning av ridstråk och placering av golfbanor på mindre bördig mark som inte har naturvärden. Miljöprogrammet antogs år 1990.

Försurningen ökar, mer koloxid, kväveoxid. . . SDS 24/2-87

Lund tar itu med miljön

LUND. Försurningen blir värre. Halten av koloxid och kväveoxid i innerstan är oroaden hög. Men nu tar kommunen ett samlande grepp kring miljöproblemen och har som ett första steg mot ett miljöprogram kartlagt hela miljösituationen.

På måndagen släpptes de första exemplaren av utredningen, som nu skall ut på en omfattande remissrunda.

– Det är en av de största remisser vi har gått ut med och det gäller både frågans omfattning och mängden av remissinstanser. Nu återstår att engagera folk för bedömningar och framtida åtgärder, sa kommunalrådet Annika Annerby-Jansson (m) när utredningen presenterades vid en presskonferens på miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

I första hand skall kommunens nämnder, regionala instanser och stora markägare som i ex stiftsnämnden och domänverket yttra sig med eventuella kompletteringar och förslag till åtgärder. Deras svar skall vara inne före 15 maj.

Organisationer

Hela remisspaketet går sedan vidare till de politiska partierna, studieförbunden, skolorna, natur- och friluftsförbund och andra sammanslutningar, som i ex föreningen Gamla Lund.

Allmänheten utanför organisationerna kan köpa utredningen för 25 kronor på kommuninformation i Katteskund. Utställningar, studiecirklar och offentliga möten är också planerade för att ge alla möjlighet att engagera sig.

Allt detta beräknas ta hela hösten och sedan bör allt vara klart för nästa steg, då möjliga åtgärder skall arbetas fram, säger gruppen bakom kartläggningen.

Gruppen som har arbetat med projektet sedan 1984 består av kommunekologen Nils Englesson från parkförvaltningen, hälsoskyddschefen Bengt Hansson från miljö- och hälsoskyddsförvaltningen samt generalplanearkitekt Bengt Jonsson från stadsarkitektkontoret.

Konsult

När försurningen hotade p g a sjukdom engagerade man också en konsultfirma VBB i Malmö, vars medarbetare, civilingenjör Bo Leander och Lennart de Maré ställde samman undersökningsresultaten.

– Vi hoppas att denna beskrivning av miljösituationen i Lunds kommun kan ge upphov till ett miljöpolitiskt handlingsprogram, sa Bengt Hansson vid presskonferensen.

– En samordning är planerad mellan olika instanser i kommunen, där ju många jobbar med miljöfrågor, och arbetsgrupper skall tillsättas för de olika fackområdena som avfall, trafik och naturvärden, berättade han också.

Ambitiöst

Nils Englesson fann att utredningen kanske varit lite för snål med att behandla natur och landskap, men tröstade sig med att det skulle vara rätt till efter den omfattande remissomgången.

– Det här är ett ambitiöst program, Lund ligger därmed långt framme när det gäller miljön. Det är viktigt att vi tar ställning. Hädanefter måste miljön vara med vid allt planeringstänkande. Miljöbetingade skador på byggnader har inte tagits med i kartläggningen av miljösituationen.

FOTO: INGEMAR D. KRISTEN

INGRID MORITZ

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 24 februari 1987.

**Naturskyddsföreningen
Lund**

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

En ny samlad miljönämnd

Den 24 september 1988 skriver Arbetet att folkpartiet motionerat om en miljönämnd i Lunds kommun som får ett samlat ansvar för miljö- och naturvårdsfrågor. Park- och naturvårdsnämnden säger nej till förslaget och det blir kommunstyrelsen och fullmäktige som får avgöra.

Den 2 oktober 1993 skriver Skånska Dagbladet att förnyelsedelegationen föreslagit att miljönämnden delas upp i två olika nämnder. Det är ett av två förslag, där det andra är att slå ihop miljö- och hälsoskyddsnämnden med park- och naturvårdsnämnden och miljödelegationen. Frågan verkar inte klar och till hösten ska även frågan om kommundelsnämnderna hanteras.

Den 11 december 1993 skriver Skånska Dagbladet att kommunfullmäktige har beslutat att byta namn på miljö- och hälsoskyddsnämnden till miljönämnden med hänvisning till den kommande miljöbalken som skulle samla alla miljölagstiftningar. Någon sammanslagning av park- och naturvårdsnämnden och miljödelegationen blev alltså inte av.

Ingen granskning av industrierna

Den 16 januari 1985 skriver Sydsvenskan om att storindustrierna i Lund aldrig har fått sina utsläpp prövade enligt miljöskyddslagen. Eftersom Tetra Pak och Åkerlund & Rausing klassats som grafisk verksamhet var kraven otydliga. Nu hade företagen ansökt om miljöskyddsprövning hos Länsstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden fick ärendet för information.

SKA 76/85

Storindustriernas utsläpp aldrig prövade enligt lag

Tetra Paks och Åkerlund & Rausing utsläpp i luften har aldrig prövats enligt miljöskyddslagen!

Deras grafiska verksamhet är unik i landet och trots årtal av diskussioner med länsstyrelsen vet ingen riktigt vilka krav man ska ställa på de två lundaföretagen.

Men nu börjar det hända saker. Hos länsstyrelsen ligger företagens ansökningar om miljöskyddsprövning och i går kväll fick miljö- och hälsoskyddsnämnden i Lund information om utsläppen från Tetra Pak och Å & R.

Både Tetra Pak och Å & R har tryckerier som avger huvudsakligen plasttrök och lösningsmedel ut i luften. Detta har pågått i decennier utan någon myndighets prövning.

Varför har ingen tittat på deras verksamhet förrän nu?

Man har inte vetat att det rör sig om så stora utsläpp, men nu har vi insett att det är verksamheter som måste prövas, säger hälsö- och naturvårdschefen Olaf Åkesson i Lund till SKD.

Lång utredning

Det är han som tagit över detta mycket omfattande ärende från hälsö- och naturvårdschef Bengt Hansson, som under fyra-fem år utrett de två lundaföretagens luftutsläpp.

En sådan här utredning tar årtal innan man kan ansöka om prövning, och det är det Tetra Pak och Å & R gjort till länsstyrelsen nu, säger Bengt Hansson.

Åkerlund & Rausing ansökte om miljöskyddsprövning hos länsstyrelsen den 30 mars 1983 och Tetra Paks ansökan inkom den 20 juli i fjor.

Stora ärenden

Anledningen till att det tagit så lång tid är att det är stora ärenden. Och Lunds kommun och naturvårdsverket har krävt omfattande kompletteringar från Åkerlund & Rausing. Kommunen vill också ha ytterligare uppgifter om Tetra Paks utsläpp och det har tagit tid att få fram,

berättar Torsten Dahlgren som handlägger ansökningarna på länsstyrelsen i Malmö.

Länsstyrelsens prövning av de två lundaföretagen avser verksamheterna i sin helhet. Och det rör sig alltså om komplicerade verksamheter.

Mest vanlig sprit

Åkerlund & Rausing trycker till exempel på både papper och plast, man har egen färgfabrik och etsar tryckvalsar, berättar hälsö- och naturvårdschef Bengt Hansson på kommunen.

De största utsläppen i luften utgörs av vanlig sprit (etylalkohol) som avdunstar när det används som lösningsmedel i tryckerierna. När man trycker och sveisar samman plastförpackningar avges plasttrök som också släpps ut i omgivningarna.

Vi vill att politikerna ska få tid att sätta sig in i dessa komplicerade ärenden. Nu har vi så att säga kommit till skott och ska fastställa villkor och regler för verksamheten, säger Olaf Åkesson.

I går kväll gav han politikerna i Lunds miljö- och hälsoskyddsnämnd en första information om de två företagen. Senare kommer nämnden troligen också att besöka både Å & R och Tetra Pak.

Allt för att kunna ge sina synpunkter till länsstyrelsen som troligen kommer att ge tillstånd under 1985.

Foto: JAN CARLSSON

Tetra Pak (bilden) och Åkerlund & Rausing i Lund har inget tillstånd enligt miljöskyddslagen för sin verksamhet. Men nu är en prövning i sikte efter årtal av utredningar.

BENGT ARVIDSON

Artikel i Skånska Dagbladet den 16 januari 1985.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Miljödelegationen

När jag frågar dem som tidigt var med i miljödelegationen och miljöstrategiska enheten har de inga klara minnen av hur det hela startade, så jag får ta hjälp av tidningsurklippen.

I budgetförhandlingarna med den nya majoriteten (efter valet 1988) i november 1989 fick Miljöpartiet och Vänsterpartiet i förhandlingar med Socialdemokraterna igenom att 15 miljoner skulle avsättas årligen för miljö- och hälsovårdande åtgärder. Det var ett villkor för att partierna skulle kunna godkänna höjd kommunalskatt. Enligt en artikel i Sydsvenskan den 10 juli 1990 var ett av förslagen att pengarna skulle användas för trådbussar. Då hade bara 630 000 kr används av den nyinrättade miljöfonden med avsatta medel för miljö- och hälsovårdande åtgärder, och kritiken började växa mot att det hände för lite. Stadsbussarna hade precis bytts ut mot gasbussar och det var därför inte aktuellt att investera i trådbussar. Därför hade miljöfonden inrättats där förvaltningarna kunde föreslå projekt. Socialnämnden hade föreslagit att två miljoner skulle användas för lekplatser men det var inte syftet med miljöfonden.

Den 16 augusti 1990 framförs ytterligare kritik i tidningen Arbetet mot att pengarna inte används. Vänsterpartiet föreslår ett miljöprogram i sex punkter för att använda pengarna på bästa sätt. Kommunalrådet Claes Göran Jönsson (S) anser att det är för sent att använda pengarna i år men att en särskild grupp ska utses för åtgärder nästa år. Den 22 maj framför Vänsterpartiet i Skånska Dagbladet återigen kritik för att partiets krav på att inrätta ett miljöråd inte fick gehör hos miljöpartiet. I stället vinner Miljöpartiets och Moderaternas förslag att miljöfonden knyts till miljöprogrammet och behandlas i samband med det vanliga budgetarbetet. Den 29 augusti 1991 rapporterar Arbetet att det fortsatt går trögt med att hitta användning för miljöfonden, som nu vuxit till 21 miljoner då bara 9 miljoner använts.

Miljödelegationen bildas

Den 4 december 1991 står det i Arbetet att den första miljödelegationen formellt är utsedd. Centerpartisten Hans Albin Larsson valdes dagen innan till att leda den nya instansen under kommunstyrelsen. Delegationen ska ha fem ledamöter och arbeta nämnds- och förvaltningsövergripande med miljöfrågor. Till vice ordförande valdes Mats Helmfrid (M), och Christer Wallström blev Folkpartiets representant. Socialdemokraterna och Miljöpartiet får utse de övriga två ledamöterna som blir Gunnar Jönsson (S) och Peter Björling (Mp).

Den 6 april 1992 har Sydsvenska Dagbladet en artikel om att konsekvenser för miljön ska med i kommunala beslut. Det ingår i ordförande Hans Albin Larssons (C) förslag till hur miljödelegationen ska arbeta. Dessutom ska det tas fram förslag på hur kommunen ska miljöanpassa sin upphandling och hur information ska främja miljötänkande på alla nivåer i kommunen. Miljödelegationen ska också ge förslag på hur miljöanslaget ska användas samt ge yttrande över de ansökningar som ska behandlas av kommunen. Inledningsvis lånas Bengt Hansson från miljö- och hälsoskyddsförvaltningen åtta timmar i veckan under 1992 för att administrera arbetet i miljödelegationen.

Den 3 juni 1992 meddelar Arbetet att den nya delegationen har beslutat ge ut en miljökatalog till alla hushåll och skolor i kommunen. Gunnar Jönsson som är andre vice ordförande i delegationen berättar att man vill ge lokala tips som hjälper invånare och företag att göra miljövänliga val i vardagen. Ordförande Hans Albin Larsson beräknar att miljökatalogen ska vara klar i januari 1993. Mats Helmfrid som är vice ordförande tror att invånarna kommer att använda miljökatalogen med erfarenhet av renhållningsverkets lilla bok som tidigare skickats ut. Delegationen håller även på att titta på hur miljökonsekvensbeskrivningar kan användas vid olika beslut.

Den 31 augusti 1992 skriver Arbetet om delegationens utbildning för upphandling som nyligen genomförts. Målet är att det ska finnas beslut om miljömedveten upphandling inom ett år i kommunen. Det beräknas att kommunen upphandlar för 80 miljarder per år vilket kan jämföras med att hushållen konsumerar för 140 miljarder per år. På utbildningen talade Peggy Lehrman om vad Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) är. Peter Wester från Kommunförbundet talade om beslutsunderlag i kommunal planering, Pehr Fahlin om miljövänlig upphandling samt Eva Eiderström från Naturskyddsföreningen om Handla miljövänligt. Nils Engleson talade om naturvårdshänsyn i planeringen och Maria Gardfjell från KRAV berättade om ekologisk odling.

Svårt att göra slut på pengarna

Den 21 maj 1993 rapporterar Sydsvenska Dagbladet att det finns 34,7 miljoner i miljöfonden efter tre års avsättande av 15 miljoner per år. Tranje Danielsson (m) som är ordförande i miljö- och hälsoskyddsnämnden menar att det inte är pengar som finns utan måste lånas upp, och att kommunen därför ska vara försiktig med vad pengarna används till. Peter Björling (Mp) är mer kritisk och säger att hans parti har haft massor med förslag på projekt men har fått lite gehör. Bland de beviljade projekten finns inköp av alternativodlade grönsaker till barnstugor (350 000 kr socialförvaltningen 1990), förstudie för biogasbussar (275 000 kr gatu- och trafiknämnden 1991), landskapsvårdsplan för Höje å (1,8 miljoner Park- och naturvårdsnämnden 1992), grönare skolgårdar (880 000 kr skolförvaltningen 1992) och miljöbok (450 000 kr miljödelegationen).

Den 28 augusti 1993 frågar Skånska Dagbladet vad miljödelegationen egentligen har åstadkommit de två senaste åren? Hans Albin Hansson svarar att ett nytt stort upplysningsprojekt startar i höst med en miljöhandbok. I samband med invigningen medverkar Per Anders Hjort på renhållningsverket, som blev mer inblandat i arbetet efter detta. Hans Albin Hansson berättar också att en lokal Agenda 21 ska tas fram i nästa miljöplan med inspiration från miljökonferensen i Rio förra året. Även Sydsvenska Dagbladet rapporterade att den lokala Agenda 21 ska vara klar 1994. Bland initiativtagarna fanns Joakim Bogadanoff (c), Gunnar Jönsson (s) och Lars V Andersson (c) i motioner och skrivelser.

Den 28 januari 1994 skrev Skånska Dagbladet om det seminarium med ett 110-tal deltagare som hade hållits med politiker och tjänstemän om Agenda 21. På bild finns Per Anders Hjort, Bengt Hansson och Åke Hellström som alla tre representerar miljödelegationen som tjänstepersoner. Nu är målet att det lokala 21-arbetet ska vara klart inom två år. Den 17 april skriver Sydsvenska dagbladet att miljödelegationen inleder samarbete med studieförbunden för att starta studiecirkel om Agenda 21. Det är viktigt med underifrånperspektiv i arbetet, anser man. Som adjungerad ledamot för Vänsterpartiet finns nu Karin Svensson Smith med.

Den 6 september 1994 rapporterar tidningen Arbetet om arbetet med Agenda 21 där målet är att 6 000 medarbetare i kommunen ska utbildas i miljöfrågor under två års tid. Till våren ska en miljöbod tillverkas där ungdomar från ungdomsnätverket Q2000 kommer att informera om Agenda 21, berättar Per Anders Hjort som är samordnare för den lokala Agenda 21-satsningen. Projektet ska också involvera Naturskolan som har 3-4 personer på skolkansliet som åker runt på skolor och genomför projektet grönare skolgårdar. Många åtgärder i miljöprogrammet har genomförts med miljöfondens medel.

Anställda ska miljöutbildas

Agenda 21-arbetet i full gång

Sk 8 6/9-94

LUND: Kommunens anställda och ett flertal politiker, totalt 8 000 personer ska genomgå en omfattande miljöutbildning. Skolor, daghem, boende i stadsdelarna ska arbeta med olika miljöprojekt.

Miljödelegationen är nu i full gång med Agenda 21 arbetet, som ska leda till ett miljövänligare Lund.

Den 19 och 20 oktober planeras ett upptaktsseminarium där alla förvaltningar i kommunen ska finnas representerade. Det är det första ledet i en omfattande utbildning för anställda och förtroendevalda i kommunen.

Grundutbildningen vänder sig i en första omgång till alla personalgrupper. För nyckelgrupper, t ex inköpare, städpersonal, förvaltningschefer och politiker kommer utbildningen att specialiseras.

Arbetsformer

Under det första seminariet ska vi diskutera arbetsformer, rutiner och önskemål för varje förvaltning, så som man själv tycker det är lämpligt, säger Hans Albin Larsson, ordförande i miljödelegationen.

En satsning på lokala stadsdelsprojekt är också på gång, i syfte att göra Lund miljövänligare på sikt.

En stadsdel som redan kommit igång är O Törn, där de boende arbetar för att förändra miljön.

Miljödelegationen vill ge impulser som gör att människor tycker att det är lönt att engagera sig, säger Per-Anders Hjort, ansvarig för Agenda 21 arbetet. Han påpekar vikten av att det också satsas på ungdomar och barn.

Nätverk

Q 2 000 är ett nätverk av ungdomar som bildades innan Rio-konferensen om miljö och utveckling. Gruppen i Lund har arbetat fram ett förslag på en lokal Agenda 21. De lägger ner mycket arbete på information till skolor och organisationer.

Arbetet kommer troligen att bli en del av en ambulerande infor-

Miljödelegationen är i full gång med det lokala Agenda 21 arbetet. Från vänster Per-Anders Hjort, Hans-Albin Larsson, Bengt Hansson samt Gunnar Jönsson s-politiker och 2:e vice ordförande i delegationen

mationscentral, med energirådgivning, avfallshantering, trafik, mm.

Målsättningen med Agenda 21 är att engagera så många som möjligt. Under nästa år planeras det en rad seminarier för företagen som kommer att behandla förändringar inom lagstiftningen. Ytterligare projekt i samråd med industrier och handel kommer att diskuteras.

Program

1990 antogs miljöprogrammet i Lund, som föregåtts av flera års diskussioner.

Efter fyra år har miljödelegationen sammanfattat det miljöarbete som föregåtts av programmet.

Vi kan konstatera att det inte bara pratats, utan även gjorts saker, säger Per-Albin Larsson.

Han poängterar att enigheten bland politikerna varit i det närmaste total när det gäller miljö-satsningarna.

Miljöanslag

Näst på nio miljoner har utnyttjats från miljöanslaget i olika projekt, men mycket har också gjorts med befintliga medel.

Så gott som alla företag har inventerats och fått råd och påpekande när det gäller hantering av avfall.

En försök tillsammans med Tetra Pak med en återvinningsscen-

tral har sparat flera tusen ton avfall under ett år. För övrigt har 42 avfallsupplag ställts i ordning runt om i kommunen, berättar Per-Albin Larsson.

Ett nytt system med insamling av miljöfarligt avfall har gjorts.

Kvicksilver

Just nu är ett projekt med en organisation för industriavlopp på gång. Vid en inventering av gamla skolor hittades lika mycket kvicksilver som Källby reningsverk får in på ett år.

Det absolut allvarligaste och största miljöproblemet är förstärkt trafiksituationen - avgaserna som bilar och bussar gemensamt står

för. Ett problem som inte enbart kan lösas lokalt.

Vi arbetar med att hitta nya motorer och bränslen för bussar. Olika utredningar har gjorts. När det ska göras ny upphandling av bussar är det inte omöjligt att de kommer att drivas av naturgas eller etanol.

Mårtenstorget

En bilfri innerstad, gågatorna, nu senast Botullsplatsen och Mårtenstorget som blir nästa åtgärd för att förbättra miljön i innerstan, säger Per-Albin Larsson.

EVA BRINGÉUS

Artikel i Skånska Dagbladet den 6 september 1994 på samma tema som Arbetets artikel samma dag.

Ny miljödelegation 1994

Efter valet 1994 bildar S, Mp och V ett minoritetsstyre i Lund och ordförandeposten i miljödelegationen går till Karin Svensson Smith. Jag får möjlighet att träffa henne våren 2024 och prata om tiden i delegationen. Karin hade tidigt engagerat sig för miljöfrågorna i Vänsterpartiet och hade bland annat suttit i miljö- och hälsoskyddsnämnden och varit på den stora världskonferensen i Rio 1992. Arbetet med Agenda 21 låg henne därför varmt om hjärtat. Som vice ordförande i Miljödelegationen hade hon Mats Helmfriid (M) som varit med sedan starten 1991.

Karin satt som ordförande i miljödelegationen fram till 1998 då hon blev invald i riksdagen. På 2000-talet återvände hon till kommunpolitiken och bytte parti till miljöpartiet. Bland annat har hon varit kommunalråd 2018-2022 och en av initiativtagarna till biosfärområdet Storkriket, som hon ser som viktigt för arbetet med hållbar utveckling. Hon var också mycket engagerad i bildandet av naturreservatet Höljedalen i Lund.

Det Karin är mest nöjd med från sina år i kommunpolitiken är spårvagnen och Höljedalen naturreservat. Karin är också nöjd med Naturbussen. Den tillkom under en period med

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

borgerlig majoritet då den nye ordföranden i miljödelegationen ville satsa på låncyklar. Karin föreslog då att hon kunde stötta låncyklarna om han stöttade Naturbussen, vilket skedde. Miljödelegationen hade ett väl fungerande arbete mellan partierna.

Miljöstrategerna

1994 avsattes pengar till en tjänst som landets första miljöstrateg och det blev Karin Loodberg som fick tjänsten vid miljödelegationen. Tidigare hade miljö- och hälsoskyddsförvaltningen lånat ut Bengt Hansson på deltid till delegationen. Nu gjorde delegationen en stor satsning på Agenda 21 med omfattande informationsverksamhet. Bland annat skickades en miljötidning till alla hushåll och en informationsbod togs fram för att flyttas runt i kommunen. Miljödelegationen samarbetade med Q2000 och hade tre anställda som informatörer i boden. Per Anders Hjort samordnade arbetet med boden. Kristina Fontell anställdes som sekreterare i utskottet strax efter att Karin Loodberg hade anställts.

Arbetet intervjuar Karin Svensson Smith

Den 3 november 1994 intervjuas Karin i Arbetet som nyutsedd ordförande i miljödelegationen. Där berättar hon att hon redan som 14-åring protesterade mot en ny väg tillsammans med sin pappa i Kävlinge där de bodde. Som 16 åring flyttade hon till Lund för att läsa på gymnasiet och gick med i Vpk året efter. Engagemanget för miljön växte och inför folkomröstningen om kärnkraft var hon med i ledningen för linje 3. Efter folkomröstningen trappade hon ned det politiska arbetet för att bilda familj och utbilda sig till lärare. Under flera år arbetade hon som samhällskunskapslärare i Hästveda.

I Skånska Dagbladet den 11 januari 1995 intervjuas Karin och Per-Anders Hjort. De förordar en hållbarare livsstil men vill gå försiktigt fram. Samtidigt lyfter de fram att Lunds kommun troligen är den kommun som satsar mest pengar på Agenda 21 i landet. Under tre år har 9 miljoner satsats och lika mycket planeras satsas de kommande åren. Bara under 1995 kan det bli fem miljoner kronor. Men den stora utmaningen framöver kommer att bli trafikfrågan. Att minska transporternas miljöpåverkan innebär storskaliga ekonomiska investeringar. Karin hoppas att vi om 20 år bryr oss mindre om konsumtion och mer om livskvalitet. Per-Anders hoppas mycket på alternativa bränslen som etanol samt att fler naturområden görs tillgängliga för stadsborna. Det kan kännas som en väldigt stor utmaning med de stora globala miljöfrågorna, men på det lokala planet tycker han att det finns stora möjligheter att även personligen påverka miljön i en positiv riktning.

Efter valet 1998 lämnade Karin kommunpolitiken för att ta plats i riksdagen och Mats Helmfrid efterträdde som ordförande i Miljödelegationen där han varit med sedan starten 1991.

Vänsterpartisten Karin Svensson Smith är engagerad för miljön och tar gärna cykeln när hon rör sig i Lund. Hon blir nu ny ordförande för miljödelegationen.

Foto: CLAES HALL

Artikel i Arbetet den 3 november 1994.

Kristina Fontell berättar

Jag träffar Kristina Fontell en vårkväll 2024 och pratar om hennes tid i miljödelegationen. Kristina läste journalistik 1992-93 efter biologiutbildningen. En kursare arbetade då för miljödelegationen med naturekonomi. Vid denna tid lånades chefen på renhållningsverket, Per Anders Hjort, in för att leda verksamheten. Bland annat gjordes en miljöbok som skickades till alla hushåll i kommunen.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Verksamheten växte organiskt men det var problematiskt politiskt eftersom delegationen inte kunde få uppdrag från kommunstyrelsen. Q2000 var en viktig påtryckare för att få i gång Agenda 21-arbetet i kommunen. Miljöboden med information om Agenda 21 startade. Riogruppen på Östra Torn var också mycket aktiv i arbetet. Runt 1995 blev det mer struktur i verksamheten då Karin Loodberg anställdes som verksamhetschef. Kristina sökte en tjänst som miljöjournalist vid miljödelegation men fick den inte. I stället fick hon en tjänst som miljöstrateg i Hörby kommun. Hållbar utveckling Skåne (HUT Skåne) startades i denna veva och Kristina var med i bildandet tillsammans med Karin Loodberg som hon kände.

År 1996 blev Kristina och Matz Hagberg anställda vid miljödelegationen. I början var det projektanställningar som tog slut och Kristina gick ett tag till Helsingborgs kommun. Kristina återvände sedan till Lunds kommun och blev sekreterare i utskottet 1998. I Skånska Dagbladet den 9 februari 1996 står att Matz Hagberg som varit miljöchef i Kävlinge blir projektledare för miljödelegationen i Lund från den 1 mars fram till årsskiftet. Han har arbetat 10 år i Kävlinge kommun men lämnade i samband med en sammanslagning av nämnderna för bygglov och miljö- och hälsoskydd. I Lund får han ansvar för Agenda 21 och kontakten med företag och kommunalnämnder.

Det var mycket underifrånarbete med lokalt engagemang samt samverkan med näringslivet. Det bildades fem fokusgrupper med olika ämnesområden. Gruppledare för fokusgrupperna var Kristina, Matz och Karin Loodberg. Kristina arbetar fortfarande på miljöstrategiska avdelningen efter drygt 27 år i kommunen.

Per Hansson och Magnus Johansson berättar

Två av de ungdomar i Q2000 som var engagerade i miljödelegationens satsning på Agenda 21 och bland annat drev miljöboden under åren 1993-94 tar jag kontakt med för att få deras syn på vad som hände. Per Hansson minns hur kommunen erbjöd dem att utforma en arbetsbod till flyttbar informationscentral för Agenda 21. De var tre Q2000 aktiva som fick projektanställningar och flyttade runt miljöboden till kommunens olika stadsdelar för att diskutera hållbarhetsfrågor med allmänheten och skolorna. Det fanns en tanke om att tjänstepersoner skulle ut på gatorna och möta människor. Ett underifrånperspektiv där demokratin var viktig för att kunna lösa miljöproblemen i Agenda 21:s anda. Magnus var med i planeringen av miljöboden men fick en projektanställning för att driva ett arbetsmarknadsprojekt kring hållbarhet och Agenda 21 tillsammans med Studieförbundet. Bland annat togs material med miljöguider fram på många olika språk, bland annat arabiska. Projektet hade nära samarbete med Naturskyddsföreningen som vid denna tid arbetade aktivt med projektet Handla miljövänligt. Det skedde vid den här tiden en förskjutning från det kollektiva ansvaret till det individuella ansvaret, som Magnus tar upp. Konsumentmakten gjorde också att föreningslivet blev mindre viktigt. Det fanns annars en tro på politiken och en solidaritet med tredje världen som behövde stöd och som inte skulle behöva göra om våra misstag när det gäller hållbar utveckling.

Agenda 21 presenteras 1996

Den 4 och den 6 april har Skånska Dagbladet två artiklar med Karin Loodberg som presenterat ett förslag till Agenda 21 för Lunds kommun. Bland förslagen tar artikeln upp färre bilar, mindre bostäder och ekologiskt odlad mat i skolorna. Det finns också mål om att energiförbrukningen ska minska med 25% till år 2010 och att 75% av energin ska vara förnyelsebar om tio år. Den spårbundna kollektivtrafiken och godstrafiken ska fördubblas till år 2005. Enligt Karin släpper en Lundabo ut 4 700 kg koldioxid per år vilket är fyra gånger så mycket som FN:s klimatpanel anser att jorden tål. Den första artikeln tar upp att förslaget innebär totalstopp för utbyggnad kring Lund för att spara produktiv odlingsmark och naturområden. Karin medger att förslagen är radikala, men anser dem nödvändiga för en långsiktigt hållbar utveckling. Det kommer att bli många diskussioner med politiken innan ett slutligt förslag är klart för beslut.

Hårda tag om Lunds miljö ska bli bättre

LUND. Farre bilar, mindre bostäder och ekologiskt odlad mat i skolorna. Det kan bli några märkbara effekter i Lundabornas vardag om de tuffa miljömål som föreslås av Miljödelegationen ska uppnås.

Miljömålen ska vara grunden för Agenda 21-arbetet i kommunen. Karin Loodberg, samordnare vid Miljödelegationen, har lagt ett förslag som ska behandlas av politikererna.

"Realistiska mål"

Hon medger att målen är medvetet högt satta, och räknar nästan med att de kommer att stöta på motstånd. Men hon är övertygad om att det är realistiskt att uppnå dem om bara viljan finns.

– Vist är en del svårt att genomföra och allt klarar inte kommunen själv, det krävs ett samspel mellan många parter, säger hon.

– Om alla i befolkningen och alla företag är emot går det aldrig att genomföra. Därför är det viktigt att människor inte upplever det här som något vi tvingas på dem utan att de istället förstår vikten av det och själva känner att de vill vara med och göra något.

Här är miljömålen:

- Energianvändningen ska minska med tio procent till år 2000 och med 25 procent till år 2010. Om tio år ska minst 75 procent av energin vara förnyelsebar.

- Västtrafiken ska minska med tio procent till år 2005. Minst hälften av energin för trans-

porterna ska vara förnyelsebar.

- Den spårburna kollektivtrafiken och godstransporterna ska fördubblas till år 2005.

- Mat och andra varor som konsumeras i kommunen ska ha transporterats hälften så långt om tio år.

- All exploatering av produktiv jordbruksmark ska stoppas och områden som är viktiga för den biologiska mångfalden ska öka med tio procent under ett decennium.

- Vid sekelskiftet ska minst tio procent och fem år senare minst hälften av åkermarken brukas ekologiskt.

- Läckaget av näring från åkrar och användningen av bekämpningsmedel i jordbruket ska ha minskat med 50 procent om tio år.

- Minst hälften av de näringsämnen som uppstår i kommunen ska år 2005 cirkulera tillbaka från stad till land och återanvändas i jordbruket utan att stabila, giftiga ämnen lagras i marken.

- Upplagringen av metaller får inte vara större vid sekelskiftet än det var 1994 och avfallet ska halveras till år 2005.

- Det handlar inte om att ta bort all bekvämlighet, men vi vill komma folk att märka av inskränkningar i vardagen framöver, säger Karin Loodberg.

Mindre bostäder

- Det kommer inte att vara självklart att man kan köra bil hur mycket som helst. Mer och mer av maten kommer att vara producerad lokalt och i ett jordbruk som är mer miljöpåpassat än i dag. Vi måste börja tänka i energipariter igen, som under oljekrisen. Konse-

Karin Loodberg är samordnare vid Miljödelegationen i Lund och hon har lagt ett förslag för Agenda 21. Det är i flera stycken radikala åtgärder. Karin Loodberg är också beredd på hårda tag i kommande diskussioner.

FOTO: BERT OLSSON

kvensen kan bli mer energisnåla apparater och mindre bostäder.

Allt detta måste till om kommunen ska kunna avvärja de miljöhot som den står inför. Situationen i Lund är oroande, menar Karin Loodberg.

– De främsta orsakerna till att det står illa till här är närheten till kontinenten som innebär stora nedfall av luftföroreningar, en hård trafikbelastning och ett stort exploateringstryck från folk och industri, förklarar hon.

En Lundabo släpper i dag ut 4700 kilo koldioxid per år, vilket är nästan fyra gånger så mycket som FN:s klimatexperter menar att jorden tål.

Halterna av marknära ozon i stadskärnan överskrider regelbundet riktvärdet under varma somrar.

Höjeå och Kävlingeån för med sig stora mängder kväve och fosfor från läckande åkrar. Håkebergsgasjön och Björkesårasjön blir alltmer övergödda.

Romeleåsen är kraftigt utsatt för förorening.

Vi köper allt fler prylar, vilket bidrar till att lagringen av metaller ökar.

Grundvattnet är hotat. Prover visar att många grävda

brunnar på landet är förorenade av kemiska bekämpningsmedel.

Eftersom Lund har en mycket liten andel mark som inte är exploaterad är många växt- och djurarter i fara. Värdefulla biotoper som filadsmarkerna på Romeleåsen, den gamla ädelövkogen i Håkeberg, de sandiga markerna kring Vomb och på Rvingefallet samt vattendragen hotas av tryck på fortsatt byggande och nedfall av luftföroreningar.

Bättre sophantering

Värre Lundabo gav i fjor upphov till 200 kilo sopor som förbrändes, men bara 80 kilo returpapper och 14 kilo returglas.

Mer än 11 000 personer i Lund bor i hus där det bullrar för mycket.

– Man ska vara konstruktiv oroad, så orolig att man förstår att något måste göras, men inte så orolig att man blir handlingsförlamad, säger Karin Loodberg, som är hoppfull.

– Miljöarbetet ökar och tränger sig på folk allt mer. Miljöfrågorna är i dag i var mans mun. Jag hoppas och tror att det inte är något övergående.

MARIA WERNER

Artikel i Skånska Dagbladet den 16 april 1996.

6. Miljövården omprövas (1998-idag)

Epoken inleds med en ny miljöbalk, medlemskap i EU och omfattande satsningar på lokala miljöinvesteringar. Miljövården är väl etablerad i samhället och får en ökad global karaktär och fokus på klimatfrågan. Det miljöstrategiska arbetet utvecklas och flera viktiga strategiska dokument antas i form av Lunda Eko. Efter 55 år med modern miljöskyddslagstiftning har en del miljöproblem kunnat åtgärdas, men väldigt många återstår.

Medlemskap i EU

1991 inleder den svenska regeringen förhandlingar med EU om medlemskap efter att Berlinmuren har fallit. Den 1 januari 1995 blir Sverige fullvärdig medlem i EU tillsammans med Österrike och Finland och tolv andra länder. Mycket av lagstiftningen hade anpassats före medlemskapet, medan bland annat utpekande av Natura 2000-områden enligt Art- och habitatdirektivet tog lite längre tid.

Miljöbalken

År 1998 samlades miljölagstiftningen som tidigare fanns i 15 olika lagar i Miljöbalken. Med detta blev natur- och miljövårdsarbetet samlat i samma lagstiftning från att tidigare

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

ha varit uppdelat. Nya inslag i lagstiftningen blev bland annat miljökvalitetsnormer och krav på miljökonsekvensbeskrivningar. Kommunerna kunde nu också bilda kommunala naturreservat och biotopskyddsområden, vilket Lund utnyttjat ganska flitigt. Viktiga hänsynsregler är: krav på kunskap från verksamhetsutövaren, krav på försiktighet, varor som är farliga för miljön ska om möjligt ersättas med bättre alternativ, hushållning och kretslopp, val av plats med minst påverkan för människors hälsa eller miljö, rimlighetsavvägning i förhållande till kostnader samt att förorenaren ansvarar för skada. Det fanns dock ett förbehåll för dessa hänsynsregler genom att regeringen kan tillåta verksamhet även om den är förbjuden enligt miljöbalken.

Digitalisering och sociala media

Före år 1998 var det mesta arbetet analogt både i offentlig och ideell verksamhet. Universitetet var tidigt ute med digitalisering och successivt har hela samhället digitaliserats. På ett sätt har det blivit enklare att få information men samtidigt försvinner mer information när den inte upplevs som aktuell. Det är till exempel mycket svårt att få information om natur- och miljövärdens historia från hemsidor från denna period medan det finns god analog dokumentation från tidigare perioder. Sociala medier och e-post gör det lättare att verka i de ideella organisationerna samt att hitta likasinnade. När det gäller kunskapen om Lundabygdens artförekomster har digitaliseringen varit mycket fördelaktig. Uppbyggnaden av artdatabanken har framför allt skett under denna period och betyder mycket för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Kyoto och Parisavtalet

Klimatfrågan har blivit den överskuggande utmaningen för natur- och miljövärdssarbetet de senaste 25 åren. En viktig internationell överenskommelse var Kyotoavtalet 1997 som blev det första konkreta avtalet efter Riokonferensen 1992. Kyotoprotokollet innebär att EU länderna ska minska sina klimatutsläpp med åtta procent och Japan med sex procent. Avtalet tillåter dessutom handel med utsläppsrätter. Det viktigaste avtalet för klimatet så här långt är Parisavtalet år 2015. I det överenskomna avtalet åtar sig varje land att bidra till att den globala uppvärmningen ska hålla sig långt under 2 grader C, med ambitionen att inte nå över 1,5 grader C. Detta innebär att det fanns en tydligare målbild för det nationella och lokala klimatarbetet. Rättvisefrågorna är fortfarande mycket känsliga och det finns en hel del kritik mot brister i avtalet.

Globalt nätverk öppnas för miljökamp

500 ungdomar från hela världen kopplas in i stort Lundaprojekt.

Av Nicklas Nordström

LUND. Världens första globala nätverksuniversitet för tonåringar har startat i Lund. Igår var det pampig invigning av projektet.

Det kommer att engagera ungefär 500 ungdomar i åldrarna 14 till 17 år i ett hundratal länder i världen.

Bakom projektet står Internationella miljöinstitutet vid Lunds universitet i samarbete med organisationen Caretakers of the Environmental International.

De anställda vid institutet sysslar till stor del med förebyggande forskning. I stället för att finna metoder för att ta hand om miljöföroreningar försöker man ta reda på hur man ska göra för att undvika dem överhuvudtaget.

Detta förebyggande miljöarbete ska även ungdomarna i det nystartade projektet ägna sig åt och sedan sprida i sina respektive hemländer.

– Det är viktigt att vi inte bara talar om kommande generationer, utan också med dem, säger Karl Lidgren, professor vid Internationella miljöinstitutet.

Något måste hända.

– Det sätt vi lever på i dag är inte långsiktigt hållbart. Vi lever farligt för närvarande med flera länder på väg in i industrialiseringsprocessen, säger Anders Wijkman, tidigare generalsekreterare i FN, och nu

Anders Wijkman, tidigare biträdande generalsekreterare i FN, är ordförande för det världsomspännande miljöprojekt som invigdes i Lund i går. Projektet ska föra 500 ungdomar i ett hundratal länder samman via datorer. De ska ägna sig åt förebyggande miljöarbete. Tove Klette (fp) från Lunds kommun och Karl Lidgren från Internationella miljöinstitutet är med i projektgruppen.

FOTO: INGEMAR D. KRISTIANSEN

ordförande för projektet.

Projektet började i september förra året och de ungdomar runtom i världen som ska ingå i nätverket kommer att kopplas upp på nätverket efter sommaren.

De kommer att ha stöd och hjälp från lärare på plats, men också från före detta studenter vid Internationella miljöinstitutet.

58 olika länder är representerade på institutet vilket betyder

att man redan från början har ett stort nätverk av stödpersoner att utgå ifrån.

Under ett år ska sedan ungdomarna tillsammans via nätverket lära sig mer om miljöfrågor och förbereda sig för

det fem dagar långa konvent som ska hållas i Lund i juni år 2000. Dels ska de kunna prata miljöfrågor med varandra, dels kunna ta hjälp av olika specialister. Målet är att sprida kunskaper om förebyggande

miljöskydd på både lokal och global nivå. Efter konventet ska var och en av deltagarna åka hem och sprida sina kunskaper vidare till bland annat styrande och massmedia inom landet.

Internationella miljöinstitutet har en rad organisationer bakom sig för att gå i land med projektet. Rotary och Lions ställer sina stora internationella kontaktnät till projektets förfogande. Även Lunds kommun är med på ett hörn.

– Jag tycker det är intressant med den åldersgrupp man vänder sig till, säger Tove Klette (fp). Det är den tid i livet då man brinner för olika frågor. Det man planterar hos ungdomar får man skörda rikligt.

Även ungdomarna är representerade i projektets styrgrupp. Joel Lindefors är en av dem som sitter med.

– Det här känns otroligt positivt och livsnödvändigt. Just nu ser man miljö som en grej och ekonomi som en annan. De borde föras samman eftersom de handlar om ekonomi båda två.

– Vi måste inse hur viktigt det är att hushålla med resurserna.

Föreningar är inget annat än förstörda råvaror, säger Karl Lidgren. Det är bara rika länder och rika företag som har råd att förstöra råvaror på det här sättet. Men det är fullständigt omöjligt att fortsätta på det här sättet.

Kostnaderna för projektet är budgeterade till fem miljoner kronor. Budgeten ska finansieras genom hög grad av sponsring.

NICKLAS.NORDSTROM@SYDSVENSKA.NU

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 3 februari 1999.

En klimatlag

År 2017 antog Sverige ett klimatpolitiskt ramverk. Det består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga målet är att Sverige ska nå nettonoll, det vill säga inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, senast år 2045. Syftet är att skapa en tydlig och sammanhängande klimatpolitik som ger långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle. Ramverket antogs av en bred majoritet i riksdagen för att klara politiska förändringar.

Universitetet växer

Det har blivit allt mer uppenbart att natur- och miljövärdens arbete inte bara berör de naturvetenskapliga institutionerna utan även de samhällsvetenskapliga och humanistiska delarna. Människan har skapat de natur- och miljövärdens utmaningar som vi står inför och det krävs kunskap om människan och samhället för att kunna lösa utmaningarna.

Det har också bildats en rad centrumbildningar vid universitet för att mer tvärvetenskapligt forska kring natur- och miljövärdens frågeställningar. Centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC) är en tvärvetenskaplig centrumbildning vid Naturvetenskapliga fakulteten med ett 80-tal anställda. Lund University Centre for Sustainability Studies (LUCSUS) är ett center för forskning och undervisning om hållbarhetsfrågor och skapades 2005. Sedan 2019 tillhör centret samhällsvetenskapliga fakulteten och består av ett 40-tal internationella forskare och lärare med olika bakgrund. LUMES är ett internationellt mastersprogram för miljöstudier och hållbarhet vid Lunds universitet.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

Hållbarhetsforum är Lunds universitetets gemensamma paraplyorganisation för strategiskt stöd och samordning av hållbarhetsfrågor. De olika fakulteterna finns representerade liksom även aktörer utanför universitetet. LU-land är en plattform som samlar forskare och samhällsaktörer för att hitta lösningar på aktuella utmaningar när det gäller markanvändning. Initiativet startade 2019 och finansierades av universitet fram till 2022 då det blev en del av det strategiska forskningsområdet BECC och omfattar mer än 60 forskare vid fem fakulteter och 11 institutioner samt 27 officiella samarbetspartners. Biodiversity and Ecosystem Services in a Changing Climate (BECC) är en tvärvetenskaplig forskningsmiljö för samspelet mellan klimat och biologisk mångfald. I fokus för forskningen står svenska ekosystem. Programmet omfattar cirka 300 forskare från Lunds och Göteborgs universitet och har sin hemvist vid CEC.

Externhandel

Redan på 1960-talet växte externhandel fram i Malmö Jägersro, Burlöv center och på 1980-talet i Center syd vid E6 Löddeköpinge. Mobilia på väster i Lund etablerades 1980 och fick 1986 tillstånd för livsmedelsförsäljning. År 2000 började byggföretaget JM att planera för de 1000 000 kvadratmeter mark som man ägde väster om staden för ett handelscenter. Man önskade etablera 60 butiker på 22 000 kvadratmeter. I september 2002 stod centret färdigt som Nova Lund. JM sålde till Wihlborgs som sålde vidare till Rodamco, vilket är ett multinationellt företag. 2006 utvidgades handeln med 8 000 kvadratmeter. Önskemål om mer utbyggnad 2009 stoppades av kommunen. Här finns idag över 500 arbetstillfällen och många besökare. Etableringen har fått omfattande kritik från Lunds Naturskyddsförening och andra miljöorganisationer samt även stadsbyggnadskontoret och vissa politiker, eftersom en koncentration av handeln väster om staden utarmar centrumhandeln och skapar mer trafik.

Internationella miljöinstitutet IIEEE

Verksamheten vid internationella miljöinstitutet växer med fler medarbetare och fler studenter på den årliga internationella mastersutbildningen. Det ordnas även större konferenser som den 1999 då 500 ungdomar från hela världen samlades i Lund. Överraskningen var stor året efter då grundaren Karl Lidgren beslutade sig för att flytta till Monaco och starta ett nytt företag.

Den ideella natur- och miljövårdsrörelse

Under de senaste 26 åren har många ideella föreningar inom natur- och miljörörelsen försvunnit eller fått minskat medlemsantal. Bland annat har LuFS, Sandby miljögrupp och Lunds fot- och cykelfolk lagts ned och två av dessa har gått ihop med LNF. Större bredare föreningar med traditionell föreningsstruktur som Naturskyddsföreningen har vuxit kontinuerligt även om antalet aktiva bland medlemmarna inte nödvändigtvis ökat i samma mån. På senare år har det uppstått nya rörelser som ofta är mer av nätverk med sociala medier som kontaktyta. Det verkar som om föreningsdemokratien inte är lika lockande och att tillfälliga engagemang är mer tilltalande. Nya rörelser är bland annat Fridays for Future som startades av Greta Thunberg och Extinction Rebellion. Även studenternas miljöengagemang i föreningsform har minskat markant sedan innan millennieskiftet. Fältbiologerna finns kvar i Lund men har minskat kraftigt i antal på övriga orter.

Miljövetare med stora valmöjligheter

– Jag känner mig väldigt privilegierad som har fått gå den här utbildningen, säger *Maj Rundlöf* som är en av studenterna i den första kullen miljövetare som just examinerats vid Lunds universitet. Fyra år har gått sedan det Miljövetenskapliga programmet startade och nu är det ett av de populäraste programmen inom naturvetenskap.

Det var just ett stort intresse för miljöfrågor bland studenter på olika naturvetenskapliga inriktningar som var den huvudsakliga anledningen till att det Miljövetenskapliga programmet startade.

– Vi upptäckte att många studenter ville läsa fler kurser som var direkt inriktade på miljöfrågor istället för på allmänna ekologiska frågor, berättar professor *Henrik Smith*, studierektor för miljövetenskap. Dessutom fanns det ett behov på arbetsmarknaden som vi ville tillmötesgå.

Fördjupningsinriktningar

Ambitionen var att skapa en utbildning med ett brett miljövetenskapligt basblock, men som samtidigt erbjöd fördjupningsinriktningar för att ge studenterna en egen profil på sin utbildning.

Och upplägget av programmet tycks ha fungerat bra. För *Maj Rundlöf* som var osäker på vad hon ville fördjupa sig i, passade det att först få en allmän inblick i många olika ämnen. Medan hennes studentkollega *Jens Andersen Hörman* som inte hade samma intresse av det breda utbudet under de första två åren, särskilt uppskattade den stora valfriheten under de följande två.

Valfriheten inom ämnena var också tänkt att ge studenterna en spetskompetens. Ur denna kull miljövetare är

De nyexaminerade miljövetarna *Jens Andersen Hörman* och *Maj Rundlöf* diskuterar framtida jobb-möjligheter med sin lärare, professor *Henrik Smith* (till höger). FOTO: FREDRIK LJUNGBERG

det dock relativt många som har valt att söka doktorandjänster. Men detta beror inte på att arbetsmarknaden skulle vara sämre för dem än för andra yrkesgrupper, menar *Henrik Smith*, utan helt enkelt på ett genuint intresse för forskning bland studenterna.

– Trots lågkonjunkturen finns det ganska många jobb de kan söka. Miljöstrategier och handläggare är eftertraktade, och privata företag har ofta en miljöpolicy som passar bra för miljövetare att jobba med. Dessutom finns det en mycket stor konsultmarknad.

Och några av studenterna har redan

lyckats slå sig in på arbetsmarknaden. *Jens Andersen Hörman* ska de närmaste månaderna inventera våtmarker i Skåne län, och en annan av de nyexaminerade har precis fått en långvarig projektanställning på *Eslövs kommun* där hon ska jobba med trafik- och miljöfrågor.

Några större problem med utbildningen har man inte haft hittills. Men eftersom den är ett samarbetsprojekt mellan flera olika naturvetenskapliga institutioner kan den emellanåt vara lite tungrodd rent administrativt.

FREDRIK LJUNGBERG

Artikel i LUM nr 6 år 2003.

Södra Sandby miljögrupp

Den 28 februari 2008 meddelade Södra Sandby miljögrupp att de lägger ner föreningen. Verksamheten började redan år 1973 och har framför allt kämpat mot stenbrottet i Skrylle och kraftledningen genom samhället. Som mest hade föreningen ett 50-tal medlemmar, men nu hade verksamheten avtagit och det fanns inga aktiva som ville driva verksamheten vidare.

Hållbart universitet

Under 1990-talet var jag med och startade paraplyorganisationen Hållbart Universitet och verksamheten fortsatte in på 2000-talet. I Sydsvenska Dagbladet den 5 november 2006 beskrivs en stor manifestation på Stortorget i Lund inför klimattoppmötet i Nairobi senare i november. *Lisa Scott-Jacobsson* som är vice ordförande i Hållbart universitet säger i artikeln att hon tycker kommunen gjort ett bra jobb så här långt för att öka medvetenheten om klimatfrågan. Nu börjar det bli allt mer uppenbart att klimatet håller på att förändras. En av talarna vid manifestationen var *Alf Hornborg*, professor i humanekologi. Enligt honom är den största utmaningen när det gäller klimatfrågan skillnaden mellan de rika länderna i nord och de fattiga i syd. "En amerikan förbrukar i genomsnitt 330 gånger så mycket energi som en etiopier" säger *Hornborg*.

505 5711-06

Klimatfrågan drog många

Vice ordförande i Hållbart universitet ger Lund beröm.

LUND. Världens klimat förändras snabbt. Det har uppmärksammats stort i Sverige de senaste veckorna. Gårdagens Lundmanifestation mot klimatförändringar lockade också många människor till blåsiga Stortorget.

Manifestationen, en av många i världen, arrangerades av föreningen Hållbart universitet. Bakgrunden är FN:s klimattmöte som ska hållas i Nairobi nu i november.

– Vi är väldigt nöjda med att det kommit så många människor, trots att det är röd dag och allt, säger Linda Scott-Jacobsson, vice ordförande i Hållbart universitet.

Hon menar att miljöfrågorna finns högt på dagordningen i Lund och att kommunen gör ett stort jobb för att öka medvetandet bland befolkningen. Att klimatförändringarna kommit i fokus den senaste tiden beror sannolikt på att de blivit påtagliga. Vädret är inte likadant nu som det var för tjugo år sedan, säger Linda Scott-Jacobsson.

Folk börjar fundera

– Fram till nu har det varit svårt att ta till sig. Men när det är jättevarmt som i somras börjar folk att fundera, säger hon.

En av talarna vid gårdagens manifestation var Alf Hornborg, professor i humanekologi. Enligt honom är en central fråga när det gäller klimatförändringarna, "vår tids viktigaste miljöfråga", skillnaden mellan rika länder i nord och fattiga länder i syd.

Manifestationer

– En amerikan förbrukar i snitt 330 gånger så mycket energi som en etiopier, säger Alf Hornborg.

Det är dags att börja ta klimatfrågan riktigt på allvar, menar han. För att kunna göra det måste människan börja tänka mer tvärvetenskapligt och binda ihop kunskap från olika områden.

– Natur och samhälle är båda olika aspekter av samma system.

Hållbart universitet är sedan 2000 den enda miljöföreningen vid Universitetet. Man engagerar sig både i lokala och globala frågor och har medlemmar från många olika områden på Universitetet.

Under gårdagen arrangerades manifestationer även i Stockholm och Göteborg, samt på många andra ställen i världen.

Text:
Pia Rehnquist
pia.rehnquist@sydsvenskan.se

Foto:
Rolf Olsson
rolf.olsson@sydsvenskan.se

Alf Hornborg, professor i humanekologi, var en av talarna när föreningen Hållbart universitet manifesterade mot klimatförändringarna på Stortorget igår. "Natur och samhälle är bara olika aspekter av samma system", påpekade han.

Åtminstone 150 personer deltog i manifestationen mot klimatförändringar. Den senaste veckans fokus på frågan har sannolikt hjälpt till att locka publik, tror Linda Scott-Jacobsson, vice ordförande i Hållbart universitet.

FAKTA

Det här kan du göra för att påverka

Vad kan vi göra för att motverka klimatförändringar?

Linda Scott-Jacobsson, vice ordförande Hållbart universitet:

- Inse att små förändringar också gör skillnad. Det är bättre att vara realist – annars är risken stor att man blir avskräckt.
- Fundera på hur vi transporterar oss. Kanske kan vi ta buss eller cykla istället för att ta bilen, åtminstone någon dag i veckan.
- Tänka på vad vi köper, den överkonsumtion som vi ägnar oss åt är inte hållbar. Köp och sälj begagnat.

Linda Birkedal, ordförande i Lundabygdens naturvårdsförening:

- Välja säsongsanpassad mat som finns på nära håll och inte behöver transporteras så långt.
- Låta bli att flyga långt på semester, flygplan är riktiga miljöförstörare. Åk på cykelsemester eller ta tåget.
- Äta mer grönsaker och mindre kött.

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 5 november 2006.

Hållbart Universitet arbetar med både lokala och globala miljöfrågor och lockade 150 personer till manifestationen i Lund. Linda Birkedal, som då var ordförande i Lunds Naturskyddsförening, deltog också i manifestationen och uttalar sig i artikeln om vad vi behöver göra för att minska klimatpåverkan. Att åka på cykelsemester och äta mindre kött är, menar hon, det snabbaste sättet att minska klimatpåverkan.

Lunds Fridays for Future

Höstterminen 2018 påbörjade Greta Thunberg sin klimatstrejk utanför riksdagshuset i Stockholm. Aktionen blev uppmärksammad och den 16 november samma år inledde ungdomar och studenter i Lund motsvarande demonstrationer. Varje fredag sedan dess har det stått engagerade medborgare på Stortorget för att uppmärksamma klimatkrisen. Fridays for Future är en partipolitiskt obunden rörelse, som vill att alla partier ska arbeta för att hejda de fossila utsläppen. Rörelsen kräver i solidaritet med kommande generationer och utsatta länder i globala syd att politiker, näringsliv och medborgare i Sverige och i Lund gör allt man kan för att hålla Parisavtalet och begränsa uppvärmningen till 1,5 grader, göra en rättvis omställning och lyssna på den samlade vetenskapen. Eftersom FFF inte är en förening utan ett mer löst sammansatt nätverk av klimatengagerade som hålls samman av sociala media är det heller inte lika transparent när det gäller ansvar och beslut.

Extinction Rebellion

Precis som Fridays for Future är Extinction Rebellion ett nätverk av klimatengagerade som framför allt hålls samman genom sociala media. Rörelsen använder civil olydnad för

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

att uppmärksamma klimatkrisen och kräva åtgärder från makthavare. Rörelsen började i London den 18 oktober 2018 och har sedan växt successivt över hela världen. De lokala grupperna är självständiga men uppmanas att hålla sig till de principer som rörelsen kommit fram till, bland annat icke våld. Inom rörelsen finns grupperingen Rebellmammorna som bl.a. gjort manifestationer där man samlas sittande i ring på marken för att markera sitt engagemang i samvaro, tal och sång.

Lunds kommun

Lunds kommun hade utvecklat miljöarbetet i fyra förvaltningar under 1990-talet. Möjligheten till Lokala Investeringsprogram som regeringen utlyst ledde till en stor investering i natur- och miljövårdsprojekt. I två omgångar investerades mer än halv miljard kronor i kommunen varav huvuddelen inom kommunorganisationen. Dessa stora investeringar krävde fler anställda och byggde upp en gedigen kunskapsbas för det fortsatta arbetet. Miljöstrategiska enheten gick från några få anställda till idag ett 10-tal medarbetare. Tekniska förvaltningen gick från en kommunekolog till 5-6 medarbetare inom naturvården. Även på miljöförvaltningen skedde förstärkningar för att möta de nya kraven i Miljöbalken. Stadsbyggnadskontoret arbetade nära tekniska förvaltningen för att beakta miljö- och naturvård i planarbetet. Bland annat togs det fram ett gemensamt Grönstruktur- och naturvårdsprogram samt årliga budgetar för Grönstruktur och naturvårdsåtgärder.

Satsningarna gav resultat och under de senaste 20 åren har Lunds kommun hamnat i toppen på flertalet miljörankingar som gjorts i Sverige. Den 31 maj år 2003 presenterade Sydsvenska Dagbladet en jämförelse av de sydvästkånska kommunerna där Lund hamnade i klar ledning tillsammans med Malmö stad.

Miljöförvaltningen

Den 3 november 1998 skriver Arbetet om de tavlor med miljöinformation som miljöförvaltningen vill sätta upp i centrala Lund. Tanken är att använda elektriska informationstavlor och tre alternativa ambitionsnivåer har föreslagits för miljönämnden med 1, 5 eller 11 tavlor. Förvaltningen föreslår alternativ 1 och begär att kommunfullmäktige ställer upp med de 1,3 miljoner som krävs. Det blev troligen inget av förslaget.

Den 29 december 1998 skriver Sydsvenska Dagbladet om den nya miljözon som börjar gälla i centrum från årsskiftet och där det finns risk att många äldre tunga fordon får dispens från de nya reglerna. Fordon som inte uppfyller miljöklass 3 får inte köra in i centrum. Bengt Persson på Tekniska förvaltningen hanterar dispenserna, som ges framför allt om det finns ambitioner att byta fordon i en nära framtid. Fordon med dispens får ett klistermärke att sätta på fordonet men några sådan har ännu inte tagits fram när artikeln skrivs.

Med införandet av den nya miljöbalken framför miljöförvaltningen i Sydsvenska Dagbladet den 1 september 1999 att det behövs ett 10-tal nya tjänster för att klara åtagandena enligt lagstiftningen. Detta meddelar miljöchefen Bo Selmer som förklarar att det innebär en fördubbling av antalet anställda men att resurser saknas. Det blir att prioritera mellan olika uppgifter, säger han. Den summa på 600 000 kr som förvaltningen begär ska gå till inventering och uppföljning av enskilda avlopp i kommunen.

Fisken missbildad av gifter

Tungmetaller i lakvattnet från den gamla tippen i S:t Hans backar miljöbomb som kostar flera miljoner att få bort

LUND 10/12-02
Var sjätte öring i Vallkärrabäcken är missbildad. Lakvattnet som rinner från S:t Hans backar, där det tidigare låg en soptipp, innehåller tungmetaller eller miljögifter. Nu föreslår kommunkontoret att Länsstyrelsen utreder vem som ska betala för saneringen, som kostar flera miljoner.

Undersökningen av fisken i Vallkärrabäcken gjordes av en konsultfirma i höstas. Rapporten landade på renhållningsstyrelsens bord nyligen.

Allvarliga missbildningar

Den talar om allvarliga missbildningar på fisken i södra delen av Vallkärrabäcken. I den norra grenen av bäcken observerades inga skador på fisken alls.
-Det utesluter att skadorna

skulle vara orsakade av någon sjukdom, konstaterar Anders Eklöv, som har gjort undersökningen.

Lakvattnet från S:t Hans backar rinner nämligen ut nedom bäckens norra gren.

Undersökningen visar på en mycket hög andel skador på öringen. Både årsringar och äldre öring hade tydliga skelettmissbildningar med deformerad stjärtena och bukfenor.

Samma typ av skador registrerades vid en liknande undersökning av fisken i bäcken 1999. Vid bäckens södra gren hade var tredje öring missbildade skelett.

-Missbildningar på fisk förekommer normalt i låga frekvenser, mindre än en procent. Skador kan uppstå på grund av sjukdomar eller att fisken utsätts för exponering av tungmetaller och kemikalier, förklarar Anders Eklöv.

Allvarligt

Renhållningsstyrelsens avgående ordförande Bertil Göransson, 6, tycker att rapporten är alarmerande och något måste göras för att stoppa avrinningen av det giftiga lak-

vattnet från S:t Hans backar.

Det ställs mycket höga miljökrav på landbruket, som anklagas för att förgifta sjöar och hav med kväve och andra gifter. Den nedlagda tippen under S:t Hans backar är en ännu allvarigare källa till förorening, som dessutom ligger i öppen dager.

Förre året undersökte renhållningsverket sex nedlagda tippor i kommunen. S:t Hans backar innehöll mest lakvattnet och gas.

Det kostar 16 miljoner kronor att åtgärda problemen och kontrollera tipporna i framtiden. Den löpande kontrollen kostar 170 000 kronor om året.

Abonnenterna

När renhållningsstyrelsen presenterade notan med åtgärder ansåg kommunstyrelsen att lundaborna skulle betala kostnaden via renhållningsavgifterna.

Eftersom renhållningsverket inte har så mycket eget kapital att ta av och att de behöver de pengar som finns till utveckling och satsningar, sa styrelsen nej.

Bertil Göransson krävde att

Tungmetaller förstör fisken i Vallkärrabäcken. Eftersom de gamla tipporna i kommunen tillkom innan det fanns en riktig miljöskyddslagstiftning och tillståndsprövning, är det svårt att avgöra vem som nu bär ansvaret, menar kommunjurist Björn Grunning.

ändet skulle skickas tillbaka till juristerna som skulle röda på om det verkligen är lämpligt att belasta abonnen-

terna med den här kostnaden. Kommunjurist Björn Grunning anser att staten tar ansvar för kostnaderna, efter-

som det är svårt att fastställa det juridiska ansvaret.

Stefan Olofsson
046-18 15 41

Artikel i Skånska Dagbladet den 10 december 2002.

Missbildad öring i Vallkärrabäcken

I flera artiklar tar media upp den stora miljöskandal som läckage av miljögifter från Sankt Hans soptipp innebär. År 2007 skriver Sydsvenska Dagbladet den 29 juli att var sjätte öring i Vallkärrabäcken är gravt vanskapt av miljögifter. Lunds kommun kände till missbildningarna redan 1999 men har inte vidtagit några åtgärder. Detta är inte den enda nedlagda soptipp som läcker miljögifter, och boende i närheten är oroliga för hur de påverkas. Att åtgärda Sankt Hans backar beräknas 16 miljoner kronor, enligt en artikel i Skånska Dagbladet den 10 december 2002. Kommunjuristen Björn Grunning anser att staten bör ta ansvar för kostnaderna då det är svårt att fastställa det juridiska ansvaret.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Miljöförvaltningen behöver ett tiotal nya handläggare

Miljöbalken ställer krav på mer personal. Men det finns inga pengar till de nya tjänsterna.

SSS 1/9-99

Av Anna Maria Erling

LUND. Miljöförvaltningen i Lund måste anställa 10-12 nya handläggare för att kunna leva upp till den nya miljöbalkens krav på tillsyn.

Det säger Bo Selmer, miljöchef i Lund. Men pengarna finns inte.

Dessutom begär miljöförvaltningen 300 000 kronor extra under två år för att avsluta ett avloppsprojekt.

Den nya miljöbalken innebär att miljönämndens ansvarsområde utökats. Enligt miljöförvaltningen krävs det nästan en för-

dubbling av antalet handläggare för att uppfylla kraven på tillsyn. Frågan kommer att tas upp under hösten i arbetet med nästa års verksamhetsplan.

Har miljöförvaltningen råd med 10-12 nya tjänster?

– Det har vi ju inte, säger Bo Selmer.

Vad ska ni göra då?

– Prioritera.

Bo Selmer räknar med att varje ny handläggare kommer att kosta en halv miljon kronor, dessutom kommer det att behövas andra lokaler och mer kanslipersonal.

Politikerna får senare ta ställning till om det ska bli några nyanställningar.

Men några mer pengar räknar Bo Selmer inte med. Fler avgifter och omprioritering tror han kommer att bli det ekonomiska receptet.

Miljöförvaltningen får kanske lägga sig på en lägre nivå, men det kommer in-

te bli sämre än i någon annan kommun.

– Jag tror inte att någon kommun kommer att kunna leva upp till det här i början, säger Bo Selmer.

Och sämre än förut blir det i vilket fall inte, säger han.

Så småningom kommer tillsynsbehovet att minska, menar miljöchefen.

De sammanlagt 600 000 kronor som miljöförvaltningen redan nu begär ska användas för att slutföra arbetet med att inventera och följa upp enskilda avloppsanläggningar.

80 procent av arbetet är redan gjort och får förvaltningen inga kommunala pengar slutföra arbetet i alla fall genom att resurser omfördelas.

Budgeten kommer upp nästa gång politikerna i miljönämnden har sammanträde.

anna.maria.erling@sydsvenskan.se

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 1 september 1999.

Miljöbrott år 2000

I flera artiklar tar media upp det stora antal anmälningar för miljöbrott som lämnats in i Lunds kommun. Den 25 februari 2000 skriver Sydsvenska Dagbladet att ett 30-tal bolag bryter mot miljöbalken genom bristande inrapportering av uppgifter, och får böta 5000 kr var. Den 8 november 2000 skriver Sydsvenska Dagbladet vidare att 38 företag polisanmälts för miljöbrott eftersom de inte lämnat in sina kontrollrapporter för köldmedier i tid och därmed brutit mot miljöbalken. Miljöåklagare Ingvar Wennersten har beslutat inleda en förundersökning. I de fall där företagen har dröjt en längre period kommer det att väckas åtal. Straffet kan bli dagsböter för företagets VD. Bland företagen återfinns bland annat AF bostäder, Sydsvenskan! och Ericsson Mobile Communications.

Föroreningar i Höje å

Den 25 september år 2000 skriver Arbetet om utsläpp av två kubikmeter järnklorid i Höje å. Två felaktiga ventiler på Källby reningsverk ledde till olyckan i början av augusti. Järnkloriden används för att fälla ut fosfor, men på morgonen den 10 augusti var den ena kloridtanken tom. Åfåran färgades röd ett par hundra meter nedströms utsläppet och pH-värdet var lägre än normalt. Länsstyrelsen informerades samma dag och måste troligen anmäla till åklagare även om det inte fanns något uppsåt.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Ny miljöchef vill återskapa förtroendet

305 3/8-07
Miljökontoret börjar om på nytt efter ett turbulent år. "Det gäller att få det att kännas som en familj", säger Pergöran Andersson.

Av Martina Glimberg

LUND. Efter ett tumultartat år har miljökontoret i Lund nu fått en ny chef. Pergöran Andersson, som tillträdde tjänsten för tre veckor sedan, har tagit på sig uppgiften att reda ut de problem som funnits på förvaltningen.

– Flera här säger att det känns som en nytändning, att nu startar vi om igen, berättar han.

Andersson, som är född och uppväxt i Lund, tycker att det nya jobbet känns "som att komma hem igen". Han började sin karriär på gatukontoret i hemstaden på 1960-talet.

– Jag var pinnpåg. Det var jag som sprang runt och satte ut de röda pinnarna när man skulle bygga vägar.

Pergöran Andersson har arbetat med miljöskyddsfrågor sedan slutet av 1960-talet, då den svenska miljölagstiftningen infördes. Först var arbetsplatsen länsstyrelsen i Malmö, de senaste sexton åren har han arbetat på miljöförvaltningen i Malmö, bland annat som avdelningschef.

Nu ska han få miljökontoret i Lund att fungera igen – och återställa Lundabornas förtroende för miljöförvaltningen, poängterar han.

Många Lundabor bor i fuktiga hus. Att få bukt med ohälsosamma inomhusmiljöer är en fråga som den nye miljöchefen Pergöran Andersson vill driva.

FOTO: BONNY HÅKANSSON

Ännu har han inte läst den konsultrapport som fällde hans gode vän, den tidigare miljöchefen Bo Selmer. Pergöran Andersson säger att han vill bilda sig en egen uppfattning om vad som händer på miljökontoret, om varför personalomfattningen var så stor, varför sjukfrånvaringarna var så många och kritiken mot Bo Selmers ledarskap så stark.

– Jag håller nu på och snackar med personalen en och en, säger han.

Andersson tror inte att det går att komma in som ny chef och försöka styra och ställa. Framför allt måste man som chef tänka på hur man uppträder och hur man präglar sina medarbetare. Det är viktigt att det skapas gemenskap på arbetsplatsen, konstaterar han.

– Det gäller att vara en i gänget, att få det att kännas som en familj.

Han har varit med om att reda ut svåra situationer förut.

Han var en av författarna till den rapport som förra året starkt kritiserade miljökontoret i Lomma. Resultatet blev att kommunledningen i sommars beslöt att köpa ut en av miljöinspektörerna och att omplacera miljöskyddschefen.

I Lund valde kommunledningen att omplacera Bo Selmer till en skräddarsydd tjänst som miljöingenjör på kommunkansliet. Men under våren och sommaren har Selmer varit utlånad till just Lomma

kommun för att klara upp problemen på deras miljökontor. Ännu har Pergöran Andersson inte träffat alla sina tjugo medarbetare i Lund. Men så snart semesterna är slut ska han diskutera med inspektörerna hur miljökontoret ska arbeta i framtiden.

Andersson är inte rädd för att ta till nya grepp. Viktigast är att miljökontoret blir mer utåtriktad, exempelvis att inspektörerna åker ut i skolor

Pergöran Andersson

Född: 1943 på Norbergsgatan i Lund.

Bor: i villa i Lomma sedan 1970-talet, men "för handlingar" med sin fru om att flytta till Lund igen.

Familj: hustru och två döttrar, båda dataingenjörer i Lund.

På fritiden: reser, lyssnar på musik, framför allt jazz och fiskar med nät.

Tjänar: 40 000 kronor i månaden.

och informerar för att försöka skapa ett starkt miljömedvetande bland de unga. Han vill också att Lundaborna ska ta kontakt med miljökontoret för att få hjälp med problem.

– Vi ska försöka tvätta bort stämpelein av att vara en myndighet och mer bli ett serviceorgan, säger han.

En fråga som han vill driva är att försöka förbättra boendemiljöerna i Lund. Många hus och lägenheter i Lund är byggda under de snabba expansionsåren på 1960-talet med stora fuktproblem som följd.

– Många i Lund bor i ganska dåliga miljöer. Om man på något sätt känner att man mår dåligt i sin boendemiljö ska man ta kontakt med sin fastighetsvärd och om inget händer kan man ta kontakt med miljökontoret. Då ställer vi upp, säger han.

martina.glimberg@sydsvenskan.se

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 3 augusti 2001.

Turbulent på Miljöförvaltningen

Under år 2000 uppstår konflikter på Miljöförvaltningen efter kritik mot miljöchefen Bo Selmers ledarskap. Den 25 oktober hoppas nämndens vice ordförande Björn Abelson (S) i Sydsvenska Dagbladet att miljöintresset och ökade resurser kan rädda förvaltningen. Två utredningar har dragits igång för att kartlägga de anställdas pressade arbetsmiljö. Förvaltningen har länge efterlyst mer resurser för att klara sitt uppdrag men har inte fått gehör för sina önskemål. Situationen medför också att chefen får kritik. Den 16 december berättar Sydsvenska Dagbladet om konflikten, och den 11 januari 2001 följs artikeln upp. Den 3 augusti samma år är en ny miljöchef på plats enligt Sydsvenska Dagbladet: Pergöran Andersson, som tillträtt tre veckor tidigare. Han började sin karriär på Tekniska förvaltningen i Lund och gick sedan till Länsstyrelsen för att de senaste sexton åren ha arbetat på Miljöförvaltningen i Malmö.

Stentäkten i Skrylle

Ända sedan 1980-talet har det funnits en konflikt mellan kommunen och ägaren av stenbrottet i Skrylle. Kommunen vill avsluta täkten och utveckla friluftsliv och naturvärden i omgivningen, medan taktens ägare NCC Roads år 2003 tvärtom vill utvidga den. Närheten till storstadsområdet Lund-Malmö gör placeringen mycket attraktiv för byggsektorn. Den 5 juni 2003 skriver Sydsvenska Dagbladet att miljönämnden framför skarp kritik mot en utvidgning av stentäkten. Vid denna tid är Björn Abelson ordförande i miljönämnden. Taktillståndet löper ut senare samma år och kommunen hävdar att riksintresset för friluftsliv och naturvård bör väga tyngre än riksintresset för mineraler. Företaget å sin sida räknar med att fortsätta brytningen minst 20 år till. Nuvarande verksamhet medför omfattande bullerstörningar för boende genom både transporter och sprängningar. Företaget vill även leda bort 700 000 kubikmeter grundvatten vilket miljönämnden motsätter sig av hänsyn till omgivande naturvärden. Nu blir det upp till länsstyrelsen att avgöra ansökan. Denna gång fick NCC tillstånd att fortsätta verksamheten och pumpa bort vattnet. Verksamheten har sedan pågått under 20 år.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

NCC ansökte 2019 om att Mark- och miljödomstolen skulle ge bolaget förlängt tillstånd för den pågående verksamheten och dessutom tillåta att stenbrottet utvidgades mot norr och väster. Målet handlar bland annat om att Natura 2000-området Måryd-Hällestad, som ligger precis öster om stenbrottet, dränerats på grundvatten som runnit ner i stenbrottet genom sprickor i berget. Därför har flera rikkärr torkat ut och de för naturtypen unika växterna nästan helt försvunnit. Lunds Naturskyddsförening har genom främst Leif Runesson och Nils Cronberg i många år kämpat för att stenbrottet inte skulle få tillstånd att fortsätta brytningen, och i stället åläggas att reparera de skador som skett på Natura 2000-området Måryd. Mark- och miljödomstolen nekade 2023 NCC tillstånd för fortsatt verksamhet efter att nuvarande tillstånd gått ut år 2027. NCC har överklagat till Mark- och miljööverdomstolen. Hösten 2024 kom domen från Miljööverdomstolen som bekräftar avslag för fortsatt stenbrytning. Dock är det fortfarande oklart om NCC ska tvingas betala för de skador som uppkommit och täta stenbrottet.

Höga värden av skadliga partiklar

Skånska Dagbladet rapporterar den 4 mars 2008 om höga värden av små skadliga inandningsbara partiklar, PM10. Sedan 1990 gör miljöförvaltningen en årlig rapport om luften i Lund. I flera aspekter är det en positiv läsning men för just partiklar överskreds riktvärdena 23 gånger året innan. Orsaken till de höga halterna är främst trafiken, där bland annat dubbdäck innebär att partiklar frigörs. Det övre gränsvärdet är 30 mikrogram per kubikmeter luft. Miljönormen är 50 mikrogram.

MILJÖ Pengabrist hotar projekt

Miljönämnden har inte råd att övervaka miljön

LUND *505413-09*
Miljön ska övervakas i Lunds kommun.
Men några pengar att genomföra övervakningen för har man inte.

Ska förvaltningarna ha koll på miljön måste de ha mer pengar samtidigt som de ska spara. I nu läget har inte ens miljönämnden råd att övervaka miljön.

Nämnden har tagit fram ett miljöövervakningsprogram. Syftet är att dokumentera miljötillståndet i kommunen och se hur man lever upp till de regionala och nationella miljömålen.

Förvaltningarna ska årligen rapportera in resultat. De som berörs är främst stadsbyggnadskontoret, tekniska förvaltningen och renhållningsverket.

Byggnadsnämnden har konstaterat att redovisningen är omfattande och tidskrävande. För att klara detta måste det till mer pengar eller så får andra arbetsuppgifter stå tillbaka.

Tekniska nämnden menar att kostnaderna för miljöövervakningsprogrammet är underskattade och några pengar för genomförandet har nämnden inte.

Renhållningsstyrelsen är mer positiv och tror sig klara sin del.

Miljönämnden, som hittade på det hela, har inte själv råd. Det är till deras förvaltning uppgifterna ska rapporteras och där ska sammanställningen göras. Men några pengar har man inte utan man måste begära extra.

Nu blir det kommunstyrelsen som får reda ut dilemmat och besluta om det överhuvudtaget är möjligt att i dessa kärva tider genomföra övervakningen.

INGRID NATHÉLL

Artikel i Sydsvenska Dagbladet den 11 mars 2009.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

540 1619-09

ESS och den goda jorden i fokus på samrådsmöte

LUND
Miljö- och klimatfrågorna avhandlades mest under onsdagskvällens samrådsmöte kring förslaget på ny översiktsplan. Det tycktes råda en konsensus om att de är prioritet ett.

Det 50-tal kommuninvånare som hade samlats i Stadshallen verkade inte bekymra sig så mycket om detaljer i planen.

Huruvida det ska byggas i det eller det området ifrågasattes inte alls. Det gjorde däremot de övergripande

de frågorna. Att bygga på den goda åkermarken – en debatt som rasat sedan 1970-talet – var ett hett ämne.

– Jag tror inte att kommunpolitikerna i Skåne vet hur värdefull den är. Den borde inte få exploateras överhuvudtaget, sade Lennart Righard och fick medhåll av många.

Den planerade forskningsanläggningen ESS togs upp av flera. De undrade ifall säkerhetsaspekterna är ordentligt utredda och var kritiska till att den tar så stora arealer högläsa-

sig åkermarki anspråk.

Personalen från stadsbyggnadskontoret svarade att det kommer att göras en noggrann miljökonsekvensutredning. Alla frågor är inte utredda. Bland annat vet ingen hur stora buffertområden som krävs runt anläggningen.

Kommunikationerna var ett tredje område. Byggnadsnämnden tänker sig att staden ska växa genom livskraftiga stadsdelscentra.

– Men i Malmö är många av dessa centra döda. Här

kommunen några maktmedel för att få till stånd service eller är det bara önsketänkande, undrade Leif Runeson.

Göran Brinck (M) svarade.

– Det krävs en viss befolkningsstorlek. I Södra Sandby går livsmedelshandeln utmärkt, på Norra Fäladan likaså. Jag tycker också att Linero har förutsättningar, sade han.

JOAKIM STIERMA text
joakim.stierma@skd.se
0704-14 26 56

Göran Brinck (M) och Gunnar Jönsson (S) deltog på mötet.

Artikel i Skånska Dagbladet den 16 april 2009.

Det Lokala Investeringsprogrammet (LIP) 1998-2001

Den 31 januari 1998 skriver Skånska Dagbladet om Lunds kommuns ansökan om 29 miljöprojekt i det Lokala investeringsprogrammet. Hösten 1997 hade regeringen gått ut med inbjudan att ansöka till miljöprojekt för att utveckla kommunernas miljöarbete och skapa fler arbetstillfällen. 286 av Sveriges 288 kommuner lämnade in ansökningar. 30 kommuner blev utvalda och fick gå vidare i ansökan. Det fanns 5,4 miljarder att fördela i landet och Lund sökte för miljöåtgärder på 431 miljoner. Från början var det 80 olika projekt i kommunen, men antalet bantades till 29. Bland de prioriterade projekten fanns utveckling av cykelstaden i linje med LundaMaTs för 121 miljoner, utveckling av Lundalänken, miljöanpassning av studentbostäder samt utveckling av stadens parker.

Den 19 mars skriver Skånska Dagbladet att Lunds kommun har fått beviljat 126 miljoner för miljöåtgärder vilket beräknas ge 510 nya jobb. Skatteminister Thomas Östros besökte själv Lund för att förmedla den goda nyheten. Flera av projekten är samarbeten med andra aktörer som Länstrafiken, Lunds universitet, AF bostäder och LKF, berättar kommunalrådet Sven Tufvesson (S). Totalt beräknas investeringskostnaderna i kommunen uppgå till 503 miljoner kronor där bidraget avser den del som har stor miljönytta.

Den 21 mars har Sydsvenska Dagbladet en artikel om hur kommunen finansierar LIP projekten med upplånade pengar. Räntan betalas med miljöfondens medel och uppgår till 10-12 miljoner per år. Kommunalrådet Lennart Prytz (S) förklarar att det är värt upplåningen då investeringen på 110-120 miljoner ger något som är värt kanske en halv miljard. Dessutom har kommunen ansökt om ytterligare 19 miljoner från region Skåne för att utveckla Lundalänken.

Den 20 oktober 1998 meddelar Skånska Dagbladet att de 124 bidragsmiljonerna är i fara om inte staten ruckar på den tidsgräns som kräver att projekten påbörjas innan årsskiftet. Anledningen är att det tagit tid att starta upp de olika delprojekten under 1998. För att samordna miljösatningen har kommunen anställt Sindre Magnusson. Bland de försenade projekten nämns Cykelstaden, Lundalänken, Gå och cykla, Storklandskapet i Klingavälsåns dalgång, LKF:s projekt i Dalby samt Biologisk mångfald på Sankt Hans backar. Renhållningsverkets inköp av gasfordon riskerar att bli 15 månader försenat eftersom det saknas fordon på marknaden. Dessutom har SYSAV:s biogasanläggning utanför Dalby mött motstånd och riskerar att överklagas.

Den 7 maj 1999 skriver Skånska Dagbladet om hur de olika projekten i LIP börjar komma i gång och hur ett mobilitetskontor har startats på Tekniska förvaltningen för att driva de många projekt som handlar om trafikfrågor. Projektledaren Gunnel Oldbring berättar om

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

en del av projekten som Cykelkommunen, Gå och cykla till skolan, Lundalänken med mera.

LIP år 2001-2004

Lunds kommun hade framgångar med de Lokala Investeringsprojekten i första omgången. och när regeringen meddelade att det blir en andra omgång gick kommunen in med en nästan lika stor ansökan som första gången. Sydsvenskan berättar den 13 maj år 2001 att kommunstyrelsen beslutat att söka för 28 projekt till en kostnad av 292 miljoner, varav 94,4 är bidrag för miljöåtgärder. Förhoppningen är att investeringarna ska ge 200 nya arbetstillfällen under de tre åren som projekten genomförs. Kommunens andel är 120 miljoner medan resten kommer från andra aktörer i kommunen som Tetra Pak, Akademiska hus och Lunds kommunala bostadsbolag. Bland projekten nämns fortsättning på Lunda MaTs för cykelåtgärder och Storklandskapet för att främja biologisk mångfald.

Den 29 december år 2001 skriver Skånska Dagbladet att Lund har beviljats bidrag med 59 miljoner för andra omgången av LIP. Det handlar om 29 olika projekt som bland annat ska utveckla cykelkommunen, mobilitetskontoret, miljöanpassa biltrafiken, Storklandskapet, Romeleåsens fäladsmarker och evighetsträd (träd som tillåts blir mycket gamla), energisnåla fläktar med mera.

LundaMaTs

Arbetet har den 9 april 1998 en artikel om kritik mot den nya LundaMats som kommunen håller på att ta fram. MaTs står för Miljöanpassat Transportsystem och har som mål att uppnå ett hållbart samhälle. Kritiken på Miljönämndens möte handlade framför allt om att målen för reducering av klimatpåverkande utsläpp var lägre än i Agenda 21. Miljöpartiet ville ha lika hög ambitionsnivå som tidigare med 25% minskning av koldioxidutsläppen mellan 1995 och 2005, medan Socialdemokraterna i LundaMaTs bara föreslagit 14%.

I Skånska Dagbladet den 9 december 1998 framför Christer Ljungberg kritik mot LundaMaTs mål för minskade koldioxidutsläpp. Han menar att det inte är möjligt för kommunen att minska utsläppen med 25% mellan 1995 och 2005 utan att kraftigt höja bensinpriset och det har kommunen inte rådighet över. Christer föreslår 2020 som målar i stället för 2005. Sven Thuveesson (S) försvarar de höga ambitionerna med att det är vad som krävs och att många andra kommuner har samma mål. Det krävs nationella och internationella beslut för att kunna öka takten i omställningen. Kommunen har fått 50 miljoner kronor i LIP-bidrag för att genomföra fyra projekt inom mobilitet.

Den 31 december 2001 rapporterar Skånska Dagbladet att LundaMaTs har minskat fordonstrafikens utsläpp av koldioxid i kommunen med cirka 900 ton vilket motsvarar en körsträcka på 400 miljoner kilometer. I den utvärdering som nyligen presenterats ingick bland annat en enkät till 3 000 hushåll som visar att de flesta hushåll har hört talas om LundaMaTs. De "mjuka" satsningarna är nästan lika kända som de fysiska åtgärderna. Södra Sandby är den ort där flest människor har förändrat sitt val av färdmedel.

Miljöledningssystem och miljöbokslut

Som en uppföljning av den lokala Agenda 21 rapporterar Arbetet den 9 december 1998 att kommunen ska införa miljöledningssystem och miljöbokslut. Karin Loodberg berättar att flera kommuner redan kommit i gång och att kommunen gjort pilotprojekt inom lantmäteriet, på daghemmet Fågelsång, inom en del av Markentreprenad samt på köket på Mårtenslund. Förslaget är att ett miljöbokslut upprättas för 1998 och sedan årligen. Hittills har förslaget inte mött politiskt motstånd och miljöledningssystem blir allt vanligare inom det privata näringslivet.

Chefer ska ta mer miljöansvar

Lunds kommun inför ett nytt miljöledningssystem för att förbättra miljötankandet inom bolag och förvaltningar

LUND
Chefer och ledningspersonal är målgruppen för ett nytt miljöledningssystem som i höst ska införas i Lunds kommuns alla förvaltningar och bolag. Genom detta hoppas man på att öka miljömedvetenheten och få organisationerna att ta ett större ansvar för miljön.

I åtta olika steg ska miljöledningssystemet införas hos förvaltningar och bolag. I augusti startar första omgången med utbildning för fyra av kommunens förvaltningar och bolag. Det ska sedan pågå i två år framöver. Sedan hoppas man på att det hela ska vara inarbetat och klara sig själv.

– Det gäller att få ut miljötankandet i organisationerna. Det engagerar nästan all personal och innebär att man måste se över rutiner mm, det är ett jättearbete, säger Åsa Johansson, en av projektledarna på miljöstrategiska enheten som håller i utbildningen.

I augusti ska utbildnings-

förvaltningen, Lundafastigheter, LKF AB och Parkeringsbolaget AB delta i den första utbildningsomgången.

Det första steget för organisationerna är att göra en omfattande miljöutredning. Där ska det bland annat kartläggas hur mycket papper, material, vatten och transporter man använder. Därefter ska man sätta upp tydliga miljömål för hur förbrukningen ska kunna minskas.

– Ledningen kommer då att ha ansvaret för att sätta upp miljömål, både kortsiktigt och långsiktigt. Det ska vara mätbara mål så att man kan kolla om det gått rätt sedan. Man ska inte bara kunna skriva ihop något tjuvigt i rapporten utan det ska kollas upp noga, menar Åsa Johansson.

Miljöpolicy

Dessutom ska varje förvaltning och bolag sätta ihop en miljöpolicy och en handlingsplan över hur miljömålen ska kunna uppfyllas.

Sedan tidigare finns det miljöombud ute på kommunens arbetsplatser men enligt Åsa Johansson har deras roll fungerat olika bra på olika ställen. I det nya projektet ska man även försöka ta vara på deras kunskaper.

När hela systemet är igång och det har rullat på en period ska det göras en miljörevision. – Det ska kontrolleras om bolaget lever upp till sina mål och sin policy. Det är verkligen en spark i baken. Då kan inte ledningen slingra sig undan utan är tvungna att ta sitt ansvar.

Utöver detta ska varje organisation hålla en miljöredovisning på något sätt för att tipsa de andra.

Ekokaffe

Själva åtgärderna kan vara alltifrån att man inom utbildningsförvaltningen ser till att det blir mer miljöfrågor i undervisningen till att parkeringsbolaget servar kunderna med bättre information om platser för att undvika bilkörning i centrum. Dessutom kan man införa exempelvis ekologiskt odlat kaffe på avdelningarna och hålla videokonferenser istället för att resa långt.

Inom miljöstrategiska enheten försöker man självklart att vara extra noggranna med att bidra till miljöpåverkan så lite som möjligt.

– Vi brukar redan nu tänka på att cykla, göra dubbelvändig kopiering och servera ekologiskt te och kaffe, säger Åsa Johansson.

Jenny Isaksson

Åsa Johansson är projektledare för Lunds kommuns satsning på att få alla kommunens egna förvaltningar och bolag ännu mer miljömedvetna.

FOTO: JENNY ISAKSSON

Artikel i Skånska Dagbladet den 28 juli år 2000.

Den 28 juli år 2000 berättar Åsa Johansson om arbetet med ett nytt miljöledningssystem för Lunds kommun. Åsa är projektledare och ansvarar för att miljöledningssystemet införs i åtta steg hos förvaltningar och bolag. Om två år hoppas man att systemet ska vara färdigt för löpande verksamhet. Bland annat utbildas personal från bolag och förvaltningar i hur miljöutredningar görs, hur miljömål tas fram, hur en miljöpolicy kan se ut och hur miljöombuden på arbetsplatserna kan arbeta. När systemet fungerar ska det göras en miljörevision för att se till att alla uppfyller kraven i miljöledningssystemet.

Den 28 juni år 2002 skriver Skånska Dagbladet att Lunds kommun är bäst i landet på miljöledning. En anledning är att nästan alla förvaltningar och bolag har ställt upp och genomgått utbildningar samt att det finns ett starkt stöd centralt i organisationen. År 2003 ska en oberoende miljörevisor gå igenom åtgärderna och dokumentationen, berättar Åsa Johansson. En miljösamordnare utses på respektive förvaltning och ska tillsammans med direktionen se över de problem som behöver lösas. Det gäller att skapa ett långsiktigt arbetssätt som genererar ständiga förbättringar.

Upphandling miljöanpassas

I Sydsvenska Dagbladet den 26 oktober 1998 berättas om den miljöpolicy för upphandling som kommunstyrelsen inom kort ska ta ställning till. Det är miljöpartiet som motionerat om förslaget, vilket sedan anpassats till svensk lag och EU-rätten. Syftet är att ställa miljökrav vid upphandling enligt försiktighetsprincipen. Alla som har hand om upphandling inom kommunen ska följa de nya reglerna.

Miljöpriset

Varje år delar Lunds kommun ut ett miljöpris och 1998 är det 39 nominerade, rapporterar Arbetet den 21 april. Den 6 juni meddelar Sydsvenska Dagbladet att kokerskan Kerstin Andersson och dykaren Kjell Andersson får dela på årets miljöpris. Året efter 1999 är det kulturgeografen och miljökampen Nils Lewan som får kommunens miljöpris. Nils har kombinerat sina två roller inom forskningen och miljörörelsen sedan 1970-talet och suttit i LNF:s styrelse i många år. Framför allt har han kämpat för det skånska landskapets värden och hushållning med naturresurser.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Segla ett måste för årets miljöpristagare

Nils Lewan får pris för sin kamp för landskapet i Lundabygden

LUND

Docenten och miljö-kämpen Nils Lewan får Lunds kommuns miljöpris 1999. Han vet inte om det själv eftersom han just nu seglar nedför Donau från Wien till Budapest med hustrun Lillemor, 40 år efter bröllopsresan.

Det var ett enigt miljöutskott som i tisdags beslutade tilldelas Nils Lewan miljöpriset. Han får priset för sin mångåriga kamp för landskapet och miljön kring Lund. Han är en outtröttlig försvarare av den goda jorden.

Nils Lewan får priset ensam i år. Han är i högsta grad värd utmärkelser, kommenterar miljöutskottets ordförande Mats Helmfriid, m.

Meningen är att miljöpriset ska delas ut till Nils Lewan nu på lördag. Politikerna i utskottet bestämde i tisdags att inte berätta vem som var pristagaren förrän vederbörande själv hade fått reda på det.

Enligt Robert Lewan, nära anhörig till Nils Lewan så kommer han inte tillbaka till Lund förrän den 1 september.

Han får säkert reda på vad som har hänt honom, där nere på Donau vad det lider, men han lär inte avbryta resan med sin Lillemor och störta hem till Lund för att ta emot priset.

Bevara pilevallar

I trädgården på Kobjer står sommargrönkan tät. Inne i huset finns en stor väggkarta över Lundabygdens rekreations- och strövmråden.

En av de mer kända bilderna på honom är när han står i höstdis framför Skånes längsta pilevall vid Stångby.

Nils Lewan var en drivande kraft i kampen om att bevara denna kilometerlånga vall av gamla knotiga pilar.

Banverket ville nämligen dra det yttre godsspåret rakt genom pilevallen.

Nils Lewan skrev debattartiklar och agerade genom Naturvårdsförbundet och Skånes Naturvårdsförbund mot att pilevallen skulle offras för Banverkets plan.

Kampen resulterade i en al-

ternativ plan, som senare utvecklats i ett par ytterligare förslag till sträckningar.

Banverket

Banverket är också gemensam beröringspunkt med Lewans konkurrenter om miljöpriset i år. Föreningen Banbrytarna, Mats Lind och Bengt Bengtsson fick tre fjärdedelar av alla förslag till årets miljöpristagare. Idrott, envist och kompetent försöker de sedan flera år att värna kommuninvånarnas närmiljö genom att kämpa mot en utbyggnad av Väst kustbanan genom Lund. De har irriterat många beslutsfattare och byråkrater genom sin envisa kamp.

Miljöutskottet övervägde inte ens tanken att ge miljöpriset till dem i år heller.

Besjälad

Nils Lewan har varit mycket aktiv inom både Lundabygdens Naturvårdsförbund och Skånes Naturvårdsförbund. Denna docent och f.d. universitetslektor disputerade på 60-talet med en uppsats om landsbygd i förvandling.

Han har besjålats av arbetet för landskapets bevarande och har lyckats fostra många unga forskare kring temat.

Han beskrivs som en arbetsmyra av de människor som har arbetat med honom i de otaliga projekt som han har lagt bakom sig genom åren.

Han var t ex med och ledde det sk Ystadprojektet, en omfattande utforskning av det skånska landskapet genom 6000 år.

Han har kämpat för hedområdenas bevarande och kartlagt strövmråden.

Vid en intervju som jag gjorde med honom en gång prisade han militärens närvaro på Revingeled. Heden betas i dag av nötdjur och den genomkorsas av vandringsstigar. Där finns badplatser och fågeltorn och ett viltliv som är så rikt och stort att det kommer delegationer från andra länder för att studera detta kulturlandskap.

Många minns honom också som ivrig bromtståndare. Nils Lewan ser Öresundsbron som ännu en trafikled som leder till ökad fordonstrafik med ökade miljöskador till följd.

Stefan Olofsson

Nils Lewan har fått Lunds kommun miljöpris 1999. Just nu seglar han nedför Donau från Wien till Budapest.

FOTO: EVALISA SVENSSON

Artikel i Skånska Dagbladet den 4 juni 1999.

År 2001 blir det KRAV odlat som står i centrum när miljöpriset delas ut för sjunde gången. Råby biogrönt och Gröna Konsum vid Mårtenstorget samt KC Ranch i Torna Hällestad får dela på prissumman. Caroline Nordbeck (fp) är vice ordförande i miljöutskottet och delade ut priset.

År 2003 blir det Fältbiologerna som får kommunens miljöpris på 40 000 kr. Lundaklubben och barnverksamheten Minifältisarna får dela på prissumman. Motiveringen är föreningens framsynta miljöarbete som drivs av ungdomar på högstadiet och gymnasiet.

År 2008 blir det Lunds bilpool som får miljöpriset. Dessutom står två förskolor för årets miljöbragd när det gäller miljöarbetet.

En fossilfri kommun

Den 21 februari 1999 skriver Sydsvenska Dagbladet om ett möte med fem utmanarkommuner som skrivit under Naturskyddsföreningens utmaning att bli en fossilbränslefri kommun. Enligt kommunstyrelsens ordförande Christine Jönsson (m) finns det fanns en vilja att förbättra miljön i båda de politiska blocken. Under mötet kunde Lunds kommun redovisa flera av de LIP-projekt som pågår för att minska klimatpåverkan från trafiken, vilket projektledare Matz Hagberg berättar om i artikeln.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Tillsammans med den lokala föreningen LNF har det ordnats frukostträffar under våren tillsammans med utmanarkommunerna och näringslivet i Lund.

Elevernas miljölots

I Sydsvenska Dagbladet den 16 november 1999 berättar den nya miljölotsen Anna Palmé om sitt uppdrag. Detta ingår i kommunens projekt Ungdomsforum, som miljöstrategiska enheten initierat. Anna Palmés uppgift är att samordna de elever på högstadiet och gymnasiet som är aktiva i sina skolors miljöråd eller miljögrupper. Totalt handlar det om ett 100-tal ungdomar på nio högstadieskolor och fyra gymnasier. Bland annat ordnar Anna kurser och konferenser där eleverna får träffas och lära sig mer. Bland de projekt som eleverna själva driver finns KRAV-odlad mat i matbespisningarna och avfallsfrågor på skolorna.

Arb 1815-2000

Miljöutskottet kritiskt mot bostadsförsörjningsprogram

"Konsekvenser för miljön måste vara avgörande för utbyggnader"

LUND. Först exploatering, sedan en bedömning av vad den innebär för miljön. Ett förhållande som miljöutskottet vill ändra på. Miljökonsekvenserna måste vara avgörande för om och var det ska byggas, anser utskottet.

Utskottet yttrade sig på tisdagen över kommunens mark- och bostadsförsörjningsprogram, MBP, 2001-2003 och tog då det förslag som skrivits av Karin Loodberg på miljöstrategiska enheten. Och hon tvingas upprepa den

kritik som miljödelegation framförde, då den yttrade sig över MBP 1997-1999.

Delegationen påpekade att beskrivningar av miljökonsekvenser måste göras både i fråga om det långsiktiga utbyggnadsprogrammet och de enskilda projekten i MBP.

Och nu säger Loodberg:

- Någon enhetlig analys av de långsiktiga miljökonsekvenserna för markanvändningen i kommunen finns inte i programmet och inte heller finns det någon analys

av alternativa handlingsvägar för markanvändningen.

Nämnden säger att miljökonsekvensbeskrivningar måste göras innan beslut om exploatering fattas.

Kritiskt granska syftet

- En viktig del i dessa beskrivningar är att kritiskt granska syftet med den föreslagna utbyggnaden och att alternativ analyseras. Allmänhetens deltagande bör särskilt uppmärksammas, sägs det i yttrandet.

MBP anger att kommunen ska verka för en långsiktigt god miljö med "sund och bärkraftig samhällsutveckling".

Loodberg tycker att det är bra att kommunen vid försäljning av tomtmark informerar kring och granskar miljöfrågor, och att den i samband med markanvisningar ställer miljökrav.

Felet är bara det att miljöaspekten vägs in först sedan kommunen beslutat att bygga och var det ska ske.

RONNY PERSSON
ronny.persson@arbetet.se

Artikel i Arbetet den 18 maj år 2000.

Miljödelegationen blir miljöutskottet

Under året 2000 byter miljödelegationen namn till miljöutskottet. I tidningen Arbetet den 19 maj år 2000 uttalar sig miljöutskottet om bostadsförsörjningsprogrammet som man anser inte lever upp till miljömålen. Det är Karin Loodberg på miljöstrategiska avdelningen som tagit fram förslaget till synpunkter på programmet. Bland annat saknas en analys av de långsiktiga miljökonsekvenserna av det omfattande bostadsbyggandet, anser utskottet. Miljöfrågorna måste komma in innan beslut om byggnation sker och inte i efterhand för att minska påverkan.

Ny resepolicy

Sydsvenskan rapporterar i slutet av december år 2000 om Lunds kommuns policy för miljövänliga resor. Bland annat ges ingen ersättning till resor med egen bil under fyra kilometer – detta för att politiker och tjänstemän ska gå och resa med cykel och buss i stället. Vid längre resor är det i första hand tåg som gäller. Miljöstrategerna har räknat ut att Lunds kommun gör tjänsteresor motsvarande 170 varv runt jorden (680 000 mil)! Bilresorna stod för 480 000 av dessa mil. Miljöutskottets politiker har tagit ställning till förslaget utan invändningar. Dessutom kommer kommunen att vara restriktiv med fria parkeringsplatser för de anställda. Det kommer att behövas fler tjänstebilar och tjänstecyklar för att ersätta de anställdas resor med egen bil. De som cyklar till jobbet minst tre gånger i veckan under nio månader får rabattcheckar på cykelservice, cykelhjälpm, cykeltillbehör och hälsokontroller. Bilister som kör mer än fyra gånger i

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

veckan och har minst fem kilometer till jobbet får en miljöpremie på 400 kr per månad under tre månader om de i stället för bilen tar kollektivtrafik eller cykeln till jobbet.

Den 11 november 2003 skriver Sydsvenska Dagbladet om kommunens nya förslag att införa en intern skatt på resor. Syftet är att stimulera förvaltningarna att minska sin klimatpåverkan. Kommunalsrådet Rolf Englesson (Mp) berättar att förslaget har tagits fram till kommunens miljöutskott och sedan ska behandlas av miljöstrategiska avdelningen innan slutligt beslut. Förhoppningen är att kunna jämma ut kostnadsskillnaderna mellan dyrare miljövänliga transporter och dagens fossildrivna transporter.

Agenda 21

År 2001 påbörjas revideringen av Agenda 21, vilket uppmärksammas i en artikel i Sydsvenska Dagbladet den 20 augusti. Den förra lokala Agenda 21 togs 1997. I artikeln intervjuas Sindre Magnusson från miljöstrategiska avdelningen. En rapport "Begränsad klimatpåverkan" har tagits fram som underlag för revideringen. Där framgår att minskningen av växthusgaser går för långsamt och att bara en tredjedel av de nationella målen ligger inom räckhåll. Även Camilla Pettersson svarar på frågor och ser att mer realistiska mål behöver sättas upp. Troligen hamnar de på mellan fyra och tio % minskning. Det är en stor utmaning att ändra invånarnas transportvanor, eftersom det alltid är så lätt att ta bilen.

År 2004 var den reviderade lokala Agenda 21 för Lunds kommun ute på remiss. Kopplat till Agendan redovisade kommunen för fjärde året ett miljöbokslut som redogör för hur det går med miljöarbetet. Skånska Dagbladet meddelar den 4 januari 2006 att den reviderade lokala Agenda 21 slutligen är klar med 60 lokala miljömål till 2012. Strategin byter nu namn till Lunda Eko. Ulf Nymark (V), som nu är ordförande i miljöutskottet, betonar att det finns en stor samstämmighet mellan de olika partierna och tjänstepersonerna om behovet av åtgärder. Den skillnad som kan ses mellan partierna är att de borgerliga inte vill att kommunen ska påverka hur lundaborna väljer att leva sina liv. För att nå de 60 lokala målen finns 124 konkreta åtgärder som berör alla förvaltningar och bolag i kommunen. Det svåraste målet kommer vara koldioxidmålet. Vice ordförande i miljöutskottet Mohsen Albin (S) tror dock att en 6% minskning till 2012 från 1990 är möjlig. På det lokala planet vill miljöförvaltningen arbeta mer med information till de privata fastighetsägarna eftersom bristande kunskap ligger bakom stora delar av deras utsläpp.

Tufft klimatmål ger nollutsläpp 2050

SKD 24/11-09
■ **BESLUT.** Lovar halvering av gasutsläppen inom tio år

LUND

Om tio år ska utsläppen av växthusgaser minskat med 50 procent i kommunen. År 2050 är utsläppen i princip borta.

Klimatmålet togs av kommunen på måndagen.

– Jag kan inte annat än beskriva beslutet som radikalt. Nu har politikerna satt sitt namn på akten, kommenterar miljöstrateg Linda Birkedal nöjd.

Men vägen dit blir tuff och ställer stora krav på kommunen och i viss mån medborgarna.

Lars Bergwall (C) ordförande i miljöstrategiska enheten var nöjd som en speleman när han kunde presentera Lunds klimatambitioner för den internationella publiken på EU:s möte om klimatsmart livsmedelsproduktion i Lund på måndagen.

– Vi lägger ribban högre än riksmålet på en 40-procentig sänkning av utsläppen med 1990 års nivå som utgångsläge, säger Lars Bergwall.

Lunds kommuns totala utsläpp av växthusgaser uppgår till nästan 400 000 ton i år. Koldioxid står för 85 procent. Även om utsläppen minskat per invånare sedan 1990 så ökade det totala utsläppet fram till nu med tretton procent. Trots att befolkningen fortsätter öka i Lund framöver är det meningen att klimatmålet ska nås.

Listan över åtgärder toppas av det nya biogasverket i Örtofa. Det står för största delen av koldioxidminskningen till 2020. Men detaljplanen är överlagad och ingen vet när verket kommer att stå klart för produktion.

En 50-procentig minskning av utsläppen av rimligt, förklarade Lars Bergwall för EU:s delegater. FOTO: STEFAN OLOFSSON

Pellets, fjärrvärme och energieffektiviseringar är andra åtgärder samt utfasning av oljan helt och hållet. Jordbruket ska satsa på biogasproduktion från gödsel. Där blir Lunds Energi en viktig aktör.

Alla offentliga transporter och fordon ska drivas med miljövänliga bränslen

och all ny bostadsplanering ska inriktas mot att bilen ska användas så lite som möjligt.

– Stadsplanering är en väsentlig del i klimatarbetet, säger Lars Bergwall.

Kommunen har beviljats 87 miljoner till klimatsatser av staten hitills och ytterligare 15 miljoner är på

väg. En stor del av satsningarna går ut på att producera biogas. Målen omfattas inte av Lunds Energis el- och värmeproduktion som står för 40 procent av utsläppen i kommunen.

STEFAN OLOFSSON text
stefan.olo@skd.se
0704-14 25 53

"Stäng Nova och bygg bort bilen"

LUND

– Stäng Nova och alla andra externa köpcen- ter. Vi kan inte fortsätta bygga för ökad biltrafik.

Rolf Englesson (MP) tycker att alliansen bör ta betydligt radikalar miljögrepp.

– Devägrar ta klimatmå-

len på allvar. De fortsätter planera för biltrafik. Trafiken är en stor bov. Vi måste satsa på stadsdelshandeln.

Englesson vill stoppa all motorvägsutbyggnad och stora trafikplatser. Folk ska cykla och åka kollektivt.

– Vi ska ha spårvägarsträ-

fik och allmänt bättre kollektivtrafik. Bostadsområdena måste byggas mer miljöanpassade än nu, menar Rolf Englesson.

Han tycker att klimatmålen är bra, men de räcker inte till för att klara utmaningarna vi står inför.

Miljöpartiet vill lägga

ribban ännu högre – utsläppen av växthusgaser ska minska med 60 procent till år 2020. Det beslutade målet ses som lite mesigt.

STEFAN OLOFSSON text
stefan.olo@skd.se
0704-14 25 53

Artikel i Skånska Dagbladet 24 november 2009.

Nästa dag, den 5 januari 2006, har Skånska Dagbladet en artikel om att de borgerliga politikerna reserverar sig mot ett mål i Agenda 21 som handlar om begränsad exploatering av högvärdig åkermark. Jörgen Jörgensen (Fp) menar att det inte bara ska handla om ekologisk hållbarhet utan att kommunen även måste tänka på ekonomisk och social hållbarhet. Vi kan inte stoppa Lunds utveckling, menar han. Vidare anser han att LundaMaTs och Naturvårdsprogrammet har mer slagkraftiga åtgärder som gör att den lokala Agenda 21 mer präglas av vad som var aktuellt för fyra år sedan då arbetet inleddes med revideringen.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

På cykelväg mot

ett bättre klimat

560 1611-09

KLIMATCYKLIST. Det började som en cykelsemester, och utmynnade i ett miljöintresse av det mer brinnande slaget. I dag har Tomas Björnsson lagt jobbet som datakonsult på hyllan, för att i stället ägna all sin kraft åt ideellt klimatarbete.

TEMA KLIMAT DEL 2

Om skånska klimatklippas, inför klimatmötet i Köpenhamn.

Till skillnad från många andra aktiva inom Naturskyddsföreningen hyser Tomas Björnsson inte något påfallande stort naturintresse under uppväxten, förutom att han i största allmänhet gillade att vara utomhus.

Om han ska peka ut en enskild startpunkt för sitt miljöengagemang, nämner han i stället spontant de cykelsemestrar som han och hustrun Inga frilagen ägnat sig åt sedan sjuttonio år.

– Cyklandet blir ett liv där man sitter på sin sadel och verkligen undrar vad folk egentligen håller på med i sina bilar och sina flygplan, när det är så väldigt mycket skönare att cykla.

Sakta men säkert började han läsa in sig allt mer på frågor med miljöanknytning, och i mitten av nitio-talet blev han medlem i Naturskyddsföreningen i hemstaden Lund.

2001 valdes han in i styrelsen där, och ett par år senare blev han vice ordförande.

Men det var först någonstans runt år 2005 som saker och ting börja helta till på allvar, i både bildlig och bokstavlig bemärkelse. Tomas Björnsson läste George Monbiot's "Heat – How to stop the planet burning" och blev djupt skakad.

– Det var där någonstans som jag verkligen, på allvar, började fundera på vad det egentligen är som händer.

Sedan dess har han, på eget initiativ, mobiliserat

ett internt klimatinstitut inom Naturskyddsföreningen, med cirka 200 personer över hela landet som på olika sätt arbetar med klimatfrågor.

Dessutom har han successivt avvecklat sin verksamhet som egen företagare med konsultuppdrag inom datorbranschen, för att helt och hållet fokusera på klimatfrågorna.

– Jobbet kändes liksom inte så intressant längre, när värdena står inför ett sådant här hot.

Hotet ja. Hur ser det egentligen ut?

När det ska pratas klimat blir det lätt väldigt mycket sniffror. Procenthastigheter och det, gradtal, årtal, höjda vattennivåer, antal ton växthusgas per person och så. Det är inte lätt att förstå den konkreta innebörden alla gånger, och några enkla grader hit eller dit kan förefalla ganska obetydliga, men Tomas Björnsson har ett exempel som talar ett tydligt språk: – Vid en temperaturhöjning på sex grader finns i princip ingenting kvar. Och då menar jag ingenting, utöver kanske 100 000 personer som lever upp vid Arktis. Mer än så kan inte jorden bära.

Ett tankeräckande skräckscenariot, förvisso, men så låga siffror är inte beaktansvärda.

– Nej, det är klart att man måste vara optimist, och utgå ifrån att det kommer att ordna sig.

Men det är bråttom. Även små förändringar av klimatet kan få högt kända konsekvenser.

– Om vi här i butiken använder oss av kylskåp kommer vi, under de kommande 100 åren, att få en temperaturökning på fyra grader. Då har vi, för att nämna några exempel, ett Arktis som är isfritt sommardag, en smältande tundra som släpper ut stora mängder av koldioxid, ett överskott av vatten och en Amazonas som helt enkelt har brunnat upp.

Tomas Björnsson är passionerad cyklist, och utsågs

Arktis, tundra, ekvator och Amazonas. Det ligger farligt nära till hands att tänka att så avlägsna förändringar inte påverkar oss här i Sverige, men inget kunde vara mer fel, påpekar Tomas Björnsson.

– Klimatförändringarna sätter i gång befolkningsflyttningar över jordklotet som är oerhört svåröverskådliga. Men när vattnet smälter i Himalaya, och

två miljarder människor står med vattenbrist, då kan vi nog vara säkra på att det påverkar även oss.

Ett delikat dilemma är balansen mellan det ansvar som ska läggas på dig och mig och alla andra privatpersoner, och det som måste hanteras på politisk nivå.

– Man kan inte överlåta åt enskilda människor att

lösas det här, samtidigt som de förstår att vara en del i en större rörelse, konstaterar Tomas Björnsson.

Ett exempel på en sådan är den så kallade 10-10-rörelsen som just nu håller på att ta form i Storbritannien.

Privatpersoner, företag och organisationer förbjuder sig frivilligt att skära ner sina utsläpp av växthusgas med tio procent under 2010. Utmärkt, tycker Tomas Björnsson som gärna ser att svenskarna hakar på konceptet.

Men, som sagt, det måste till krafttag på politisk nivå om en verklig förändring ska komma till stånd, och klimatmötet i Köpenhamn blir avgörande.

– Det är oerhört svårt att säga vad utgången blir. Alla

tidigare i år till Årets Lundacyklist av organisationen Lunds Fot- och cykelfolk.

FOTO GABRIELLA SCHÄZ

lösas det här, samtidigt som de förstår att vara en del i en större rörelse, konstaterar Tomas Björnsson.

Ett exempel på en sådan är den så kallade 10-10-rörelsen som just nu håller på att ta form i Storbritannien.

Privatpersoner, företag och organisationer förbjuder sig frivilligt att skära ner sina utsläpp av växthusgas med tio procent under 2010. Utmärkt, tycker Tomas Björnsson som gärna ser att svenskarna hakar på konceptet.

Men, som sagt, det måste till krafttag på politisk nivå om en verklig förändring ska komma till stånd, och klimatmötet i Köpenhamn blir avgörande.

– Det är oerhört svårt att säga vad utgången blir. Alla

Tomas Björnssons klimatsmarta tips

Anslut dig till 10-10-rörelsen, det vill säga ha som ambition att minska dina utsläpp med tio procent under nästa år.

Som långsiktigt mål bör du ha att halvera dina utsläpp under fem år, vilket du enkelt gör genom att skaffa en bil som inte bil, köra långsammare samt köra mindre.

Semestra klimatväntligt med tåg eller cykel.

Ät efter säsong, det vill säga välj de livsmedel som är i säsong just nu, här

i Sverige, i stället för att köpa växthusvärmade eller importerade produkter.

Ät mindre nötkött. Börja med att införa minst två helt vegetariska dagar i veckan.

Artikel i Skånska Dagbladet den 16 november 2009.

Sparkrav i miljövarsarbetet 2006

Efter åtta år med stora investeringar och därmed ökade driftkostnader för miljöarbetet sker den första åtstramningen under det borgerliga styret. I Skånska Dagbladet den 6 december år 2006 meddelas att den miljöstrategiska enheten får en halv miljon kronor mindre i anslag nästa år. Det innebär att minst en tjänst försvinner, vilket blir stödet till miljöledningssystemet. Vid denna tidpunkt finns 10 personer varav sex är fast anställda. Chefen för den miljöstrategiska enheten Karin Loodberg är förvånad över att politikerna plötsligt vill minska på ambitionerna efter år av samstämmighet kring behovet av åtgärder. Tillträdande ordförande i miljöutskottet Lars Bergwall (C) säger för sin del att det inte är någon ny idé utan att de borgerliga partierna redan för några år sedan framförde att två tjänster var temporära.

KLIMP

År 2006 lanserar regeringen ett nytt bidrag för miljöinvesteringar som gynnar klimatarbetet: KLIMP. Lund är som vanligt väl framme med stora investeringsplaner och söker 41 miljoner till klimatinvesteringar. I Skånska Dagbladet den 11 november 2006 meddelas dock att utsläppen av koldioxid har gått upp med 20% mellan 1990 och 2004 som är sista året för statistiken. I ansökan finns 14 åtgärder som ska minska utsläppen i kommunen.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Den 18 maj 2008 meddelar Sydsvenska Dagbladet att Lund har fått 17 miljoner kronor i KLIMP bidrag för att bygga en anläggning för fordonsgas som totalt kräver investeringar på 56 miljoner kronor. Detta är en av fyra projekt som beviljats medel för totalt 28 miljoner.

Den 27 december 2008 skriver Skånska Dagbladet att Karin Loodberg är orolig för att KLIMP-bidraget kommer att upphöra. De olika satsningarna från regeringen har varit mycket viktiga för miljöarbetet i Lunds kommun och utan dessa blir det mycket svårare att genomföra fler åtgärder.

Klimatkommunerna

Lund har varit aktivt i nätverket Klimatkommunerna som år 2007 håller på att ombildas till en förening. Skånska Dagbladet skriver om frågan den 4 april och intervjuar Lars Bergwall (C) som blir sammankallande i den interimstyrelse som ska se till att samarbetet kan fortsätta. I nätverket finns 20 kommuner och Stockholms läns landsting. Kansliet finns i Lund vid miljöstrategiska enheten men verkar för alla medlemmar. Under de första åren finansierades verksamheten av Naturvårdsverket men nu är pengarna slut. Föreningen som då bildades har frodats och har idag 56 kommuner och regioner som medlemmar. Lunds kommun är fortfarande arbetsgivare för kansliet som idag har drygt en heltidstjänst men genom externa medel sysselsätter fyra medarbetare.

Lund vill bli landets bästa miljökommun

Den 17 december 2007 skriver Skånska Dagbladet om miljöutskottets nya ordförande Lars Bergwall (C). Hans vision är att Lund blir landets bästa miljökommun om fyra år när mandatperioden är slut. Klimatet är en stor utmaning där kommunen bland annat sökt 41 miljoner från KLIMP för klimatinvesteringar. Miljöutskottet är direkt underställt kommunstyrelsen. Just bilen är en känslig fråga för Lars Bergwall, som själv är beroende av bilen då han bor på landet. Han ser bilen som en naturlig del av det moderna samhället som vi inte kan vara utan. Därför måste vi påskynda övergången till fossilfria drivmedel. Han är kritisk till att Lund tillåts växa på god åkermark och hade hellre sett att byarna i öster växte mer. I samma artikel finns en intervju med Linda Birkedal som lämnat in miljöstrategiska enhetens ansökan om att Lund ska bli Fairtrade city. Om ansökan beviljas blir Lund den tredje staden i Sverige som blir Fairtrade City. Syftet är att främja rättvisemäktade produkter och samverka med olika aktörer i staden.

Så blev Lund trea i landets miljöranking

SkD
29/6 2010

■ **BREDDEN.** Malmös förstaplacering får stark kritik

LUND
Lund knep tredjeplatsen i kommunernas miljöranking 2010.

– Vi borde legat före Malmö. Att de hamnade överst på prispalLEN är en gåta, med tanke på att de har ökat sitt utsläpp av växthusgas radikalt med sitt naturgaseldade värmekraftverk, säger Lars Bergwall (C), ordförande i miljö- och hälsoskottet.

– Den komponenten tog vi inte med i vår undersökning, säger Mikael Salo, chefredaktör för tidningen Miljöaktuell, som gjort rankingen.

Troligtvis hade den "glömda" faktorn petat ner Malmö till en betydligt sämre placering.

Karin Loodberg är chef för miljöstrategiska enheten i Lunds kommun. Hon lyfter fram bredden i miljöarbetet och politikernas vilja att skjuta till pengar, som avgörande faktorer för Lunds framgångar.

– Vi är bäst i landet på inköp av ekologisk mat. Hela 33,7 procent av all mat som serveras är ekologisk mot 7,4 procent i genomsnitt. Målet är 40 procent till 2012. Här är de politiska målen drivande. Resultatet beror inte på mer pengar till förvaltningarna, säger Karin Loodberg.

I Miljöaktuells parametrar finns inte den långt drivna ungdomssatsning-

Lunds miljöstrateg Karin Loodberg gläds åt utmärkelsen.

FOTO: STEFAN OLOFSSON

JAG SER INGEN SKILLNAD MELLAN DE POLITISKA BLOCKENS POLITIK.

na avlägga klimatloften och vara delaktiga i klimatarbetet. Vi har jobbat oerhört brett för att få med Lundaborna, och politikerna är intresserade, säger Karin Loodberg.

Hon tycker att enkäter av det här slaget har brister och visar inte hela bredden.

– I den här undersökningen har vi tydligen lyckats pricka rätt.

De stora miljöutmaningarna för Lund och regionen är hur den stora inflyttningen av folk och företag

ska pareras med den goda åkerjorden. Och så ökningen av transporter.

– Politikerna tar viss hänsyn, men inte tillräcklig. Brunnshögsprojektet är däremot ett bra exempel på hållbar planering. Men det gäller tyvärr inte övriga utbyggnadsområden. Jag märker en omsvängning. Jag ser ingen skillnad mellan de politiska blockens miljöpolitiska ambitioner.

STEFAN OLOFSSON text
stefan.olefsson@skd.se
0704-44 25 53

Stolt men inte nöjd

LUND

Stolt men inte nöjd. Lars Bergwall (C) tycker det känns skönt att Lund inte blev bortkollrat, som i förra miljörankingen.

– Enkäten blev aldrig ifylld den gången, vilket berodde på att tjänstemännen glömde lämna in den. Nu visar vi vår styrka.

Han anser att Lund borde ligga före Malmö i rankingen.

– De har sitt fossileldade värmekraftverk som spyr ut koldioxid.

Bergwall betonar Lunds

Lars Bergwall (C).

mångåriga och målmedvetna satsningar på trafikledningssystemet. Lunda-Mats och dialogen med medborgarna med tydliga politiska mål inom många områden som avgörande.

Stefan Olofsson

Därför är Lund en toppkommun

En tredjedel av Miljöaktuells miljöranking bygger på egen enkät bestående av tio frågor som ska visa förändringsbenägenhet och komplettera övriga enkäter. 255 av 299 kommuner av har svarat på enkäten.

Naturskyddsförbundets Klimatindex 2010 (max 10 poäng. Lund 5,2).

Ekomatcentrum (max 3 poäng. Lund 3)

Gröna Bilister (max 3 poäng. Lund 0,9).

Sveriges Ekokommuner (max 1 poäng. Lund 0).

Förpacknings- och tidningsinsamling (1 poäng. Lund 0,45).

Fair trade City (max 1 poäng. Lund 1).

Lund totala poäng 21,56.

Stockholm 21,81. Malmö 23,34.

Lunds egna styr-

kor, enligt miljöstrategiska enheten.

Energisnåla fastigheter. Energianvändningen har minskat med 25 procent.

Trafikprogrammet Miljöanpassat transportsystem.

Klimatdialog. Invånarna har avgett klimatloften.

Ungdomssatsning. Ungdomar deltar aktivt i arbetet.

Artikel i Skånska Dagbladet den 29 juni 2010.

Ett natur- och miljövårdsråd?

Den 29 december 2007 framför Björn Abelson (S) i Skånska Dagbladet att Lund behöver ett natur- och miljövårdsråd som remissinstans och förankringsrum för de tuffa utmaningar som kommunen står inför de kommande åren. Förslaget har skickats in som en motion till kommunfullmäktige. Kommunen har redan andra råd som handikapprådet och integrationsrådet. Syftet är att utöka samverkan med den ideella

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

föreningsverksamheten i kommunen. Rådet bör få möjlighet att uttala sig om viktiga ärenden från byggnadsnämnd, teknisk nämnd och miljönämnden.

Linda Birkedal ansvarar för projektet. FOTO. CAROLINE ÅKERLUND

SKD 91102010

Lund hoppas bli miljöhuvudstad

LUND
År 2050 ska Lunds kommun inte släppa ut någon växthusgas alls. Med det som mål hoppas kommunen bli utsedd till miljöhuvudstad i Världsnaturfonden WWF:s tävling.

– Vi vill vara med i tävlingen för att vi tycker att det finns bra miljöidéer i Lund som vi vill sprida till andra städer, säger Linda Birkedal som ansvarar för kommunens bidrag.

Strax efter sommaren bestämde sig Lunds kommun för att delta i Världsnaturfondens tävling Earth hour challenge.

– Vårt förslag sträcker sig fram till år 2050. Under åren som ligger närmast i tid finns det konkreta förslag på vad vi vill göra i kommunen och hur mycket det får kosta. Men efter 2030 blir det mer riktningar som kommunen ska sträva mot, säger Linda Birkedal.

Exempel på planer som ingår i bidraget är att Lunds kommun ska bygga nya energieffektiva hus. Kommunen, som är majoritetsägare i Lunds Energi AB, ska också sträva efter att företaget producerar miljövänligare el.

Dessutom ska kommunen försöka engagera fler medborgare till att bli mer miljömedvetna genom att cykla och köpa ekologiska produkter.

– Jag tror att vi har en chans att vinna, även om de andra kommunerna i tävlingen också är riktigt duktiga, säger Linda Birkedal och berättar att det totalt är 29 kommuner som tävlar om priset.

Hittills är det bara Sverige som är med i tävlingen, men så småningom ska andra länder också involveras. Om Lund inte utses till miljöhuvudstad tänker man ändå genomföra projekten de föreslagit.

Caroline Åkerlund

Artikel i Skånska Dagbladet den 9 oktober 2010.

Ekologisk mat

Den 9 mars 2007 skriver Skånska Dagbladet att Lund är bäst i Skåne på ekologisk mat. Ambitionen är hög och om sex år ska 40 % av livsmedlen vara giftfritt odlade, jämfört med nu bara 10 %. Nästan 90 % av mjölken som serveras i kommunen kök är ekologisk. Högst andel ekologisk mat har förskolan Hagen med 54 %. Fler och fler grossister tillhandahåller ekologiskt odlad mat och andelen odlad mark ökar också successivt. Resultatet visar tydligt att det har stor betydelse vilka mål kommunerna satt upp för inköpen av ekologisk mat.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Intervju med Linda Birkedal

Linda som varit engagerad i den ideella natur- och miljövårdsrörelsen inom fältbiologerna, LuFS och Lunds Naturskyddsförening (LNF) började arbeta på Lunds kommun samtidigt som hon var ordförande i LNF år 2002. Hennes första uppdrag var Ungdomsforum för Agenda 21, vilket inte innebar några konflikter mellan de båda uppdragen. Senare fick hon hand om klimatfrågor på jobbet och ESS i LNF, och då började det bli mer komplicerat att vara både kommunanställd och ordförande i LNF. Flera politiker var kritiska mot LNF och Lindas åsikter i ESS, men hon fick stöd av kommundirektör Jan Inge Alfrid som uppmuntrade hennes ideella engagemang. År 2008 avgick Linda från LNF och ordförandeposten när hon blev invald i Naturskyddsföreningens riksstyrelse.

Linda arbetar fortfarande på miljöstrategiska avdelningen efter 23 år och har haft stort inflytande över de miljöstrategiska dokument som tagits fram under åren. De många utmärkelserna och Lunds höga ranking i kommunjämförelser visar på att arbetet varit framgångsrikt.

Artikel i Skånska Dagbladet den 9 september 2010.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

ShD 26/11-11

Artikel i Skå

alternativt. Och för den del som
rättsvisemärkt, för alltså

köpfri dag" över hela världen ("Buy Nothing Day" heter på engelska).

va varför vi shoppar.

ANNA LINDBLÖM

100

Nya miljömål för LundaEko diskuteras

genomimora. I ai ska samu

närmaste åren, säger Karin Loodberg.

230

Att bemöta stadens expansion och det ökande behovet av transporter i framtiden är viktigt me-

Lunds kommun gör stora satsningar på hållbar stadsutveckling. Nyligen fick kommunen medel från Delegationen för Hållbara Städer för att genomföra innovativa miljöidéer längs Kungskapsstråket, som sträcker sig från Lunds centrum och mot nordöstra Lund.

ShD 2012-08-30

Kontaktperson: Per Blomberg
per_bloomberg@hotmail.com

HALLÅ DÄR...

... Jacqueline Lyttkens, engagerad i Lunds fot- och cykelfolk sedan mitten av 1970-talet.

Kommer Lunds fot- och cykelfolk att läggas ner?

– Ja, tyvärr är det så. Detta beror på att vi inte lyckas få medlemmarna att engagera sig i styrelsearbetet. Och då är det inte meningsfullt att fortsätta.

Kommer organisationen att försvinna helt och hållet från cykelkartan?

– Ja. Men vi rekommenderar dem som vill fortsätta att engagera sig att göra det i Naturskyddsföreningen i Lund, som också intresserar sig för cykelfrågor.

Vad är du mest nöjd med i arbetet för ökad

säkerhet i Lund för gångtrafikanter och cyklister?

– Det ena är att vi haft bra kontakt med dem som jobbar på gatukontoret och kunnat påtala brister och problem för dem. En annan hjärtefråga vi lyckades få igenom var kravet om att få lov att ta med cyklar på Pågatågen.

Blicka framåt. Vad tycker du bör förbättras för cyklisterna i Lund?

– Problemet är att cykelbanor korsas fram och tillbaka, ofta byter de riktning så många gånger och därför blir det svårt för många att hitta rätt väg. Uppmaningen är därför att planera bättre utifrån var cykelbanorna ska dras fram.

Är det säkert att cykla i Lund?

– Ja det tycker jag, det är ganska hyfsat. Men det finns ställen jag inte är nöjd med, där det är trångt och man därför måste köra ut i gatan för att gångtrafikanterna också ska få plats.

Varför är det så svårt att få folk att engagera sig för cyklisterna?

– Det har hänt mycket positivt för cyklisterna, kanske är det därför.

TOMMY LINDSTEDT

tommy.lindstedt@sydsvenskan.se

Artikel i Sydsvenska Dagbladet 2012.

7. Framtiden för miljövärden i Lunds kommun

Miljövärden har lyckats lösa en del av de utmaningar som samhället står inför när det gäller miljön, men det återstår väldigt mycket att göra. Kommunen har under flera decennier antagit långtgående mål för det miljöstrategiska arbetet, men det är ofta svårt att nå målen och särskilt vissa mål. De planetära gränser som Rockström med flera presenterat (senast 2024) är för sex av nio ämnesområden redan överskridna. Situationen ser inte bättre ut för Lunds kommun, även om flera miljöbelastningar är exporterade till andra delar av landet och andra länder. De ekonomiska och politiska incitament som driver på en negativ miljöpåverkan kvarstår, och så länge inte dessa anpassas till våra kroppars och ekosystemens förmåga att hantera påverkan kommer miljöpåverkan att förvärras.

Naturskyddsföreningen
Lund

Kontaktperson: Per Blomberg
per_blomberg@hotmail.com

Hushållning med naturresurser

Uttaget av naturresurser globalt följer den ekonomiska tillväxten och ökar kontinuerligt. Detta medför stor påverkan på miljön vid utvinning av mineraler och fossila bränslen, en allt intensivare markanvändning samt då naturresurserna blir avfall eller på annat sätt sprids i ekosystemen. Det talas mycket om cirkulär ekonomi men idag är endast 3,4% av materialanvändningen i Sverige cirkulär (2023). Vi har blivit bättre på källsortering men den totala volymen avfall ökar kontinuerligt. Beräkningar visar att det inte är möjligt att åstadkomma total cirkularitet, utan 60-70 % är troligen en övre gräns. Detta påverkar hur mycket jungfruliga naturresurser som kan utvinnas långsiktigt samt vilken belastning som avfall och restprodukter kommer att ha på vår miljö. Förutom privat och offentlig konsumtion är byggsektorn en stor utmaning när det gäller hushållning med naturresurser. Enligt Lunds kommuns granskningsförslag till översiktsplan 2025 skall det byggas 30 000 nya bostäder till år 2050. Detta innebär en mycket stor påverkan på miljön under lång tid framöver.

Klimatpåverkan

Lunds kommun har en mycket lång väg kvar för att nå Parisavtalet, och i flera avseenden är det redan för sent. De konsumtionsbaserade utsläppen har redan överstigit en rättvis fördelning av klimatbudgeten, och om de historiska utsläppen också räknas in blir bilden ännu dystrare. För de territoriella utsläppen är det bara några år kvar tills budgeten är förbrukad. Fyra områden är särskilt utmanande: den tidigare nämnda byggsektorn, mobiliteten, jordbruket och den privata och offentlig konsumtionen. Här har kommunen en ganska stor rådighet för byggsektorn och mobiliteten genom sitt planmonopol, och på konsumtionsområdet genom den offentliga konsumtionen. Översiktsplanen och en rad politiska beslut om mobilitet går dock i motsatt riktning mot vad som krävs för att nå Parisavtalet. Den nationella politiken under innevarande mandatperiod har dessutom ytterligare försvårat möjligheten att nå Parisavtalet.

Luft- och vattenföroreningar

Flera skadliga ämnen har kunnat renas, fasas ut eller ersättas vilket minskat belastningen av dessa på luft och vatten. Nya ämnen kommer dock ständigt ut på marknaden, och för merparten av de 10 000-tals ämnen som idag används är effekterna på miljön inte fullt kända. Nya miljöalarm kommer ständigt och för tillfället ges stor uppmärksamhet till PFAS-ämnena som påträffas överallt i ekosystemen och människors kroppar. En lång rad skadliga ämnen som tidigare släppts ut finns fortfarande kvar i ekosystemen eftersom de bryts ner långsamt. Hur alla dessa kemiska ämnen påverkar miljön i olika konstellationer är dåligt kända då de oftast endast testas var för sig. Fortfarande har många av våra vattenförekomster inte god ekologisk status, och gränsvärden överskrids för luftkvaliteten i de större tätorterna.

Biologisk mångfald

Naturmiljön i Lunds kommun har skyddats i mycket högre grad än i flertalet övriga kommuner i landet. Totalt är idag 18,5 % av arealen skyddad i form av naturreservat eller Natura 2000-områden. Detta är dock inte tillräckligt för att bevara den biologiska mångfalden då artrika miljöer fortsatt utarmas genom rationellt jord- och skogsbruk, tätortsexpansion och nya hot i form av invasiva arter och klimatförändringar. Skyddet är mest omfattande i Vombsänkan och på Romeleåsens norra del medan Romeleåsens södra del, slättlandskapet och backlandskapet har sämre skydd och är mer fragmenterade. Målet för både FN och EU är att 30% av naturmiljöerna ska skyddas för att bevara den biologiska mångfalden. För Lunds kommun innebär detta att ytterligare områden behöver skyddas och bättre länkas samman med spridningsstråk i landskapet. Skyddet innebär även att kolbindningen ökar i landskapet, vilket dessutom minskar klimatpåverkan.

Miljövårdsarbetet

Sammanfattningsvis finns det mycket stora behov av att ideella organisationer, myndigheter, privata markägare och kommunorganisationen fortsätter att arbeta aktivt med att minska miljöpåverkan. Initiativet för att bilda biosfärområde Storkriket är ett viktigt steg i detta arbete. Genom att skapa ett demonstrationsområde för hållbar utveckling ges en plattform för samverkan mellan de olika parterna och en helhetssyn på miljöutmaningarna. Den ideella miljörörelsen behövs fortsatt för att skapa opinion och mobilisera civilsamhället. Kommunen behöver fortsatt kompetens och kapacitet för att arbeta aktivt med strategiskt miljöarbete. Näringsliv och markägare behöver utveckla och ställa om verksamheten för att minska miljöbelastningen. EU spelar en viktig roll för utvecklingen framöver med de regelverk och den lagstiftning som inrättats tillsammans med utsläppshandel och andra ekonomiska styrmedel. Ytterst måste normer och värderingar förändras så att de ekonomiska systemen anpassas till de planetära gränserna.

Per Blomberg 2025-04-21

